

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและ
ผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด

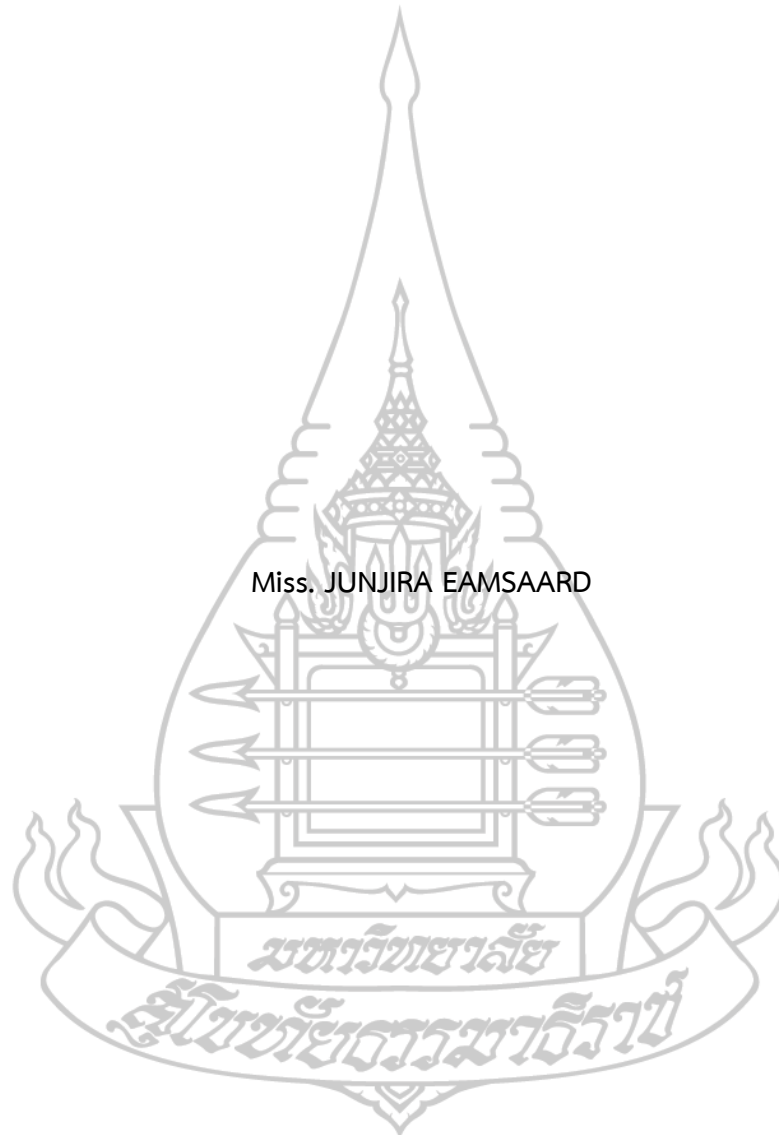
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก

ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

Factors Affecting to Success of Operation of The Community
Enterprises Processing and Food Products In Kanchanaburi Province

Miss. JUNJIRA EAMSAARD

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirath Open University

2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี
ชื่อและนามสกุล	นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด
แขนงวิชา / วิชาเอก	ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา	เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	2. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ)	
.....	กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)	

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศรีราม)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑอาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัย นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด รหัสนักศึกษา 2659000307

ปริญญา: เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร (2) รองศาสตราจารย์ ดร.

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเกี่ยวกับการแปรรูปและผลิตภัณฑอาหารในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 202 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทราโรวายามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 135 ราย โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดอันดับและการวิเคราะห์การถดถอยพหุ

ผลการวิจัย พบว่า (1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 49.63 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีระยะเวลาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 12.81 ปี การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยจากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 330,014.81 บาท/ปี ผลิตภัณฑส่วนใหญ่เป็นอาหารสำเร็จรูป และทุนในการประกอบกิจการส่วนใหญ่คือเงินทุนของสมาชิกเอง (2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านการบริหาร ด้านการผลิต ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการสนับสนุนจากภายนอก อยู่ในระดับมาก และในด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านรายได้ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด และด้านการผลิต โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 49.2 (4) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในระดับปานกลางด้านการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑยังไม่ได้รับมาตรฐานการผลิต ขาดความรู้ด้านการตลาดและบรรจุภัณฑ ขาดช่องทางจัดจำหน่ายโดยมีข้อเสนอแนะ ให้มีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ผลิตภัณฑต้องมีคุณภาพได้รับมาตรฐานการผลิต และกำหนดช่องทางจัดจำหน่ายที่แน่นอน

คำสำคัญ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ วิสาหกิจชุมชน แปรรูปและผลิตภัณฑอาหาร

Thesis title: “Factors Affecting to Success of Operation of The Community Enterprises Processing and Food Products In Kanchanaburi Province”

Researcher: “Miss. JUNJIRA EAMSAARD”; ID: “2659000307”;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural and Development);

Thesis advisors: (1) Nareerut Seerasarn;(2) Benchamas Yooprasert ; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions of community enterprise members (2) the operation of the community enterprises (3) factors impacting the success of the operation of the community enterprises (4) the problems and suggestions regarding the operation of the community enterprises.

This research was survey research. The population of this study was 202 members of community enterprises who had registered on processing and food product in Kanchanaburi province. The sample size of 135 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 through random sampling method. Tool used for data collection was questionnaires. Data were analyzed by using frequency distribution, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, and multiple regression analysis.

The results of the research revealed that (1) most of the community enterprise members were female with the average age of 49.63 years old, completed bachelor degree or equivalent, had the average duration on the operation of community enterprises of 12.81 years, and established the community enterprises from the extension of the agencies. The majority of the members of the community enterprises were in agricultural professions. Their average income from running community enterprise was 330,014.81 Baht/year. Most of the products were processed food and the funding in running the enterprises were mostly from their own members. (2) The operation of the community enterprises regarding the management, production, membership/participation in the community enterprises, marketing, finance/accounting, external support were at the high level. For the information aspect, it was at the moderate level. (3) Factors impacting the success in the operation were such as income, finance/accounting, marketing, and production. The equation was able to predict success at 49.2% (4) The community enterprise members faced with the problem at the moderate level regarding marketing such as the below standard of the production of goods, the lack of knowledge on marketing and packaging, and the lack of distribution channels Their suggestions included regular advertisement/publicity, quality product with standardized production, and certain determination of distribution channels.

Keywords : Success factor, Community enterprise, Food processing and product

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความกรุณา และความอนุเคราะห์ อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร และรองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์และติดตามอย่างใกล้ชิดเป็นอย่างดี ตลอดจน คณาจารย์จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณา ชี้แนะ และเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดจนให้ความรู้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำการวิจัย ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี อีกทั้งต้องขอขอบพระคุณอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร.พัฒนา สุขประเสริฐ ประธานกรรมการ ที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ของทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้านซึ่งทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณเพื่อนๆ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนๆ รุ่นที่ 25 รุ่นพี่นักศึกษาปริญญาโท มสธ. สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจกันและกันตลอดมา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับการช่วยเหลือและกำลังใจ

จากครอบครัว เพื่อน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก

ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้ทั้งหมด ในที่นี้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา ความปรารถนาดี ของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบ ขอบพระคุณ และขอบคุณมาในโอกาสนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดประโยชน์และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ช่วยในการพัฒนาให้เกิด

สิ่งที่ดีขึ้น ขอกราบขอบพระคุณผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

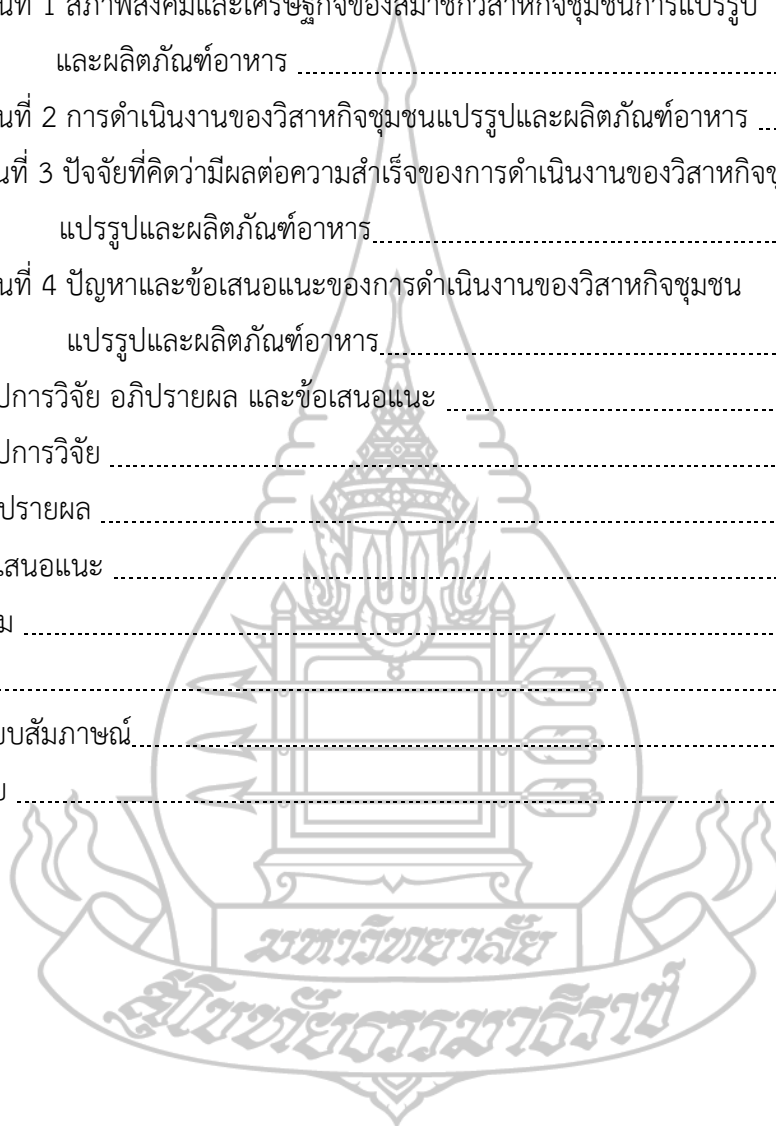
นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
บริบททั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรีและวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรี	8
วิสาหกิจชุมชน	13
การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	29
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม	37
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ	43
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	59
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	67
ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	71
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	79
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน แปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	90
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
สรุปการวิจัย	105
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	112
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก	121
แบบสัมภาษณ์	122
ประวัติผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง	62
ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม	67
ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	70
ตารางที่ 4.3 การดำเนินของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	72
ตารางที่ 4.4 สรุปการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	78
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ ความถดถอยเชิงพหุ	80
ตารางที่ 4.6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ	85
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	87
ตารางที่ 4.8 ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	80
ตารางที่ 4.9 สรุปปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	89
ตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	90
ตารางที่ 4.11 สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	97
ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	9 8
ตารางที่ 4.13 สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	104

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี	9

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีโครงสร้างเป็นสังคมชนบท มีอาชีพเกี่ยวพันกับการเกษตรมีรายได้น้อย การที่มีรายได้น้อยส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประสบปัญหาความยากจนเกิดความอ่อนแอทางเศรษฐกิจฐานราก กลายเป็นปัญหาต่างๆ ตามมาอีกมากมาย รัฐบาลจึงให้ความช่วยเหลือในการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและพัฒนาประชาชนส่วนใหญ่ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของรัฐบาลที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจน และเป็นแนวทางที่จะสร้างเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความยั่งยืนและสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว เนื่องจากสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินของวิสาหกิจชุมชนที่จะพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างงานและอาชีพให้กับคนในชุมชน มีการนำเอาวัตถุดิบ ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ, น.ป.ป.)

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นมาจากการเรียนรู้และการจัดการ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนและในปัจจุบันมีธุรกิจชุมชนจำนวนมากที่มีความสนใจของจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐตามประกาศพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 จึงทำให้เกิดวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนและให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนทั้งสิ้น 84,311 แห่ง มีสมาชิกรวม 1,474,029 ราย และได้รับการประเมินศักยภาพ จำนวน 80,013 แห่ง (ระบบสารสนเทศกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

ขณะที่จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับอนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำนวน 1,028 แห่ง โดยมีวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการประเภทการผลิตพืชมากที่สุด 516 แห่ง การผลิตปศุสัตว์ 278 แห่ง การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 202 แห่ง ส่วนใหญ่มีศักยภาพอยู่ในเกณฑ์ดี และปานกลาง วิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในเกณฑ์ดี 322 กลุ่ม จากวิสาหกิจชุมชน

ที่เข้ารับการประเมินทั้งหมด 992 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 32.46 ของวิสาหกิจชุมชนที่เข้ารับการประเมิน (คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

จากข้อมูลในปี 2566 จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีวิสาหกิจชุมชนมากที่สุดในเขตภาคตะวันตก และวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารมีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสอยู่รอดได้มากกว่าการประกอบกิจการอื่นๆ เพราะมีความแน่นอนของตลาดสามารถปรับตัวได้มากกว่ากิจการให้บริการ และมีการทำวิจัยและพัฒนาร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐและสถานศึกษา สามารถนำไปถอดบทเรียน และนำไปถ่ายทอดความรู้ ผ่านการอบรมให้กับวิสาหกิจชุมชนที่สนใจ รวมถึงวิสาหกิจชุมชนที่ไม่ประสบผลสำเร็จให้พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว เช่น ระบบการจัดการโลจิสติกส์ มาตรการช่วยเหลือทางการเงิน การจัดการกลุ่มและสมาชิก การบริหาร การจัดการตลาด การจัดการการผลิต และงานสนับสนุนการผลิต การจัดการด้านบัญชี การเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ระบบสารสนเทศกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังมีปัญหาที่เกิดขึ้น ที่เกิดจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เช่น ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจัยสำคัญที่วิสาหกิจชุมชนต้องนำมาใช้ เพื่อส่งผลให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ เพื่อนำแนวทางในการดำเนินงานให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ รวมถึงนักวิจัย นักวิชาการ นักส่งเสริมที่สนใจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป มีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับการประกอบกิจการ เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ต่อไป

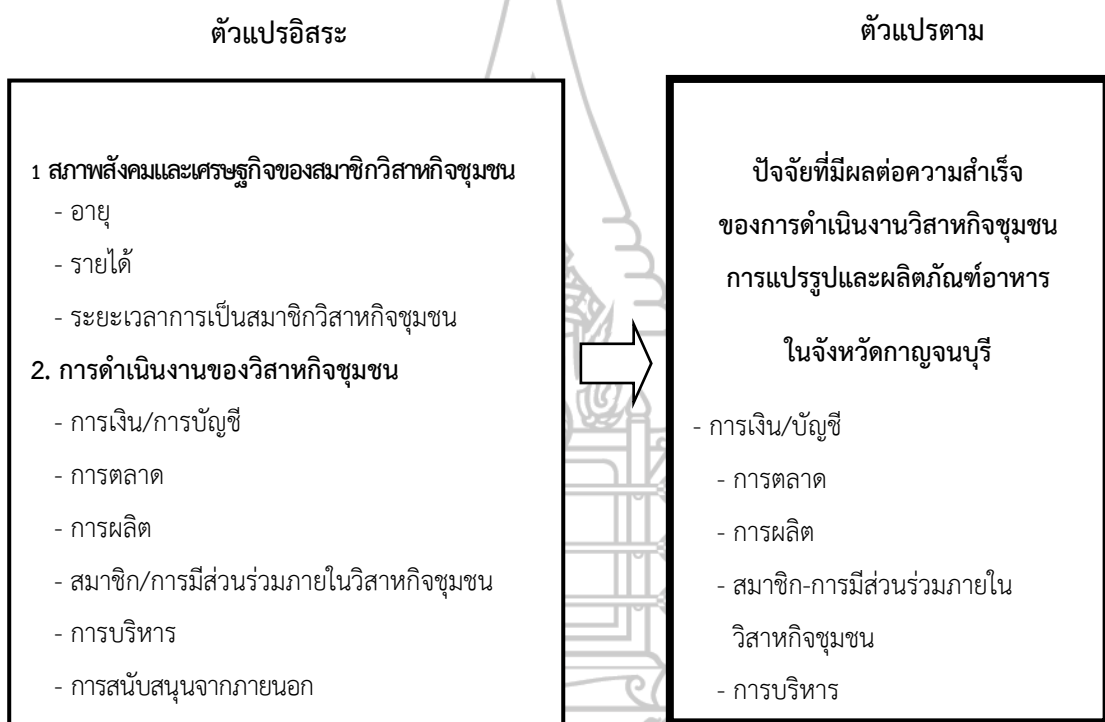
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

จากความสำคัญและประเด็นปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
- 2.2 เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาได้ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน โดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดัง ภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี โดยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อายุ รายได้ ระยะเวลาดำเนินการ

2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การเงิน/การลงทุน ระบบบัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร แรงงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ข้อมูลข่าวสาร

3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การเงิน/การลงทุน ระบบบัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร แรงงาน การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ข้อมูลข่าวสาร

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ อายุ รายได้ ระยะเวลาดำเนินการ ปัจจัยด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การเงิน/ บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี มีขอบเขตการวิจัย จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ในประเด็นต่าง ๆ

1) ข้อมูลทั่วไปของสภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ทำการวิจัย เป็นวิสาหกิจชุมชน การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ที่จดทะเบียนในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเก็บข้อมูลจากตัวแทนวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ประธาน รองประธาน คณะกรรมการหรือสมาชิกที่ประธานได้มอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูล

5.3 ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาการวิจัยครอบคลุม รวมระยะเวลา 10 เดือน ดังนี้ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเดือนกันยายน 2566 - มกราคม 2567 ใช้เวลาในการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน 2567

6. นิชยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี มีนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันจำนวน 12 ข้อ ดังนี้

6.1 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการภายในชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรีที่เกี่ยวกับการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ที่ดำเนินการโดยคนในชุมชน ที่มีวิถีชีวิตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็คนนิติบุคคลหรือไม่เป็คนนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ให้ครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

6.2 สมาชิก หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ให้ความช่วยเหลือการสนับสนุน หรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนฯ ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.3 การแปรรูป หมายถึง การเก็บรักษาอาหารหรือแปรรูปอาหารทำให้อยู่ได้นานโดยไม่เน่าเสีย และผลของการถนอมอาหารจะช่วยยืดอายุอาหาร ทำให้มีเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสีรส กลิ่น เนื้อสัมผัส แต่ยังคงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไว้

6.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ผ่านการคิดค้นหรือพัฒนาจากรูปแบบเดิม ให้เป็นที่ยอมรับในหมู่ของผู้บริโภค มีทั้งกระบวนการผลิต การบรรจุ การควบคุมให้มีคุณภาพเพื่อที่ตอบสนองความต้องการของตลาดรวมไปจนถึงผู้บริโภค มีทั้งอาหารแบบพร้อมทานหรือต้องปรุงสุกก่อนก็ได้ ทั้งนี้รวมไปถึงจำพวกอาหารเสริมด้วย

6.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หมายถึง องค์ประกอบของกลุ่มที่ทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานของกลุ่ม ลักษณะของผู้นำกลุ่ม การบริหารงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกิจกรรมกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากภายนอก

6.6 การดำเนินงานด้านการเงิน/บัญชี หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการจัดทำบัญชี ที่สามารถตรวจสอบได้ และแจ้งให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับทราบ

6.7 การดำเนินงานด้านการตลาด หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานในการตลาด ในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการหาตลาด

6.8 การดำเนินงานด้านการผลิต หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานในการผลิต ในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและขั้นตอนในผลิตสินค้า

6.9 การดำเนินงานด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้ความร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และร่วมกัน แก้ไขปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน

6.10 การดำเนินงานด้านการบริหาร หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามกำหนด ตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน

6.11 การดำเนินงานด้านการสนับสนุนจากภายนอก หมายถึง การที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆจากบุคคลภายนอกกลุ่ม

6.12 การดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความร่วมมือในการประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแก้ไข ปัญหาาร่วมกัน รวมถึงการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกได้รับทราบ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี จะทำให้ทราบถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งมีประโยชน์ที่จะได้รับใน 4 ด้าน ดังนี้

7.1 ด้านผู้วิจัย

วิสาหกิจชุมชนนำข้อมูลที่ได้ไปส่งเสริมการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความต้องการของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดกาญจนบุรีให้ประสบผลสำเร็จ

7.2 ด้านประชากรเป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาเพื่อการแข่งขันทางการค้าในอนาคตของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

7.3 ด้านหน่วยงาน

สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรีและหน่วยงานต่าง ๆ นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ตรงตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

7.4 ด้านวิชาการ

บุคคลทั่วไปสามารถนำข้อมูลและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรีไปกำหนดแผนโครงการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดหลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. บริบททั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรีและวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.1 บริบททั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี
 - 1.2 วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรี
2. วิสาหกิจชุมชน
 - 2.1 ความหมายและความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน
 - 2.2 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน
 - 2.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน
 - 2.4 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน
 - 2.5 การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน
 - 2.6 การประเมินศักยภาพ
 - 2.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน
3. การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
 - 3.1 ความหมายของการแปรรูป
 - 3.2 วัตถุประสงค์ของการแปรรูป
 - 3.3 ประโยชน์ของการแปรรูป
 - 3.4 การเลือกวัตถุดิบในการแปรรูป
 - 3.5 วิธีการแปรรูป
 - 3.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม
 - 4.1 ทฤษฎีด้านการบริหารจัดการ
 - 4.2 แนวคิดการมีส่วนร่วม
 - 4.3 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ
 - 5.1 แนวคิดปัจจัยความสำเร็จ
 - 5.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จ
 - 5.3 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จ
 - 5.4 ปัจจัยที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและเข้มแข็ง
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบททั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรีและวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรี

กาญจนบุรีมีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญในการทำสงครามระหว่างกองทัพไทยกับเมียนมาเดิมตัวเมืองกาญจนบุรีนั้น อยู่ที่ตำบลลาดหญ้า (บริเวณเขาชนไก่ในปัจจุบัน) ภายหลังจากจนถึง พ.ศ. 2374 ได้ก่อสร้างกำแพงเมืองและป้อมปราการขึ้นเป็นการถาวร ณ เมืองกาญจนบุรี โดยตั้งอยู่ ณ ตำบลปากแพรกซึ่งเป็นสถานที่เจอกันของแม่น้ำแควใหญ่และแม่น้ำแควน้อย โดยตัวเมืองอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำแม่กลองกับแม่น้ำแควใหญ่ ซึ่งมีความเหมาะสมทางยุทธศาสตร์และด้านการค้า เหตุการณ์ที่ทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีชื่อเสียงไปทั่วโลก คือช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นได้ตัดสินใจสร้างทางรถไฟยุทธศาสตร์ เริ่มต้นที่ชุมทางหนองปลาดุกในประเทศไทยไปถึงเมืองทันบูชายัตในเมียนมามีการเกณฑ์เชลยศึกและแรงงานจำนวนมากมาสร้างทางรถไฟตลอดเวลา จนทำให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1 บริบททั่วไปของจังหวัดกาญจนบุรี

1.1.1 ลักษณะทางภูมิศาสตร์

- จังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 129 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 19,483.148 ตารางกิโลเมตร หรือ 12,176,976 ไร่
- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดตาก จังหวัดอุทัยธานี
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดราชบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศเมียนมา

1.1.2 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

ภาพที่ 2.1 แผนที่จังหวัดกาญจนบุรี

ที่มา <https://ww2.kanchanaburi.go.th/content/general>

1.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่ามีทั้งป่าโปร่ง และป่าดงดิบ มีแม่น้ำสำคัญสองสาย คือแม่น้ำแควใหญ่ และแม่น้ำแควน้อย ซึ่งไหลมาบรรจบรวมกันเป็นแม่น้ำแม่กลอง ที่บริเวณอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วยทิวเขา หุบเขา และที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ทางด้านทิศเหนือ และทิศตะวันตก เป็นเทือกเขาแล้วค่อยๆ ลาดลงมาทางด้านทิศใต้และทิศตะวันออก ทางทิศเหนือ และทิศตะวันตก เป็นป่าไม้ และภูเขาทิศตะวันออกเฉียงเหนือและบางส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ราบกว้างใหญ่สลับกับเนินเขาเตี้ยๆ แต่แห้งแล้ง ทิศตะวันออกเฉียงใต้และตอนกลางของจังหวัดเป็นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ แบ่งออกได้เป็น 3 เขต เขตภูเขา และที่สูง ได้แก่ พื้นที่ทางด้านทิศเหนือของจังหวัด มีเทือกเขาต่อเนื่องจากเทือกเขาถนนธงชัย ถัดลงไปทางทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ทอดยาวลงไปทางทิศใต้และถือว่าเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารของจังหวัด บริเวณอำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอไทรโยค เขตที่ราบลูกฟูก ได้แก่ พื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ซึ่งลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาสลับเนินเตี้ย ๆ บริเวณอำเภอเลาขวัญ อำเภอบ่อพลอย อำเภอหนองปรือ อำเภอห้วยกระเจา และบางส่วนของอำเภอพนมทวน เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ พื้นที่ทางด้านทิศใต้มีลักษณะเป็นที่ราบ ดินมีความอุดมสมบูรณ์บริเวณอำเภotáม่วง อำเภอท่ามะกา อำเภอเมืองกาญจนบุรี และบางส่วนของอำเภอพนมทวน (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตก มีลักษณะเป็นป่าไม้และภูเขา พื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือและบางส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ราบกว้างใหญ่สลับกับเนินเขาเตี้ยๆ

แต่แห้งแล้ง พื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตอนกลางของจังหวัดเป็นบริเวณที่ราบมีความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีมีสภาพท้องที่กว้างขวางมาก ลักษณะของภูมิอากาศจึงแตกต่างกันไป บริเวณที่ราบจะมีสภาพภูมิอากาศคล้ายคลึงกับจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันตก ส่วนบริเวณที่เป็นป่าและภูเขาจะแตกต่างกันไป คือ ในฤดูร้อนจะร้อนจัด ในฤดูหนาวจะหนาวจัด ฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ในปีพ.ศ. 2565 มีฝนตกประมาณ 103 วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ 824.4 มิลลิเมตร (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.5 ธรณีวิทยา

ในด้านทรัพยากรดิน พื้นที่ดินส่วนใหญ่ของจังหวัดกาญจนบุรี จะมีภูเขาสลับซับซ้อนกัน มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำเกษตรกรรม คือ ที่ราบระหว่างภูเขาจะมีแม่น้ำและลำธารสายต่างๆ ไหลต่อเนื่องกัน ผ่านบริเวณต่างๆ ที่เป็นหินปูน หินดินดาน หินแกรนิตโอออร์โท หินไนล์ หินแกรนิต หินควอตซ์ไฟลโลท์ ที่เป็นวัตถุดิบกำเนิดดิน ที่ราบของภูเขาทั้งสองฝั่งแม่น้ำมีการสลายตัวของหินดังกล่าวจึงเกิดเป็นแต่ตะกอน ทำให้ภูเขาน้ำพัดพามาทับถม และเนื่องจากพื้นที่ส่วนนี้มีหินปูนเป็นส่วนใหญ่ดินมีค่าเป็นกลางหรือเป็นด่าง มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างดี จึงเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชไร่ที่สำคัญของประเทศ (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.6 แหล่งน้ำ

ในด้านทรัพยากรน้ำ จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งน้ำที่สำคัญ 3 ประเภทคือ

1) น้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ต้นกำเนิดของแหล่งน้ำบาดาลส่วนใหญ่มาจากน้ำฝนซึ่งตกสู่ผิวดินลงไปกับเก็บใต้ชั้นดิน พื้นที่ทางตอนบนและทางตะวันตกของจังหวัด ซึ่งมีสภาพเป็นที่สูงภูเขา ร่องรับด้วยหินแปร ปริมาณน้ำบาดาลจึงมีน้อยมาก ส่วนพื้นที่ทางตะวันออกและทางใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำบาดาล สามารถนำขึ้นมาใช้ได้ แต่ยังคงมีปริมาณน้อย (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

2) น้ำผิวดิน แหล่งน้ำผิวดินมีต้นน้ำอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดถึงเขตจังหวัดอุทัยธานี ลักษณะทางน้ำเป็นร่องลึกในระหว่างภูเขา มีธารน้ำบางสายไหลขึ้นไปทางเหนือสู่ประเทศเมียนมาร์ แต่ลำธารส่วนใหญ่ไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อยและแควใหญ่ ก่อนจะรวมตัวกันเป็นแม่น้ำแม่กลอง ส่วนด้านตะวันออกมีลำตะเพินเป็นธารน้ำสำคัญของบริเวณนี้ แหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำแควใหญ่ (ศรีสวัสดิ์) แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำลำตะเพิน (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

3) น้ำจากการชลประทาน จังหวัดกาญจนบุรีเป็นที่ตั้งของเขื่อนซึ่งมีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่หลายแห่งเพื่อวัตถุประสงค์หลักในการผลิตกระแสไฟฟ้า แต่สิ่งที่ได้รับผลประโยชน์ตามมาคือการชลประทานที่สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เพาะปลูก ประกอบด้วย เขื่อนศรีนครินทร์ และเขื่อนท่าทุ่งนา

ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ เขื่อนวชิราลงกรณ์ในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอสังขละบุรี และเขื่อนแม่กลอง ในอำเภอท่าม่วง (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.7 ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้

จังหวัดกาญจนบุรี จากข้อมูลของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2565 จังหวัดกาญจนบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 12,176,968 ไร่ หรือ 19,483.15 ตารางกิโลเมตรมีพื้นที่ป่าไม้ รวมทั้งหมดประมาณ 7,445,151 ไร่ หรือ 11,912.24 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 61.14 % ของพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจากจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดตาก (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.8 ประชากร

ประชากร ณ พ.ศ. 2565 รวมทั้งสิ้น 885,112 คน ชาย 445,113 คน หญิง 439,999 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีจำนวน 170,808 คน รองลงมาได้แก่ อำเภอท่ามะกา จำนวน 136,124 คน และอำเภอท่าม่วง มีจำนวน 107,408 คน อำเภอที่มีจำนวนบ้านมากที่สุดได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีจำนวน 74,870 ครัวเรือน รองลงมาได้แก่ อำเภอท่ามะกา มีจำนวน 46,706 ครัวเรือน และอำเภอท่าม่วง มีจำนวน 41,864 ครัวเรือน (สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.1.9 การเกษตรกรรม

จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ทำการเกษตรในปี 2565 ทั้งสิ้น ๓,๐๖๖,๒๙๒ ไร่ โดยมีครัวเรือนทำการเกษตร จำนวน ๑๐๙,๘๘๐ ครัวเรือน อำเภอที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากที่สุดได้แก่ อำเภอเลาขวัญ มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 449,455 ไร่ รองลงมา คือ อำเภอบ่อพลอย มีพื้นที่ทางการเกษตรจำนวน 385,625 ไร่ และ อำเภอไทรโยค มีพื้นที่ทางการเกษตร จำนวน 362,283 ไร่

พืชสำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี คือ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และไม้ผล (สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี, 2566)

1.2 วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี (ระบบสารสนเทศกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) ได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการพัฒนาความสามารถในการบริหารและพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมไปถึงการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเกษตรอำเภอ

เป็นนายทะเบียนรับจดทะเบียน ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ปี พ.ศ.2548 โดยในปี พ.ศ. 2558 - ปี พ.ศ. 2566 มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จำนวน 1,028 แห่ง มีจำนวนสมาชิก 15,998 คน โดยมี รายละเอียดดังนี้

ลำดับที่	อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน		เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน	
		จำนวน (แห่ง)	สมาชิก (ราย)	จำนวน (แห่ง)	สมาชิก (ราย)
1	เมืองกาญจนบุรี	166	1,432	2	78
2	ท่าม่วง	74	924	0	0
3	ท่ามะกา	68	1,069	0	0
4	ด่านมะขามเตี้ย	59	1,542	0	0
5	พนมทวน	67	860	0	0
6	บ่อพลอย	144	2,819	0	0
7	เลาขวัญ	103	1,633	0	0
8	ห้วยกระเจา	46	504	0	0
9	หนองปรือ	29	376	0	0
10	ไทรโยค	112	2,392	0	0
11	ศรีสวัสดิ์	68	933	0	0
12	ทองผาภูมิ	55	767	0	0
13	สังขละบุรี	37	448	0	0

การผลิตพืช จำนวน 516 แห่ง การผลิตปศุสัตว์ 278 แห่ง การผลิตประมง 31 แห่ง การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 202 แห่ง การผลิตผ้าทอ/เสื้อผ้า จำนวน 30 แห่ง การผลิตเครื่องจักสาน จำนวน 44 แห่ง การผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 7 แห่ง การผลิตของชำร่วย/ของที่ระลึก จำนวน 15 แห่ง การผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 68 แห่ง การผลิตเครื่องดื่มผลิตภัณฑ์สมุนไพร จำนวน 44 แห่ง การผลิตเครื่องประดับ/อัญมณี จำนวน 5 แห่ง การผลิตเครื่องมือ/เฟอร์นิเจอร์ จำนวน 4 แห่ง การผลิตเครื่องหนัง จำนวน 3 แห่ง การผลิตปัจจัยการผลิต จำนวน 78 แห่ง การผลิตเครื่องปั้น จำนวน 3 แห่ง การผลิตสิ่งประดิษฐ์จากโลหะ จำนวน 1 แห่ง การผลิตสินค้าอื่นๆ จำนวน 88 แห่ง ร้านค้าชุมชน จำนวน 28 แห่ง ออมทรัพย์ชุมชน จำนวน 15 แห่ง ท้องเที่ยว จำนวน 115 แห่ง สุขภาพ จำนวน 95 แห่ง บริการอื่นๆ จำนวน 90 แห่ง อำเภอที่มีวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด 168 แห่ง รองลงมาคือ อำเภอบ่อพลอยและอำเภอไทรโยค มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 114 และ 112 ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนน้อยที่สุด ได้แก่ อำเภอหนองปรือ มีวิสาหกิจชุมชน จำนวน 29 แห่ง

กล่าวโดยสรุป กาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 19,473 ตารางกิโลเมตร และมีเนื้อที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศ รองจาก จังหวัดนครราชสีมา และ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดกาญจนบุรีมีเนื้อที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก มีระยะทางระหว่างกาญจนบุรีถึง กรุงเทพมหานคร ประมาณ 129 กิโลเมตร มีชายแดนติดต่อกับ ประเทศเมียนมาร์ ระยะทางประมาณ 370 กิโลเมตร มีอาณาเขตที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ทิศเหนือ จรด จังหวัดอุทัยธานี และ จังหวัดตาก ทิศตะวันออก จรด จังหวัดนครปฐม และ สุพรรณบุรี ทิศตะวันตกจรด ประเทศเมียนมาร์ ทิศใต้จรด จังหวัดราชบุรี มีจำนวนวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1,028 แห่ง อำเภอเมืองกาญจนบุรี มีจำนวนวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด จำนวน 166 แห่ง และกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการผลิตพืช จำนวน 520 แห่ง

2. วิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน เกิดจากการนำเสนอของเครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศ ร่วมกับมูลนิธิหมู่บ้านและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เสนอพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาของกระแสรอบคอบความคิด การพึ่งตนเองของชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยที่เศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบันจำนวนหนึ่งยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้า ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน จะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาาระบบเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนที่จะกล่าวถึง แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ความหมายและความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ประเภทของวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และประโยชน์ที่ได้รับจากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายและความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) มาจากการรวมกันของคำว่า “วิสาหกิจ” (Enterprise) หมายถึง การประกอบการกิจการ เช่น การผลิต การขนส่ง การจำหน่าย และคำว่า “ชุมชน” (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก โดยอยู่อาศัยในบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน เมื่อนำคำมารวมกัน จะเกิดเป็นคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” ที่มีความหมายตรงตัวว่า

เป็นกิจการหรือการประกอบการที่ดำเนินการโดยกลุ่มคนในชุมชนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557) และมีหลายหน่วยงานได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าวิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ได้บัญญัติความหมายของวิสาหกิจชุมชน ไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การให้บริการ และอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคล มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในระดับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการหรือกิจการของชุมชนที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของ และร่วมกันดำเนินการ โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อตอบสนองการพึ่งตนเองและเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลที่ดำเนินการอาจจะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดก็ได้

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) ให้ความหมายไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน เป็นกิจการของชุมชนที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองและความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก หากได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จะส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาศักยภาพ เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ปรับตัวได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง มีการสร้างภูมิคุ้มกันและบริหารความเสี่ยง ซึ่งทำให้ชุมชนเติบโตได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

และมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ไว้ดังนี้ วิจิต นันทสุวรรณ (2544) ได้กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการที่รวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกชั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงกำไรทางสังคม ซึ่งได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคม

สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2548) ที่กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการขนาดเล็กและขนาดจิ๋ว เพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ทุนในที่นี้ไม่ได้หมายความเพียงแต่เงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลิตผล ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคมสอดคล้องกับ กัญญามาน อินทหว่าง และคณะ (2554) ที่กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือมีเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยมีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของทั้งด้านการผลิตการค้าและการเงินและจะต้องใช้ปัจจัยการผลิตและ

ทรัพยากรในทุกขั้นตอน เพื่อเกิดการเรียนรู้ของชุมชนให้ดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมการจัดการผลผลิต ซึ่งไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความสงบสุขของสังคม และความเข้มแข็งของชุมชน

สัญญา เคาหาภูมิ (2558) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจชุมชนที่มีเอื้อประโยชน์ให้กับชาวบ้านในการดำรงชีวิตได้อย่างเข้มแข็งและมั่นคง ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมิใช่จะทำให้ได้ง่ายๆ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจะเน้นเรื่องการบริหารจัดการ เป็นกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีกิจการขนาดเล็กกว่าวิสาหกิจขนาดย่อม โดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ สุทธินรากร (2560) ที่กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการของคนในชุมชน มีกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอนในรูปแบบของการแปรรูปของผลผลิต สร้างผลิตภัณฑ์ โดยครอบครัว องค์กร หรือเครือข่ายชุมชนเพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยใช้ กระบวนการที่ยุติธรรมระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค การดำเนินการต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนซึ่งมีนัยของการสร้างความเข้มแข็งและความร่มเย็นเป็นสุขของชุมชน

กล่าวโดยสรุป วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการของชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่น ๆ โดยการใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มมาจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งวิสาหกิจชุมชนมิได้มีเป้าหมายอยู่ที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงการสร้างกำไรทางสังคม ซึ่งได้แก่ความเข้มแข็งของชุมชน ความสงบสุขของสังคม และความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก

2.2 ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม ควรเกิดจากชุมชนที่มีความต้องการรวมกลุ่มกัน เพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจการ ที่มีลักษณะเป็นการประกอบการบริหารและจัดการเชิงธุรกิจที่ไม่ใช่การทำธุรกิจแบบเต็มรูปแบบ แต่เพื่อสร้างรากฐานให้เกิดความมั่นคงแก่สมาชิก ซึ่งจะเป็นไปได้หากทำเพียงคนเดียว และร่วมกันสร้างระบบสวัสดิการให้ตนเอง (เสรี พงศ์พิศ, 2548) กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้กล่าวว่า พื้นฐานการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนที่มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 7 ประการ ดังนี้

2.2.1 ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ

ซึ่งวิสาหกิจชุมชนควรมีลักษณะที่เกิด จากคนในชุมชนได้ริเริ่มดำเนินการจาก ความรู้ที่สืบทอดกันมา ทำกันภายในครัวเรือนก่อน จากนั้นเป็นการขยายกิจการโดยจัดตั้งกลุ่มขึ้นในชุมชน

2.2.2 ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน

เริ่มจากครัวเรือนสู่ชุมชน มีวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนหรือในท้องถิ่น อาจมีการนำวัตถุดิบบางส่วนจากภายนอกได้ แต่เน้นการใช้ทรัพยากร ในท้องถิ่นให้มากที่สุดก่อน

2.2.3 ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมใหม่ของชุมชน

เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ ภูมิปัญญา มีกระบวนการ เรียนรู้ที่เหมาะสม เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้

2.2.4 มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล

ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากแหล่งอื่น

2.2.5 มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

โดยการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่ได้เน้นที่การผลิตเพื่อขายเพียงอย่าง เดียว แต่มีการแปรรูปและมีการจัดการให้เกิดการประกอบการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนอง ความ ต้องการของท้องถิ่นเป็นหลัก คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสานผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน

2.2.6 มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจหลัก

การเรียนรู้คือหัวใจหลักของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการ เรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ วิสาหกิจชุมชน สามารถที่จะประสบความสำเร็จได้ด้วย “ความรู้และปัญญา” ดังนั้น การเรียนรู้จึงถือเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาที่สำคัญ เพื่อให้ผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น การผลิตสินค้ามีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2.7 มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหลัก

การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรก และสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะ ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน และเกิดความมั่นคงที่จะก้าวไปเป็นการพัฒนาธุรกิจ จากลักษณะของวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่า ลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ดีนั้น คนในชุมชนจะต้องเป็น เจ้าของกิจการเอง ซึ่งคนนอกอาจมีส่วนร่วมได้ ผลผลิตมาจากกระบวนการบริหารงานในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่สืบทอดภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และยังมีกระบวนการบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและ เกื้อกูลกัน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักและการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหลัก

กล่าวโดยสรุป ลักษณะวิสาหกิจชุมชน ควรเกิดจากความต้องการรวมกลุ่มกันของคน ในชุมชนเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจการ ลักษณะของวิสาหกิจชุมชนที่ดีนั้น คนในชุมชนจะต้อง

เป็นเจ้าของกิจการเอง ซึ่งคนนอกอาจมีส่วนร่วมได้ ผลผลิตมาจากกระบวนการบริหารงานในชุมชน เน้นไปที่การใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด มีการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังมีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและเกื้อกูลกัน ซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลักและการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหลัก

2.3 ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กัญญามน อินทวาท และคณะ (2554) กล่าวว่า ประเภทของวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็น 2 มิติ ดังนี้

2.3.1 แบ่งตามลักษณะการประกอบการหลัก สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ประโยชน์ในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ 5 อย่าง ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ และปุ๋ย (หมายถึง แชมพู น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่) ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไป เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของแต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไป ไม่ว่าจะอยู่ใกล้เมืองหรือไกลเมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีสูตรเด็ดเคล็ดลับ หรือมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีการผลิตได้มาตรฐานสามารถนำไปจำหน่ายแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในตลาดทั่วไปได้ เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

2.3.2 แบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจการของคนในครอบครัว ซึ่งผลิตเพื่อยังชีพ คือ เพื่อกิน เพื่อใช้ ภายในครอบครัวและสามารถลดการซื้อจากภายนอก

2) ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการโดยกลุ่มเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้

3) ระดับธุรกิจ คือ วิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เป็นการประกอบการ ที่เริ่มจากหน่วยครัวเรือนพัฒนาเป็นหน่วยธุรกิจ มีสินค้าที่สามารถส่งเข้าตลาดใหญ่ได้ โดยสินค้ามีคุณภาพได้มาตรฐาน ดังนั้นมีความสามารถแข่งขันกับสินค้าทั่วไปได้

กล่าวโดยสรุป ประเภทของวิสาหกิจชุมชนแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ การประกอบการหลักของวิสาหกิจชุมชนและการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน

การประกอบการหลักสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้ในท้องถิ่นเป็นหลัก และวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะตัว ในส่วนของการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ ระดับครอบครัวเป็นวิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ระดับชุมชนและเครือข่ายเป็นวิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง ระดับธุรกิจเป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้า เป็นการประกอบการที่เริ่มจากหน่วยครัวเรือนพัฒนามาเป็นหน่วยธุรกิจ

2.4 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและแนวทางการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชน

2.4.1 บทบาทของกรมส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) รายงานว่า กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมาย ให้ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้ และช่วยเหลือพึ่งพาตนเองของครอบครัวของชุมชนและระหว่างชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562 กรมส่งเสริมการเกษตร จึงได้กำหนดให้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นหนึ่งในภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบตามแผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติม โดย 14 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่

- 1) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 2) จัดทำแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
- 3) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกองทุนที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ
- 4) จัดให้มีข้อมูลสถิติเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ให้สามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน
- 5) จัดให้มีการอบรมและให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการประกอบการ การนำวัสดุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้านที่จำเป็นแก่วิสาหกิจชุมชน ทั้งด้านการบริหารงานบุคคล การบัญชีการจัดหาทุน หรือการตลาด

6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.4.2 นโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

สำนักเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) อธิบายว่า นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน คือ กลุ่มที่รวมตัวกันทำกิจกรรมประกอบธุรกิจการพัฒนาควรเน้นการส่งเสริมให้ความรู้ด้านสังคม สร้างความเข้มแข็ง สร้างผู้นำกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นต้น ต้องมีการกำหนดเป้าหมายตลาดในชุมชนเป็นหลักส่งเสริมการพัฒนาเครือข่าย แนวนอนให้แก่แต่ละวิสาหกิจชุมชนทั้งในประเภทกิจการเดียวกันและต่างประเภทกิจการกัน ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยง และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ด้านวิชาการ การตลาด ทั้งการซื้อ การขาย การกระจายสินค้าและวัตถุดิบ

2) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า คือ วิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐานที่มีความเข้มแข็งแล้วส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ให้ความรู้ด้านประกอบการ การวิเคราะห์ ความเสี่ยง แผนธุรกิจ การเงินและการตลาด การพัฒนาสินค้าระดับสูงขึ้นเพื่อการแข่งขัน มีการเชื่อมโยงการประสาน แหล่งทุน รวมทั้งการขยายช่องทางการตลาด มองหาตลาดภายนอก

2.4.3 แนวทางปฏิบัติการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ระบุว่า สำนักเลขานุการคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน กำหนดแนวทางการปฏิบัติของกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การค้นหาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน (เรียนรู้เพื่อให้รู้จักตนเอง)

โดยมีวิธีปฏิบัติ คือ การประเมินศักยภาพ และการวิเคราะห์ สถานการณ์การผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับความเข้มแข็งและผลลัพธ์ ของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาได้ตามความพร้อมของแต่ละวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้จะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนได้ทราบศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สามารถกำหนดแผนพัฒนาได้อย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนให้สอดคล้องกับความพร้อมและศักยภาพของแต่ละวิสาหกิจชุมชนนั้นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเรียนรู้จากภายนอก (วิสาหกิจชุมชนสู่การเรียนรู้ หรือ การเรียนรู้เพิ่มเติม)

การทำกิจการให้ประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นวิสาหกิจชุมชน ในระดับใด หัวใจ คือ การเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คือ ทั้งผู้นำและสมาชิก ต้องเรียนรู้

ร่วมกันตั้งแต่ต้นและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีการจัดการที่เป็นระบบ มีกฎ ระเบียบ และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนกำหนดแผนการพัฒนา)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้ทำการประเมินศักยภาพตนเองแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ควรจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการต่อเนื่องจากการที่วิสาหกิจชุมชนได้ไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก แล้วนำบทเรียนที่ได้มาปรับใช้ในการกำหนดแผนพัฒนากิจการของตนเองให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น แผนพัฒนาที่เกิดขึ้นนี้อาจประกอบไปด้วยแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง หรือเป็นแผนที่ต้องการการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการตามลำพังเฉพาะกลุ่มได้ ดังนั้น แผนจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารจัดการและการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การส่งเสริมและสนับสนุนแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน มี 2 กรณี คือ

1) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการเองได้ เจ้าหน้าที่ ควรช่วยอำนวยความสะดวก หรือช่วยเหลือประสานงานในบางส่วน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถ ดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีการประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2) กรณีที่วิสาหกิจชุมชนต้องการขอรับการส่งเสริมสนับสนุนจากภายนอก ให้เกษตรกรอำเภอในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนระดับอำเภอ นำเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอเพื่อพิจารณาสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 5 การติดตามผลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน (วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแบบบูรณาการ)

วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ และจัดทำแผนพัฒนาแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมสนับสนุนได้ หน่วยงานที่สนับสนุนจะต้องมีการวางแผน/ติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินศักยภาพอย่างต่อเนื่อง วิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนควรส่งเสริมให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน สามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนได้ตรงตามศักยภาพ

2.4.4 แนวทางการบูรณาการส่งเสริมการเกษตรและงานวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ได้ระบุถึง แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไว้ ดังนี้

1) การส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายจะดำเนินการในลักษณะบูรณาการทั้งภายในหน่วยงานและกับภาคีทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะเป็นแกนกลางเพื่อให้เกิดการรวมพลังในการขับเคลื่อนการทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ

2) การยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย จะเป็นไปด้วยความสมัครใจและความพร้อมของชุมชน เน้นการสร้าง ความเข้าใจให้ประชาชนและชุมชนได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ วิธีการ ขั้นตอนในการขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548

3) เจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทเป็นผู้เชื่อมประสานกับวิสาหกิจชุมชนใน 3 เรื่อง คือ

(1) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) คือ เป็นผู้ช่วยทำให้กลุ่มคนทำบางอย่างร่วมกันอย่างได้ผล โดยทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เอื้อให้เกิดกระบวนการ ไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ชี้นำ หรือเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

(2) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Catalyst) การให้คำปรึกษา การสร้างความมั่นใจในเรื่องใหม่ ๆ โดยการช่วยวิเคราะห์ข้อมูลที่ชุมชนจัดทำและให้ข้อมูลว่าในสิ่งที่ชุมชนจัดทำว่ามีจุดอ่อน หรือข้อบกพร่องในส่วนไหน ช่วยเสนอแนะแก้ไขจุดอ่อนนั้น ตลอดจนช่วยติดตามผลหรือความก้าวหน้าในเรื่องที่ชุมชนได้เสนอกับหน่วยงานภายนอก

(3) การเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดเครือข่าย (Networker) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจร่วมกัน มีปัญหาาร่วมกันและต้องการสัมพันธ์กันเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชนทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนกิจการของชุมชนมากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบปัจจัยหรือเงินให้เปล่าแก่ชุมชน

4) พัฒนาระบบข้อมูลวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและความรู้ในระหว่างวิสาหกิจชุมชน เครือข่าย และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง วสันต์ กุ์เกียรติกุล (2549) ได้สรุปแนวทางการบูรณาการการส่งเสริมการเกษตร กับงานวิสาหกิจชุมชนไว้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีภารกิจที่ได้รับมอบหมายในงานส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และชุมชน ถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการผลิต และอื่น ๆ

กระตุ้น ชี้แนะรวมทั้งร่วมแก้ไขปัญหาเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรเกษตรกร ประสานงานหน่วยราชการ เอกชน เพื่อแก้ไขปัญหา รวมทั้งการให้บริการให้คำปรึกษาอำนวยความสะดวกเพื่อแก้ไขปัญหาสำหรับภารกิจส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ส่งเสริมองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็งเพื่อจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประสานงานหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ เอกชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายและแก้ไขปัญหาและรวบรวมข้อมูลเสนอองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเกษตรอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแนวทางการบูรณาการงานส่งเสริมการเกษตรกับวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่และชุมชน เพื่อจัดทำแผนแม่บทพัฒนาชุมชน โดยจัดเวทีเรียนรู้ 5 ครั้ง ได้แก่

- เวทีเรียนรู้ ครั้งที่ 1 ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประวัติชุมชน วิถีชีวิต ผลกระทบของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและสิ่งแวดล้อมกับชุมชน
- เวทีเรียนรู้ ครั้งที่ 2 ร่วมศึกษาข้อมูล ปัญหาและความต้องการของชุมชน
- เวทีเรียนรู้ ครั้งที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล แยกย่อยรายละเอียดข้อมูล
- เวทีเรียนรู้ ครั้งที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพชุมชน
- เวทีเรียนรู้ ครั้งที่ 5 จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ขั้นที่ 2 การถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการผลิตและอื่น ๆ แบ่งเป็น ระดับบุคคล ส่งเสริมให้เกิดการสังเกต รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับกลุ่ม การประชุมแบบมีส่วนร่วมระดับชุมชน ร่วมคิด ร่วมวางแผนและร่วมดำเนินการระดับเครือข่าย โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มจัดองค์กรเครือข่าย สัมมนาร่วมกับองค์กรอื่น ๆ

ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้เกิดกลุ่มหรือองค์กรเกษตรกร โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) คัดเลือกผู้นำ
- 2) ปลุกจิตสำนึกผู้นำ
- 3) กระตุ้นผู้นำรวบรวมสมาชิก
- 4) สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้สมาชิก

ขั้นที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง โดยการส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการองค์กรที่ดี และส่งเสริมและพัฒนากลุ่มหรือองค์กร ดำเนินกิจกรรมตามแผนแม่บทชุมชน

ขั้นที่ 5 ส่งเสริมให้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

ขั้นที่ 6 ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

ขั้นที่ 7 ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องกับระดับการพัฒนา ได้แก่ 20 วิสาหกิจชุมชนปฐมภูมิ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในกิจกรรมและการบริหารจัดการที่ดี สำหรับวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้าส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ

ขั้นที่ 8 ประสานหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างเครือข่าย และร่วมแก้ไขปัญหาสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย ได้แก่

- 1) เจ้าหน้าที่สำรวจวิสาหกิจชุมชน องค์กรเกษตรกรในหมู่บ้าน ตำบล
- 2) เจ้าหน้าที่สำรวจปัญหาและความต้องการของวิสาหกิจชุมชนและองค์กรเกษตรกร
- 3) เจ้าหน้าที่ชี้แจงคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน องค์กรเกษตรกร ให้เห็นความสำคัญถึงความจำเป็นการจัดตั้งองค์กรเครือข่าย
- 4) เจ้าหน้าที่เชิญคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนและองค์กรเกษตรกร ผู้นำหมู่บ้าน ตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลร่วมประชุม เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการบริหารองค์กรเครือข่าย
- 5) คณะกรรมการบริหารองค์กรเครือข่ายจัดวางระเบียบการบริหารองค์กร
- 6) คณะกรรมการบริหารองค์กรเครือข่ายดำเนินกิจกรรมตามแผนแม่บทชุมชน

ขั้นที่ 9 การให้บริการ ให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวกแก่เกษตรกร โดยส่งเสริมและพัฒนากลุ่มองค์กรวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานต่าง ๆ ได้แก่ ตอบสนองชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา ตอบสนองนโยบายรัฐบาล กระทรวง กรม และจังหวัด และเป็นศูนย์กลางการบริการต่าง ๆ

2.4.5 บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2562) ระบุว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน โดยต้องปฏิบัติงานร่วมกับหลายภาคส่วนประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชน ภาครัฐพัฒนาทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน ดังนั้นการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต้องใช้หลัก “5 ร.” ได้แก่ “รู้จักตัวเอง รู้จักวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รู้จักภาคีพัฒนา รู้จักปัจจัยแวดล้อม และรู้จักเงื่อนไขสนับสนุน” สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) รู้จักตัวเอง เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรควรรู้บทบาทหน้าที่ตามพันธกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร รู้นโยบายรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รู้ลักษณะรูปแบบการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับวิสาหกิจชุมชน (facilitator, catalyst, networker, trainer) นอกจากนี้ต้องรู้หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกำหนด

2) รู้จักวิสาหกิจชุมชน

(1) รู้ว่าวิสาหกิจชุมชน คืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร สำคัญอย่างไร และจะช่วยครอบครัวชุมชนและประเทศชาติได้อย่างไร

(2) รู้ว่าควรจะทำางานร่วมกับวิสาหกิจชุมชนอย่างไร

3) รู้จักภาคีพัฒนา

(1) รู้จักหน่วยงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

I. หน่วยงานที่เป็นกรรมการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

II. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

III. หน่วยงานในสังกัดกระทรวงอื่น โดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่น

(2) องค์กรเอกชนที่มีนโยบายให้การส่งเสริมภาคชุมชนต่าง ๆ

4) รู้จักปัจจัยแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การวางแผนทั้งเชิงรับและเชิงรุก

(1) ปัจจัยแวดล้อมภายในชุมชน และทุนชุมชน

(2) สภาวะแวดล้อมต่าง ๆ นอกชุมชน

I. ระดับจังหวัดเช่น นโยบายยุทธศาสตร์ แผนพัฒนา บทบาทหน่วยงานอื่นและบริบทต่าง ๆ ในจังหวัด

II. กลุ่มจังหวัด เช่น ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด

(3) ระดับประเทศ เช่น นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

(4) ระดับสากล สถานการณ์โลก ปัญหา ทิศทาง กระแสการพัฒนา

5) รู้จักเงื่อนไขสนับสนุน ต้องรู้ให้ชัดเจน

(1) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

(2) กฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในทุกระดับล้วนต้องรู้จักเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งตามบทบาทหน้าที่พันธกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วย การกิจปกติและการกิจในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงระบบส่งเสริมการเกษตรกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกิจการวิสาหกิจชุมชนให้มีความมั่นคง ก้าวหน้า ได้อย่างยั่งยืนตามความพร้อมและศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน

2.5 การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

2.5.1 การจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

คณะบุคคลต้องยื่นขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่ ต้องมีสมาชิกอย่างน้อย 7 คนและไม่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) กลุ่มบุคคลที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันไม่น้อยกว่า 7 คน ไม่เป็นครอบครัวเดียวกัน และไม่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน
- 2) ประกอบกิจการผลิตสินค้า การให้บริการที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ของชุมชน
- 3) เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพาตนเอง เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน
- 4) กิจการไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562)

2.5.2 เอกสารประกอบในการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

- 1) กรณีไม่เป็นนิติบุคคล
 - แบบ สวช.01 (ฉบับจริง)
 - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจทำการแทน
 - ทะเบียนรายชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนสมาชิก
 - หนังสือให้ความยินยอมฉบับจริง หรือสำเนามติที่ประชุมมอบหมายผู้มีอำนาจทำการแทน
 - สำเนาข้อบังคับของเครือข่ายฯ (กรณี จดทะเบียนเครือข่ายฯ)
 - สำเนา ท.ว.ช.2 ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายฯ (กรณี จดทะเบียนเครือข่ายฯ)
- 2) กรณีเป็นนิติบุคคล
 - แบบ สวช.01 (ฉบับจริง)
 - บัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีอำนาจทำการแทน
 - ทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนและสมาชิก
 - สำเนาเอกสารแสดงวัตถุประสงค์ ระเบียบ หรือข้อบังคับ
 - สำเนาบัญชีรายชื่อคณะกรรมการดำเนินการ
 - สำเนามติคณะกรรมการดำเนินการ หรือมติที่ประชุมใหญ่ให้จดทะเบียน และมอบหมายผู้มีอำนาจทำการแทน

ทั้งนี้เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติครบถ้วน เตรียมเอกสารประกอบเรียบร้อยแล้ว ให้ไปยื่นขอจดทะเบียนฯ ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่วิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่

2.6 การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน

การประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.6.1 การจัดทีมประเมินร่วมกับวิสาหกิจชุมชน

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด/กรุงเทพมหานคร แต่งตั้งทีมประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน อำเภอละ 1 ทีม ประกอบด้วยเกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคีที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอ ได้แก่ พัฒนาชุมชน ธนาครเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร(ชกส.) เจ้าหน้าที่จากองค์กร ท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ของแต่ละพื้นที่ มีหน้าที่ช่วยเหลือหรือดำเนินการร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในการประเมิน สรุป และ รายงานผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบ ให้แก่คณะกรรมการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน รวมทั้งให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่วิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

2.6.2 การชี้แจงทำความเข้าใจแบบประเมิน

จังหวัดจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทำความเข้าใจแบบประเมินศักยภาพ วิสาหกิจชุมชน วิธีการประเมิน การสรุปผลแก่ทีมประเมินศักยภาพของอำเภอและ ทีมประเมินร่วมกันวางแผนออกประเมิน ในแต่ละอำเภอ

2.6.3 การดำเนินการประเมิน

- 1) บุคคลเป้าหมายในการให้ข้อมูลควรประกอบด้วยผู้นำ กรรมการ สมาชิก วิสาหกิจชุมชน และผู้นำชุมชน
- 2) ทำการประเมินโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม (Focus Group) ณ ที่ทำการวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ

2.6.4 การสรุปผลจากแบบประเมิน

ภายหลังการประเมิน ให้ทีมประเมินทำการสรุปผลการประเมินในแต่ละ ประเด็นของแต่ละวิสาหกิจชุมชน โดยมีขอแนะนำในการปฏิบัติดังนี้

- 1) นำข้อมูลจากการประเมินศักยภาพใส่ในตารางสรุปผลการประเมิน เพื่อไ ทราบว่ามีประเด็นใดบ้างที่วิสาหกิจชุมชนดำเนินการอยู่ในระดับดี ระดับปานกลางและต้องปรับปรุง ซึ่งควรแจ้งให้วิสาหกิจชุมชนทราบ
- 2) ประชุมร่วมกับวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยนำข้อมูล จากการประเมิน ศักยภาพและข้อมูลการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจ ชุมชน มาพิจารณา เพื่อทราบว่าประเด็นใดบ้างที่ควรพัฒนา

3) ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนพิจารณาว่าแนวทางการพัฒนาใดวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง และแนวทางใดต้องการการส่งเสริมและสนับสนุน

4) นำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแผนการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

2.6.5 การสรุปศักยภาพโดยรวมของวิสาหกิจชุมชน

ในแบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนไม่มีการกำหนดคะแนนในแต่ละประเด็น เนื่องจาก วัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินเพื่อทราบข้อมูลศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในประเด็นต่างๆ เพื่อการพัฒนาตนเองและกำหนดแนวทางพัฒนาของภาคีที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่การประกวดแข่งขัน ดังนั้น การสรุปผลจากแบบประเมินจะสามารถสรุปศักยภาพของแต่ละประเด็นในระดับดี ระดับปานกลางและระดับต้องปรับปรุง การสรุปศักยภาพโดยรวมจะดำเนินการได้โดยนำข้อมูลจากตารางสรุปผลการประเมินมา แทนค่าด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

ระดับดี มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับปานกลาง มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับต้องปรับปรุง มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยคะแนนโดยการรวมคะแนนทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อคำถามที่ประเมิน แลวนำมาเปรียบเทียบกับช่วงคะแนนของแต่ละระดับการพัฒนาดังนี้

ระดับดี มีช่วงคะแนนระหว่าง 2.34 – 3.00 คะแนน

ระดับปานกลาง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.67 – 2.33 คะแนน

ระดับต้องปรับปรุง มีช่วงคะแนนระหว่าง 1.00 – 1.66 คะแนน

จะทราบว่าวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ มีศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับใด ทั้งนี้การรายงานศักยภาพโดยรวมควรรายงานเพิ่มเติมด้วยว่ามีประเด็นใดบางที่วิสาหกิจชุมชนต้องปรับปรุง

2.6.6 การรายงานผลการประเมิน

1) ใหละเอียดการของทีมประเมินรายงานสรุปผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน แก่ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ภายในสิ้นเดือนที่มีการประเมิน

2) รวบรวมแบบประเมินไว้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน พัฒนาวิสาหกิจชุมชนในลำดับต่อไป

2.6.7 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กำหนดให้ใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือ ซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยผู้แทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ร่วมกันกำหนดเกณฑ์ประเมิน โดยผ่านความเห็นชอบของหน่วยงานภาคีที่ร่วมปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่และ

ได้รับความร่วมมือให้คำปรึกษาแนะนำ ในการนำเกณฑ์ประเมินจัดทำเป็นแบบประเมินจากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติและสถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยในการจัดทำเครื่องมือ ได้นำแนวทางจัดการคุณภาพโดยรวม (Total Quality Management) หรือ TQM มา ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชน

2.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน

1) การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคงได้รับการรับรองตามกฎหมาย

2) การส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการตรงตามความต้องการที่แท้จริง

3) ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต (กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2547)

วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบกิจการของชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการ หรืออื่นๆ โดยการใช้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่ม โดยการใช้ทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งวิสาหกิจชุมชนที่จะสามารถจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนได้นั้น ต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป และไม่อยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน วิสาหกิจชุมชนมีข้อกำหนดให้ต้องมาต่อทะเบียนภายในวันที่ 31 มกราคม ของทุกปี ถ้าไม่มาต่อติดต่อกัน 2 ปี วิสาหกิจชุมชนจะถูกเพิกถอนโดยนายทะเบียนวิสาหกิจชุมชน (เกษตรอำเภอ) สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้กำหนดให้ใช้แบบประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน (ฉบับปรับปรุง ปี 2562) เป็นเครื่องมือใช้ในการประเมินศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน ที่ได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบระดับ ความเข้มแข็งและผลลัพธ์ของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน และประโยชน์ที่ได้รับจากการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การรวมตัวกันของเกษตรกรในการประกอบธุรกิจในระดับชุมชน มีความมั่นคงได้รับการรับรองตามกฎหมาย มีการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการตรงตามความต้องการที่แท้จริง และสุดท้ายระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

3. การแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นการช่วยป้องกันปัญหาผลผลิตล้นตลาด หรือผลผลิตตกเกรดที่ไม่ได้ขนาด ตามที่ลูกค้าต้องการ ทำให้สามารถยกระดับราคาผลผลิตไม่ให้ตกต่ำ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นผลิตภัณฑ์ หรือวัตถุดิบอาหาร โดยเทคนิคในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมีหลายขั้นตอน และหลายรูปแบบแต่ที่สำคัญผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปนั้นๆ จะต้องมีความอร่อย ผู้บริโภครับประทานแล้วต้องดีใจในรสชาติ ซึ่งผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปสามารถทำรายได้ให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะจำหน่ายในประเทศ หรือการส่งออกที่สามารถเป็นรายได้นำเข้าสู่ประเทศ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี, 2564) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของการแปรรูป

การแปรรูปอาหาร หมายถึง การนำเอาผลผลิตทางการเกษตร มาผ่านกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงสภาพของผลผลิตทางการเกษตร ให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่อยู่ในสภาพที่เหมาะสม สะดวกและปลอดภัยตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพื่อยืดอายุการเก็บรักษา ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความหลากหลาย เพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค เพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรสามารถลดปัญหาผลผลิตล้นตลาด ช่วยยกระดับราคาผลผลิตทางการเกษตรไม่ให้ตกต่ำ และช่วยให้เกิดอาชีพเสริม (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

การถนอมอาหาร หมายถึง การยืดอายุการเก็บรักษา ชะลอการเสื่อมเสียของอาหารด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเน้นการรักษาคุณภาพของอาหารทั้งด้านรสชาติ คุณค่าทางโภชนาการ ให้เป็นที่ยอมรับ และทำให้อาหารปลอดภัยต่อการบริโภค (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

3.2 วัตถุประสงค์ของการแปรรูป

- 1) เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาอาหาร รักษาคุณภาพอาหาร เนื่องจากวัตถุดิบทางการเกษตรสามารถเสื่อมเสียได้ง่าย เพื่อให้มีอาหารบริโภคได้ตลอดทั้งปี และสามารถจำหน่ายได้กว้างขวางขึ้น
- 2) เพื่อให้อาหารมีความปลอดภัยต่อการบริโภค ลดความเสี่ยงจากอันตรายในอาหาร ทำให้อาหารมีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานด้านความปลอดภัยทั้งในระดับชาติและระดับสากล
- 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับอาหาร มีการใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบอย่างคุ้มค่า ลดการสูญเสีย
- 4) เพื่อเพิ่มความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์อาหาร ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างกว้างขวาง และตอบสนองผู้บริโภคกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษ

5) เพื่อสะดวกแก่การบริโภค ในสภาวะเวลาที่เร่งรีบ ลดเวลาในการเตรียมอาหาร และการนำไปแปรรูปต่อ

6) เพื่ออำนวยความสะดวกและการเก็บรักษา

3.3 ประโยชน์ของการแปรรูป

1) ช่วยยืดอายุการเก็บรักษาอาหารไว้ได้นาน โดยไม่ให้อาหารนั้นเกิดการเสื่อมเสีย
2) เกิดผลิตภัณฑ์อาหารใหม่ๆ และยังคงอยู่ในสภาพที่เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค
3) ทำให้มีอาหารรับประทานทั้งในเวลาปกติและยามวิกฤติที่ขาดแคลนหรือนอกฤดูกาลผลิตของอาหารนั้น

4) ช่วยให้เกิดการกระจายอาหาร เพราะในบางประเทศไม่สามารถผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากรได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยอาหารจากแหล่งผลิตอื่น

5) ทำให้ใช้ประโยชน์จากวัตถุดิบได้อย่างคุ้มค่า ลดการสูญเสียด้วยการแปรรูป เช่น เปลือกส้มโอแช่อิ่ม แยมผิวส้ม เป็นต้น

6) ช่วยให้เกิดความสะดวกในการขนส่ง โดยที่อาหารไม่เสื่อมเสียสามารถพกพาได้สะดวก

7) ช่วยเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร และลดปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด

8) ทำให้เกิดอาชีพเสริม เป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

3.4 การเลือกวัตถุดิบในการแปรรูป

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์การแปรรูปเนื่องจากพฤติกรรมบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คนส่วนใหญ่ต้องการความสะดวก รวดเร็ว และการเก็บรักษาอาหารไว้บริโภคได้นานๆ การเลือกวัตถุดิบ ที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการแปรรูปและถนอมอาหาร วิธีการเลือกวัตถุดิบในการแปรรูปและถนอมอาหาร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) มีดังนี้

1) ผัก ได้มาจากส่วนต่างๆ ของพืช ได้แก่ ใบ ราก ผล เมล็ด ดอก โดยเลือกผักที่มีตามฤดูกาล สี ขนาด รูปร่าง ความอ่อนแก่ สด ไม่มีรอยขีด มีน้ำหนัก เนื้อแน่น เป็นต้น

2) ผลไม้ ควรเลือกผลไม้ตามฤดูกาล เปลือกและผิวต้องสดใหม่ ไม่เหี่ยว ไม่มีรอยขีด และไม่มีแมลงเจาะกิน เป็นต้น

3) ปลา ต้องมีกลิ่นคาวตามธรรมชาติ เกล็ดติดแน่น เนื้อแน่น กตดูเนื้อปลาต้องตั้งคืนกลับมาอย่างรวดเร็ว ตาต้องใส เหงือกมีสีแดงสด และบริเวณท้องปลาต้องไม่แตก เป็นต้น

4) กุ้ง ลำตัวเต่ง ตาใส เปลือกติดแน่นเงางาม หัวติดกับลำตัวไม่หลุดออกจากกัน เป็นต้น

5) หมึก จะต้องไม่มีกลิ่นฉุนของฟอร์มาลีน ต้องมีกลิ่นคาวตามธรรมชาติ เนื้อแน่น ไม่เละ ผิวเป็นเงามัน ส่วนหัว หรือหนวดจะต้องไม่หลุดออกมาจากตัว เป็นต้น

6) เนื้อหมู ควรมีสีชมพูอ่อนตามธรรมชาติ ไม่เขียวคล้ำ มันสีขาว ไม่มีกลิ่นคาว ไม่มีถุงน้ำคล้ายเม็ดสาคุ เนื้อไม่แน่นหรือแข็งจนเกินไป ใช้นิ้วกดดูเนื้อหมูจะยืดหยุ่นได้ดี เป็นต้น

7) เนื้อไก่ ผิวตึงไม่เหี่ยวยุบ หนังไม่ซีดหรือมีจ้ำเขียวๆ ไม่มีบาดแผล ไม่มีเมือก และไม่มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น

8) ไข่ ไข่เป็ดและไข่ไก่ จะมีผิววนวลคล้ายมีแป้งเคลือบอยู่ที่เปลือก ควรเลือกไข่ที่สะอาด ไม่แตกร้าว และมีน้ำหนัก ไข่แดงนูนอยู่กลางไข่ขาว ไข่ขาวมีความข้นหนืด เป็นต้น

3.5 วิธีการแปรรูป

กรมส่งเสริมการเกษตร (2564) กล่าวถึงวิธีการแปรรูปดังนี้

3.5.1 การทำแห้งอาหาร (Food Dehydration) คือ การลดความชื้นของอาหาร จนถึงระดับที่สามารถยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อจุลินทรีย์ได้ ทำให้เก็บอาหารได้นาน การทำแห้งอาหารโดยทั่วไปจะอาศัยความร้อน เพื่อระเหยน้ำออกจากอาหาร การทำให้แห้งโดยใช้ความร้อนมีหลายวิธี คือ

1) การทำแห้งโดยตากแดด เป็นการนำผลผลิตทางการเกษตรไป ตากแดด โดยตรง มีความสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายน้อยโดยเฉพะพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นแหล่งกำเนิดความร้อนที่ได้มาโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การตากแห้งโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์แบบดั้งเดิม เช่น การตากเนื้อสัตว์ ปลา ผักและผลไม้ วิธีนี้ไม่สามารถควบคุมระดับความร้อน และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากอาจมีการปนเปื้อนฝุ่นละออง จุลินทรีย์ หรือมีแมลงมาตอม ต่อมาจึงมีการสร้างเป็นตู้อบโดยใช้ความร้อนจากแสงอาทิตย์

2) การทำแห้งโดยใช้ตู้อบลมร้อน วิธีการนี้เป็นวิธีการแรกที่น่ามาปรับปรุง โดยใช้อุปกรณ์เข้าช่วย เพื่อทำให้ผลิตภัณฑ์จำนวนมากแห้งตามที่ต้องการและมีความชื้นสม่ำเสมอ ผลิตภัณฑ์ที่ตากแห้งโดยวิธีนี้สะอาด ลดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ได้ดีกว่าการตากแดด วิธีการทำให้แห้งด้วยความร้อน โดยใช้ตู้อบขนาดใหญ่ที่มีลมร้อนเป่าผ่านทำให้น้ำระเหยไปกับลมร้อน โดยทางช่องระบายลมภายในตู้อบ ใช้อุณหภูมิประมาณ 60 - 90 องศาเซลเซียส ขึ้นกับชนิดของการผลิต

3) การทำแห้งโดยใช้ลูกกลิ้ง เป็นการทำให้อาหารเหลวขึ้น ไปเคลือบเป็นแผ่นบาง บนผิวลูกกลิ้งร้อน เกิดการถ่ายเทความร้อนจากผิวของลูกกลิ้งไปยังแผ่นอาหาร เมื่อลูกกลิ้งหมุนไปจนครบรอบ อาหารจะแห้งพอดี แล้วถูกขูดออกด้วยใบมีด อาหารแห้งที่ได้ออกมาจะมีลักษณะเป็นแผ่นบาง สามารถนำแผ่นอาหารนี้ไปบดเป็นผงละเอียด เมื่อกลับมาขงน้ำร้อนจะสามารถคืนตัวได้

4) การทำแห้งแบบเยือกแข็ง การทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง ทำให้น้ำในโครงสร้างอาหารเปลี่ยนสถานะเป็นผลึกน้ำแข็งก่อน แล้วจึงลดความดันเพื่อให้ผลึกน้ำแข็งระเหิดกลายเป็นไอ โดยการลดความดันบรรยากาศ เพื่อให้ผลึกน้ำแข็งที่อยู่ภายในเกิดการระเหิดกลายเป็นไอออกไปจากผิวหน้าของผลิตภัณฑ์

5) การทำแห้งโดยใช้ไมโครเวฟ คลื่นไมโครเวฟสามารถเคลื่อนที่เข้าไปในวัตถุดิบและทำให้วัตถุดิบซึ่งมีน้ำร้อนร้อนอยู่ขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและที่ผิวหน้าไปพร้อม ๆ กัน

โดยคลื่นไมโครเวฟมีผลกระทบต่อวัสดุอื่น ๆ น้อยมาก เมื่อเราใช้ไมโครเวฟในการอบแห้งอาหารโดยมีการควบคุมที่เหมาะสม ส่วนที่เป็นน้ำจะถูกทำให้ร้อนขึ้นอย่างรวดเร็วจนระเหยออกไป โดยที่ความร้อนดังกล่าว จะไม่ทำให้โครงสร้างและรสชาติของอาหารเกิดความเปลี่ยนแปลง³

ตัวอย่างอาหารแห้งที่พบทั่วไป ได้แก่ ผักผลไม้ ถั่วเมล็ดแห้ง นมผง ซากาแฟ โกโก้ เนื้อสัตว์ สัตว์น้ำ อาหารทะเล เห็ด กว๊ายเตี้ยว พาสต้า สมุนไพร เครื่องเทศ เป็นต้น

3.5.2 การรมควัน (Smoking) คือ การแปรรูปอาหาร โดยการใช้ควันที่ได้จากการเผาไหม้ร่วมกับความร้อนที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ สุก แห้ง และมีกลิ่นรสของควันไฟ ส่วนประกอบของควันการรมควันทำให้เกิดกลิ่นรสเฉพาะตัว เนื่องจากการเผาไหม้ ทำให้เกิดสารให้กลิ่นต่างๆ มากมาย เพราะเนื้อไม้มีเซลลูโลส และเฮมิเซลลูโลส ซึ่งประกอบด้วย โมเลกุลของน้ำตาล เมื่อเผาไหม้จะเกิดปฏิกิริยาการเมลลาร์ด การรมควันทำให้กลิ่นควันติดที่ผิวของอาหาร และความร้อนยังทำให้อาหารเกิดปฏิกิริยาเมลลาร์ด ซึ่งเป็นปฏิกิริยาระหว่างน้ำตาลที่ไม่เกี่ยวข้องกัน โดยกรดอะมิโนในจากโปรตีนทำปฏิกิริยากับน้ำตาล ทำให้ผลิตภัณฑ์มีสีและกลิ่นรสเฉพาะตัว การรมควันช่วยป้องกันการเจริญของจุลินทรีย์ที่ผิวของเนื้อสัตว์ ซึ่งแหล่งของควันไฟที่ดีจะได้มาจากไม้เนื้อแข็ง ไม้ที่นิยมใช้กันมากในยุโรป ได้แก่ ไม้จากต้นฮิกคอรี่ แอปเปิ้ล พลัม โอ๊ก และเมเปิล หรือไม้อื่นๆ ที่ไม่มียาง สำหรับประเทศไทยนิยมใช้ขี้เลื่อย ไม้สัก หรือขี้เลื่อยไม้เนื้อแข็งต่างๆ หรืออาจใช้ขี้ขาวโพด กาบมะพร้าว และกากอ้อยก็ได้ วิธีการรมควัน มี 3 วิธี ดังนี้

1) การรมควันเย็น (cold smoking) เป็นการรมควันที่ใช้อุณหภูมิไม่สูงมาก อาจมีการป้องกันไม่ให้เนื้อสัมผัสความร้อนมากนัก โดยวางเนื้อสัตว์ให้อยู่สูงหรือห่างจากกองไฟและใช้ขี้เลื่อยคลุมกองไฟ หรือใช้แผ่นโลหะป้องกันไม่ให้ความร้อนผ่านมายังชิ้นเนื้อ อุณหภูมิในตู้ควันสูงไม่เกิน 45 องศาเซลเซียส และเนื่องจากการรมควันใช้ความร้อนต่ำ จึงต้องใช้เวลานานมาก ตั้งแต่ 24 ชั่วโมง จนถึง 2 สัปดาห์ การรมควันโดยวิธีนี้ถ้าจะให้ผลิตภัณฑ์มีกลิ่นควันใช้เวลาเพียงแค่ 24 ชั่วโมงก็เพียงพอ แต่ถ้าจะให้ผลิตภัณฑ์เก็บรักษาได้นานต้องรมควันนานมากกว่า 1 สัปดาห์ขึ้นไป

2) การรมควันร้อน (hot smoking) เป็นการรมควันที่ใช้อุณหภูมิสูงขึ้น โดยการแขวนเนื้อสัตว์หรือวางไว้ใกล้กับไฟ ใช้อุณหภูมิตั้งแต่ 60 - 120 องศาเซลเซียส เวลาประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์จะสุกสามารถรับประทานได้ทันทีหรือจะเก็บไว้ที่อุณหภูมิต่ำได้เป็นเวลานาน

3) การใช้ควันน้ำ (liquid smoke) มีข้อดีกว่าควันไฟธรรมดาหลายประการ และมีความสะดวกต่อการใช้มากกว่าการรมควันแบบเดิม เพียงใช้ควันน้ำพ่นลงผลิตภัณฑ์ก่อนการทำให้สุก จะทำให้มีกลิ่นควันติดอยู่กับผลิตภัณฑ์ได้โดยไม่ต้องมีเครื่องผลิตควันในตู้อบ ผลิตภัณฑ์ที่ได้มีกลิ่นควันสม่ำเสมอ และยังมีความคงตัวดี

3.5.3 การดอง (Preserved) คือการแปรรูปอาหารโดยการแช่หรือหมักชิ้นอาหารในเกลือ หรือน้ำเกลือหรือน้ำส้มสายชู ซึ่งสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้อาหารเสื่อมเสีย รวมถึงจุลินทรีย์ที่ก่อโรค ช่วยเก็บอาหารไว้ได้นาน และมีรสชาติแปลกใหม่ขึ้น และมีความปลอดภัยขึ้น ผักและผลไม้ที่นิยมนำมาดอง มักเป็นผักและผลไม้ที่ไม่นิยมบริโภคสด เนื่องจากมีรสฝืด ฝาด เปรี้ยวจัด หรือขม เช่น ผักเสี้ยน มะขามและมะม่วงเปรี้ยว เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) การดองมี 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การดองเปรี้ยว โดยการแช่ชิ้นอาหารในสารละลายที่เป็นกรด ทำได้ 2 วิธี คือ
 - (1) การใช้น้ำเกลือ โดยน้ำเกลือมีความเข้มข้น 5 - 8 % (เกลือ 1.5 ช้อนชา / น้ำ 0.5 ถ้วยตวง) หมักอาหารไว้ประมาณ 3 - 5 วัน จะเกิดกรดแล็กติกซึ่งมีรสเปรี้ยว pH ในอาหารลดต่ำลง จะช่วยป้องกันการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายได้
 - (2) การใช้น้ำส้มสายชู โดยการแช่อาหารในน้ำส้มสายชู หรือปรุงรสด้วยน้ำส้มสายชู น้ำตาล เกลือ และเครื่องเทศ เพื่อให้รสชาติกลมกล่อม มีรสเปรี้ยวเค็ม หวาน และมีกลิ่นหอมน่ารับประทานยิ่งขึ้น
- 2) การดองเค็ม โดยการแช่ชิ้นอาหารในน้ำเกลือที่มีความเข้มข้น 20 - 25 % (เกลือ 2 ช้อนโต๊ะ น้ำ 1/3 ถ้วยตวง) หรือการหมักอาหารกับเกลือ เช่น การทำหัวไชโป๊ เป็นต้น วิธีการดองเค็ม จะเก็บรักษาอาหารไว้ได้นานกว่าการดองเปรี้ยว

3.5.4 การเชื่อม (Dehydrated) คือ เพิ่มปริมาณน้ำตาลในอาหารให้สูงขึ้น โดยใช้ความร้อนทำให้อาหารสุกและน้ำตาลซึมผ่านเข้าไปในเนื้ออาหาร อาจเคี่ยวจนน้ำเชื่อมข้นเหนียว ทำให้อาหารไม่เหี่ยวแห้งและเก็บไว้ได้นาน เนื่องจากน้ำตาลจะลดค่าออกซิเดชันในอาหาร จึงช่วยยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์ผักและผลไม้ในครัวเรือนที่นิยมนำมาเชื่อม ได้แก่ มันเทศ มันสำปะหลัง สาเก กัลยไช้ เผือก ฟักทอง มะเขือเทศ มะม่วง ตะลิงปลิง มะตูม เป็น การเชื่อมมี 2 วิธี ดังนี้

- 1) การเชื่อมแบบเร็ว
 - (1) การเชื่อมผักหรือผลไม้ที่ความเข้มข้นของน้ำเชื่อม 10 - 20 % ใช้น้ำตาล 0.5 - 1 ถ้วยตวงกับน้ำ 4 ถ้วยตวง เคี่ยวเป็นน้ำเชื่อมอย่างอ่อน แล้วนำผักหรือผลไม้ที่จะเชื่อมใส่ลงไป ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ใช้ไฟอ่อน ถ้าใช้เวลาเคี่ยวน้อยเกินไปจะทำให้ น้ำเชื่อมมีกลิ่นน้ำตาลทราย ทำให้อาหารไม่อร่อยและเสียง่าย การเชื่อมลักษณะนี้ เรียกว่า "ลอยแก้ว" หรือจะใช้วิธีการเตรียมน้ำเชื่อมแยกแล้วเทราดบนผลไม้รับประทานกับน้ำแข็งได้ทันที เช่น ลูกตาลอ่อน สับปะรด เงาะ ลิ้นจี่ กระท้อน เป็นต้น อาหารเชื่อมวิธีการนี้เก็บได้ไม่นานต้องรับประทานให้หมด ไม่ทิ้งค้างคืน ถ้าจะเก็บต้องแช่ในตู้เย็น
 - (2) การเชื่อมผักหรือผลไม้ที่ความเข้มข้นของน้ำเชื่อม 30 - 40 % ใช้น้ำตาล 2 ถ้วยตวงกับน้ำ 4 ถ้วยตวง เคี่ยวต่อไปประมาณ 1 ชั่วโมง ด้วยไฟอ่อน อาหารจะดูดซึม

น้ำเชื่อมได้ดี เนื้ออาหารจะมีความเป็นมันเงา ไม่เหนียว นำรับประทานเมื่อทิ้งให้เย็นน้ำตาลจะไม่ตกผลึก สามารถเก็บได้นาน 1 สัปดาห์ โดยเทน้ำเชื่อมที่ร้อนจัดให้ท่วมเนื้ออาหาร เพื่อจะได้ไม่ขึ้นรา นิยมใช้กับฟักทอง เผือก มันเทศ ถั่วฝักยาว มันสำปะหลัง จาวตาล เป็นต้น

2) การเชื่อมแบบแห้งความเข้มข้นของน้ำเชื่อม 60 - 70 % ใช้กับน้ำตาลทราย 4 - 6 ถ้วยตวงกับน้ำ 4 ถ้วยตวง ชั้นแรกเตรียมน้ำเชื่อมโดยใช้น้ำตาล 1 ถ้วยตวงกับน้ำ 4 ถ้วยตวง ตั้งไฟพอเดือด ใส่ผักหรือผลไม้ลงไปเคี่ยวพอสุก จึงค่อย ๆ เติมน้ำตาลทรายครั้งละครึ่งถ้วยตวง คนให้ละลาย เติมน้ำตาลทรายจนหมด ใช้ไฟอ่อนเคี่ยวต่อไปจนน้ำเชื่อมเปลี่ยนเป็นยางมะตูมอ่อน จึงตักอาหารขึ้น หรือถ้าจะเก็บไว้บริโภคนาน ต้องเคี่ยวต่อไปอีกประมาณ 10 นาที แล้วตักอาหารขึ้น ผึ่งบนตะแกรงจนแห้งสนิทจะมีผลึกน้ำตาลเคลือบอยู่ บรรจุในภาชนะที่แห้ง สะอาด ปิดสนิท จะเก็บได้นานประมาณ 1 เดือน นิยมใช้กับมะตูม ฟักเขียว เปลือกส้มโอ เป็นต้น

3.5.5 การแช่แข็ง (Ccrystallization) คือ การแปรรูปอาหารโดยค่อย ๆ เพิ่มน้ำตาลเข้าไปในเนื้ออาหารจนกระทั่งอาหารนั้นอิมิตัวด้วยน้ำตาลโดยวิธีการแช่ โดยไม่มีการต้มหรือให้ความร้อนในขณะแช่น้ำเชื่อม น้ำเชื่อมที่ใช้มีความเข้มข้นตั้งแต่ 30 - 70 % ขึ้นไป ทำให้สภาพของอาหารไม่เหมาะสมต่อการเจริญและขยายพันธุ์ของจุลินทรีย์ ผัก ผลไม้ที่แช่แข็งเก็บได้นาน

ผักและผลไม้ที่นิยมนำมาแช่แข็ง ผัก ได้แก่ ผักกาด ผักกาดเขียว หรือกินได้ทั้งเปลือก เช่น ชิง ฟักเขียว ฟักทอง มะนาว มะเขือเทศ มะระขี้นก ฯลฯ ผลไม้ ได้แก่ ผลไม้ที่กำลั้งห้าม หรือแก่จัด เนื้อแน่น เช่น มะละกอ สับปะรด พุทรา มะยม ลูกตาล สาเก เงาะ จาวตาล มะม่วง มะดัน กระจับปี่ เป็นต้น ถ้าใช้ผลไม้สุก จะได้เนื้อผลไม้แช่แข็งที่ละ และไม่นำรับประทาน นอกจากนี้เปลือกของผักผลไม้ ยังนำมาใช้แช่แข็งได้เช่น เปลือกมะนาว เปลือกส้มโอ เปลือกแตงโม เป็นต้น

การเตรียมผักและผลไม้ ผัก ผลไม้ที่มีเมล็ด จะต้องแกะเมล็ดออก ส่วนผัก ผลไม้เนื้อแน่น ควรหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ หรือใช้ของแหลมแทงตามผิวให้ลึกพอควร เพื่อให้ น้ำตาลซึมเข้าเนื้อผัก ผลไม้ที่มีรสขม หรือเผ็ด เช่น มะนาว มะระขี้นก ชิง เปลือกส้มโอ เป็นต้น ควรกำจัดรสขมหรือเผ็ด โดยการต้มเปลี่ยนน้ำทิ้งหลาย ๆ ครั้ง จนหมดรสขมหรือเผ็ด

3.5.6 การกวน (Scramble) คือ การแปรรูปอาหารโดยการนำเอาผักผลไม้หรือธัญพืชมาผสมกับน้ำตาล ใช้ความร้อนเคี่ยว กวน จนปริมาณน้ำตาลลดลงและผสมเป็นเนื้อเดียวกันอาหารชนิดนี้เก็บได้นาน เนื่องจากปริมาณน้ำตาลสูงประมาณ 75 % สามารถยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์ได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

ผัก ผลไม้และธัญพืชที่นิยมนำมากวน ได้แก่ มะม่วง สับปะรด พุทรา ถั่วฝักยาว ขนุน เผือก ถั่วเขียว ถั่วแดง เป็นต้น การกวนมี 3 ประเภท แต่ละประเภทเหมาะกับผลไม้ที่ต่างกัน

1) การกวนโดยใช้น้ำตาลกับน้ำ ใช้กับ เช่น พุทรา มะขาม กระท้อน มะปราง มะม่วงดิบ เป็นต้น

2) การกวนโดยใช้น้ำตาลกับกะทิ ใช้กับ เช่น กล้วย ฟักทอง เผือก มันเทศ ถั่วต่าง ๆ เป็นต้น

3) การกวนโดยใช้น้ำตาลอย่างเดียว ใช้กับ สับปะรด มะม่วงสุก มะดัน มะยม เป็นต้น

3.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่คือสินค้าหรือบริการหรือความคิดที่ได้ปรับปรุงจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ สามารถแบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ใหม่ (Idea Generation) เป็นการค้นหาความคิดต่างๆ ที่เป็นไปได้และเห็นช่องทางที่จะขายผลิตภัณฑ์นั้น การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น แบ่งออกเป็น 2 แหล่งด้วยกัน คือ

1) แหล่งภายในองค์กร ได้แก่ พนักงาน ถือเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้บริโภค และทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด ฝ่ายวิจัยและพัฒนา เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ ผู้บริหารระดับสูง เป็นบุคคลที่ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของบริษัท เป็นผู้กำหนด ทิศทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่

2) แหล่งภายนอกองค์กร ได้แก่ ลูกค้า ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่บริษัทจะเสนอขายนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก สมาชิกในช่องทางการจำหน่าย เป็นอีกแหล่งข้อมูลหนึ่งที่ทราบถึงความต้องการของลูกค้า เช่น พ่อค้าส่ง ตัวแทนจำหน่าย หรือพ่อค้าปลีก เป็นต้น คู่แข่งขัน การเคลื่อนไหวในการแข่งขัน รวมถึงกลยุทธ์ของคู่แข่งก็เป็นอีกแหล่งข้อมูลหนึ่งที่ช่วยในการคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นที่ 2 การประเมินและคัดเลือกแนวความคิด (Idea Screening) หลังจากได้แนวความคิดเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ใหม่แล้ว ก็จะต้องมีการนำแนวความคิดเหล่านั้น มาทำการประเมินถึงความเป็นไปได้และคัดเลือกแนวความคิดที่ดีและเหมาะสมที่สุด มาทำการพัฒนาและทดสอบแนวความคิดต่อไป

ขั้นที่ 3 การพัฒนาและทดสอบแนวความคิด (Concept Development and Testing) เมื่อได้แนวความคิดที่ดีและเหมาะสมที่สุดจากขั้นตอนที่สองแล้ว ต่อไปก็เป็นการนำความคิดที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว มาพัฒนาให้มีความชัดเจนมากขึ้น และนำไปทดสอบกับกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย เพื่อวัดความรู้สึกและการยอมรับในผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นที่ 4 การพัฒนากลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy Development) เป็นการพัฒนาเครื่องมือทางการตลาด เพื่อใช้ในการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ เข้าสู่ตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมายประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ขนาดโครงสร้าง และพฤติกรรมของตลาดเป้าหมาย เป็นการวางแผน กำหนดตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ยอดขาย ส่วนแบ่งตลาด (Market Share) และเป้าหมายกำไร (Profit) ในระยะ 2-3 ปีแรก

ส่วนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การตลาด ประกอบด้วย กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์, กลยุทธ์ด้านราคา, กลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่าย และกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการตลาด

ส่วนที่ 3 ยอดขายและกำไรตามเป้าหมายและกลยุทธ์ทางการตลาดในระยะยาว เป็นการวางแผนกิจกรรมทางการตลาดในระยะยาว ซึ่งเป็นกิจกรรมในอนาคตที่จะทำให้บริษัท สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางแผนไว้

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ทางธุรกิจ เป็นการตรวจสอบยอดขาย ต้นทุน และกำไร จากการวางแผนโครงการสำหรับผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถสร้างความพึงพอใจ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของบริษัท ซึ่งเป็นการประมาณความต้องการของตลาดหรือยอดขายประมาณ การต้นทุนหรือกำไรที่จะเกิดขึ้นจากแนวความคิดผลิตภัณฑ์ใหม่ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือไม่ หากผลลัพธ์ที่ได้เป็นที่น่าพึงพอใจ ผู้บริหารจะนำผลิตภัณฑ์นั้นเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นที่ 6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development) เป็นการนำแนวความคิด ผลิตภัณฑ์ใหม่ผ่านการวิเคราะห์ทางธุรกิจมาวิจัยและพัฒนา โดยการสร้างสินค้าขึ้นมาจำลองแบบทุกอย่าง เหมือนของจริงในขั้นนี้จะใช้เงินลงทุนมากและจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ว่าสามารถ เปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคนิคต่างๆ ได้หรือไม่ และลูกค้าจะยอมรับเพียงใดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

ขั้นที่ 7 การทดสอบตลาด (Market Testing) เป็นการนำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่พัฒนาแล้ว ไปทดสอบกับตลาดเป้าหมาย โดยสินค้าที่นำไปทดสอบต้องมีตราสินค้ามีการบรรจุหีบห่อ และดำเนิน กิจกรรมทางการตลาดสำหรับสินค้าดังกล่าวด้วย วัตถุประสงค์ในการทดสอบตลาด คือ เพื่อศึกษาว่า ผู้บริโภคและช่องทางจำหน่ายมีปฏิกิริยาต่อการใช้สินค้าอย่างไร เป็นการหาข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนทำให้ทราบถึงขนาดของตลาดว่า ถ้าสินค้าเป็นที่ยอมรับในกลุ่มผู้บริโภค ที่ทดสอบแล้วขนาดของตลาดจะมากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 8 การดำเนินธุรกิจ (Commercialization) เป็นการตัดสินใจนำผลิตภัณฑ์ใหม่ ออกสู่ตลาดจริงหลังจากทดสอบผลิตภัณฑ์ ซึ่งขั้นตอนนี้บริษัทจะใช้ต้นทุนมากที่สุดเพราะต้องผลิต สินค้าเต็มที่ และต้องตัดสินใจเกี่ยวกับจำนวนการผลิตที่เหมาะสม

การแปรรูปและถนอมอาหารเป็นการเก็บรักษาอาหารให้คงสภาพเดิมได้นานโดยไม่บูดเน่า หรือช่วยชะลอการเปลี่ยนแปลงของเนื้อสัมผัส กลิ่น สี และรสของอาหาร ส่งผลให้อาหารมีอายุ การจัดเก็บนาน ยังคงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไว้ รวมถึงรักษาสุขภาพคุณค่าทางโภชนาการ

ของอาหารให้คงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด การแปรรูปและถนอมอาหารมีหลายวิธี บางวิธีทำได้ง่าย โดยสามารถทำได้ในระดับครัวเรือน แต่บางวิธีต้องทำในระดับอุตสาหกรรมซึ่งอาหารที่ผ่านการแปรรูปแล้ว บางอย่างเก็บได้หลายวัน บางอย่างเก็บได้นานเป็นเดือนและบางอย่างเก็บได้เป็นปีโดยยังเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

กลุ่มในงานส่งเสริมการเกษตร แนวคิดที่สำคัญเช่นเดียวกับกลุ่มในชุมชนโดยทั่วไป โดยกล่าวถึงกลุ่มว่ามาจากแนวคิดของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของมนุษย์ที่จะดำรงในฐานะของ สัตว์สังคมที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันสร้างวัฒนธรรมและสร้างสังคมร่วมกัน ซึ่งได้มีการอธิบาย ความหมายของกลุ่มหลากหลายความหมายไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรม กลุ่มเรียนรู้ องค์กร ชุมชน องค์กรชาวบ้าน หรือองค์กรประชาชน มีการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกัน โดยมี รายละเอียด ดังนี้

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการบริหาร เพื่อบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปี ค.ศ. 1916 ฟาโย (Fayo. 1916 อ้างถึงใน ดำรง วัฒนา, 2545, หน้า 9) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับเรื่อง การจัดการ และจัดพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ Administration Industrie lie et Generaleb เป็น ภาษาฝรั่งเศส โดย ฟาโย เห็นว่าหลักในการจัดการนั้นควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม ตัวแปรต่าง ๆ เขาได้กำหนดหลักการสำหรับผู้บริหารไว้ 14 ประการ คือ

1) การแบ่งงานกันทำ (Division of Work) เป็นการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2) อำนาจสั่งการ (Authority) เป็นอำนาจสั่งการซึ่งเป็นอำนาจอันชอบธรรมของบรรดาผู้มีตำแหน่ง เพื่อสามารถที่จะออกคำสั่งในการทำงานได้โดยผู้ออกคำสั่งจะต้องมีความรับผิดชอบต่อคำสั่งในการทำงานได้

3) ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นระเบียบวินัยที่คนในองค์กรต้องเคารพและยอมรับเพื่อสร้างสภาพงานที่เป็นระเบียบและเรียบร้อย

4) หลักการ “สั่งการโดยคนๆ เดียว” (Ity of Command) เป็นหลักการ ซึ่งคุ้นเคยในชื่อของหลัก “เอกภาพในการบังคับบัญชา” ลูกน้องต้องฟังคำสั่งจาก ผู้บังคับบัญชาโดยตรง รวมถึงการรายงานผลการปฏิบัติงานก็ต้องรายงานกับ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง

5) การมีทิศทาง (Ity of Direction) คือ การมีทิศทาง หรือเป้าหมาย เดียวกัน โดยในแต่ละกลุ่มงานย่อย (กอง, แผนก, ฝ่าย) ในองค์การที่มีกิจกรรมแยกย่อย ออกมา

6) ประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Interests to the General Interests) เป็นประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัว

7) หลักการตอบแทน (Rmuneration) เป็นหลักการตอบแทนการทำงาน ซึ่ง ถือเป็นแนวทางที่คนงานจะต้องได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม

8) หลักการรวมอำนาจ (Centralizaon) เป็นหลักการรวมอำนาจ หมายถึง ระดับมากน้อยที่ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ ซึ่ง ฟาโย (Fayol) เห็นว่า การใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจควรกระทำที่สายการบังคับบัญชาในระดับสูงที่สุด ที่เป็นไปได้ ในสถานการณ์นั้น ๆ

9) การมีสายการบังคับบัญชา (Scalar Chain) เป็นการมีสายการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นเสมือนห่วงโซ่หรือเส้นทางของคำสั่งและติดต่อสื่อสารใดๆ ระหว่างหัวหน้า กับลูกน้องในแต่ละสายงานภายใต้โครงสร้างของแต่ละองค์การ

10) การจัดระเบียบ (Order) เป็นการจัดระเบียบหรือการจัดให้คนตลอดจน วัตถุสิ่งของได้อยู่ในที่ที่ควรอยู่ นั่นคือ ใช้คนให้เหมาะกับงาน จัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบ และมีระเบียบเกี่ยวกับงานพัสดุ

11) ความเที่ยงธรรม (Equity) เป็นความเที่ยงธรรมที่ ฟาโย (Fayol) กล่าวถึง หลักข้อนี้ว่า นักบริหารควรมีทั้งความยุติธรรม (Justice) และมีความโอบอ้อมอารี (kindliness)

12) หลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคคลกร (Stability of Tenure of Personal Fayol) เป็นหลักความมั่นคงในตำแหน่งงานของบุคลากร ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับการวางแผนบุคลากรพัฒนานักบริหาร

13) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความคิดริเริ่ม หมายถึง พลังที่จะคิดให้เกิด แผนงานแล้วทำต่อไปจนสำเร็จ จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับการจูงใจ และมีความพึงพอใจในงาน

14) สามัคคีคือพลัง (Esprit De corps) หมายถึง การเสริมสร้างการทำงาน ให้เป็นทีมจะทำให้เกิดความกลมเกลียวและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์การ

สรุปการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารงานจัดการใดๆ ที่องค์กรได้ใช้ ทรัพยากร ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ องค์กร ได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือศิลปะและกระบวนการการกระทำกิจกรรมอย่างหนึ่งหรือ หลายๆ อย่างเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้โดยใช้คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ การกระทำนั้นๆ จะเป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ มีการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจ

การควบคุมและการกระทำที่ทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระบบแบบแผนการบริหารจัดการ

4.2 แนวคิดการมีส่วนร่วม

4.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้หลายบุคคลเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการของการให้ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วม ของบุคคลอย่างเข้มแข็งใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความเชี่ยวชาญของกลุ่มบุคคลในการแก้ปัญหาของการบริหารอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่ถือว่า ผู้บริหารแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้กับผู้ได้บังคับบัญชา การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นความพยายามที่จะจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนางานด้วยความเต็มใจ เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกของชุมชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ปาริชาติ และคณะ(2546) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นกระบวนการในการพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา วางแผน ตัดสินใจ ระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ ติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกันกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน Cohen and Uphoff (1981) ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และร่วมมือในองค์กรพัฒนาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนในการบริหารตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

ประการแรกที่จะต้องทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation)

เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น ได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน การประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)

ในเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ และต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งในทางบวก และในทางลบที่เป็น ผลเสียหายของโครงการที่เกิดขึ้นในทางลบ ซึ่งเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคล และสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

สิ่งสำคัญจะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลและสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ในกลุ่มต่าง ๆ ได้ การมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษา ต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การพัฒนา ปรับปรุง สถานศึกษา และการติดตามประเมินผล ซึ่งคุรุสภากำหนดระดับคุณภาพผู้เชี่ยวชาญ เป็นการบริหารงานแบบผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ทุกคนร่วมวางแผน และปฏิบัติตามแผน ได้จริง สามารถบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ผลงานส่วนใด เกิดจากผู้ร่วมงานคนใด ขยายผลสู่กลุ่มบุคคลใกล้เคียง กับผู้บริหาร เป้าหมายปฏิบัติงานคำนึงถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการและร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามที่ตกลง

4.2.2 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

- 1) ช่วยสร้างความสามัคคี และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่างๆ
- 2) ช่วยให้ทราบถึงความต้องการขององค์กรทั้งหมด
- 3) ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น และลดความเฉื่อยชาในการทำงาน การย้ายงาน และการหยุดงาน
- 4) ช่วยลดความขัดแย้ง และการต่อต้านจากพนักงานระดับต่างๆ
- 5) ช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงาน และทำให้สุขภาพจิตในองค์กรดีขึ้น
- 6) ช่วยเพิ่มผลผลิตในองค์กร
- 7) สร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กร
- 8) ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและทะนุถนอม
- 9) ทำให้พนักงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร
- 10) เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ในด้านการควบคุมงานให้ลดน้อยลง และทำให้ผลงานดีขึ้น สรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบของผู้บริหารไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง

4.3 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

ด้วยความต้องการของมนุษย์ซึ่งจะเป็นไปตามลำดับขั้นเหมือนกับพีระมิดที่มีตั้งแต่ฐานไปจนถึงยอด ทฤษฎีลำดับขั้นแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) คิดค้นขึ้นโดย Abraham Maslow (ค.ศ. 1908 – 1970) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยพิจารณาจากมูลเหตุจูงใจที่มาจากกระบวนการทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายและจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งพบว่าความต้องการของมนุษย์จะถูกจัดลำดับความสำคัญเป็นลำดับขั้นตามความจำเป็นต่อการได้รับการตอบสนอง (level of priority) และความต้องการในลำดับขั้นที่ต่ำกว่าจะต้องได้รับการตอบสนองก่อนจึงจะสามารถไปสู่ความต้องการในลำดับขั้นถัดไปได้ โดย Maslow ได้จัดหมวดหมู่และลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็นดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย (physiological needs)

เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ ความต้องการเพื่อตอบสนองความหิว ความกระหาย ความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เรียกว่าง่าย ๆ ก็คือ ปัจจัยสี่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่พักอาศัย รวมถึงสิ่งที่ทำให้การดำรงชีวิตสะดวกสบาย นั่นเอง

ในขั้นนี้สิ่งที่ลูกค้าต้องการ หนีไม่พ้น สินค้าและบริการ อุปโภค บริโภค ทั่วไปๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านขายยา บ้าน รถยนต์ มือถือ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (safety needs)

เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการขั้นนี้ถึงจะเกิดขึ้น ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยที่มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ปราศจากความกลัว การสูญเสียและภัยอันตราย เช่น สภาพสิ่งแวดล้อมบ้านปลอดภัย การมีงานที่มั่นคง การมีเงินเก็บออม ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย รวมถึง ความมั่นคงปลอดภัยส่วนบุคคล สุขภาพและความเป็นอยู่ ระบบรับประกัน-ช่วยเหลือ ในกรณีของอุบัติเหตุ/ความเจ็บป่วย

ในขั้นนี้สิ่งที่ลูกค้าต้องการ ก็คือ สินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ในด้านการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น กล้องวงจรปิด การลงทุน การออม การทำประกันชีวิต หรือการย้ายบ้านที่อยู่อาศัย ปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมที่มีการดูแลรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (love and belonging needs)

เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว คนเราจะต้องความรัก ความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความต้องการเป็นเจ้าของและมีเจ้าของความรักในรูปแบบต่างกัน เช่น ความรักระหว่าง คู่รัก พ่อ แม่ ลูก เพื่อน สามี ภรรยา ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

ในขั้นนี้สิ่งที่ลูกค้าต้องการ ก็คือ สินค้าและบริการที่สามารถตอบสนองอารมณ์ความรู้สึก ของเขาได้ เช่น บริการจัดหาคู่ บริการจัดงานแต่งงาน บริการทัวร์ท่องเที่ยว หรือหากเป็นสินค้า ตัวอย่างง่ายๆที่ทำให้เห็นภาพชัดเจน เช่น ความต้องการเป็นเจ้าของรถยนต์ BENZ BMW เพื่อให้เพื่อนหรือคนรอบข้าง ชื่นชม ยอมรับ เป็นสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีเกียรติและศักดิ์ศรี (esteem needs)

เมื่อความต้องการความรักและการยอมรับได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้น เด่นขึ้น มีความภูมิใจและสร้างความนับถือตนเอง ชื่นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ความรู้สึกมั่นใจในตนเองและมีเกียรติ ความต้องการเหล่านี้ เช่น ยศ ตำแหน่ง ระดับเงินเดือนที่สูง งานที่ท้าทาย ได้รับการยกย่องจากผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในงาน โอกาสแห่งความก้าวหน้าในงานอาชีพ ฯลฯ

ในขั้นนี้สิ่งที่ลูกค้าต้องการ ก็คือ สินค้าและบริการที่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น อสังหาริมทรัพย์ เครื่องเพชรราคาแพง บริการระดับพรีเมียม เครื่องบินส่วนตัว โรงแรม 5 ดาว

ขั้นที่ 5 ความต้องการบรรลุศักยภาพแห่งตน (self-actualization)

เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์และความต้องการนี้ยากต่อการบอกได้ว่าคืออะไร เราเพียงสามารถกล่าวได้ว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการจะเป็น ต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในเป้าหมายชีวิตของตนเอง และต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต

สินค้าและบริการที่ตอบโจทย์คนในขั้นนี้อาจมองหาได้ยาก เพราะความต้องการสูงสุดของคนกลุ่มนี้ จะมาจากแรงบันดาลใจ หรือ Passion ด้านจิตใจที่ต้องการมากกว่าด้านวัตถุที่จับต้องได้

การนำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ลำดับขั้นของมาสโลว์มาใช้ในการตลาด หรือการทำธุรกิจ สามารถช่วยให้คุณเข้าใจแรงจูงใจและความต้องการของลูกค้า เมื่อคุณทราบแล้วว่าสินค้าหรือบริการของคุณสามารถตอบโจทย์ความต้องการด้านไหน คุณสามารถสร้างกลยุทธ์และวิธีการขายสินค้าและบริการของคุณให้สอดคล้องกับความต้องการในด้านต่างๆของลูกค้า

ทุกองค์กร หรือทุกกลุ่มไม่ว่าจะมีขนาดและประเภทอย่างไร เป็นต้องมีการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการที่ดีเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานในองค์กร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการดำเนินงานและเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรมากที่สุด

5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสำเร็จ

5.1 แนวคิดปัจจัยความสำเร็จ

Christine V. Bullen and John F. Rockart (1981) ได้กล่าวว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ต้องทำให้มีหรือให้เกิดขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จได้ รวมทั้งตัวบุคคล แผนงาน หรือ องค์กรธุรกิจ ปัจจัยความสำเร็จจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรธุรกิจต้องมั่นใจว่าได้ดำเนินการมาถูกต้องและเหมาะสมแล้วเพื่อให้องค์กรธุรกิจประสบความสำเร็จและเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายของผู้บริหารองค์กรธุรกิจ องค์กรประกอบของปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีดังนี้

1) องค์กรประกอบภายนอกองค์กร ประกอบด้วย

- (1) ลักษณะโครงสร้างอุตสาหกรรมของแต่ละอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน
- (2) กลยุทธ์เชิงแข่งขัน และตำแหน่งขององค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรม
- (3) ปัจจัยในด้านสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น

(4) ปัจจัยที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เช่น ในช่วงเวลาหนึ่งองค์กรธุรกิจขาดแคลนวัตถุดิบ การควบคุมสินค้าคงคลังจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ เป็นต้น

2) องค์กรประกอบภายในองค์กร ประกอบด้วย ระบบต่างๆ ภายในองค์กร เช่น

- มีแผนกตรวจสอบที่ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเชี่ยวชาญและชำนาญงานของบุคลากร
- 3) องค์กรประกอบด้านเทคโนโลยี เช่น การส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็วทันเวลา
- 4) องค์กรประกอบด้านการเงิน เช่น การมีระบบการเงินที่ดีหรือมีระบบบริหารจัดการงบประมาณที่ดี การมีระบบควบคุมภายในที่ดี เป็นต้น

Edward J. Blocher (2010) กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จ คือ ปัจจัยที่เป็นตัววัดผลการดำเนินงานในแต่ละด้านของบริษัทที่มีความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน จะทำให้อุตสาหกรรมประสบความสำเร็จ โดยมองหาปัจจัยจากแหล่งข้อมูลภายในเฉพาะของแต่ละองค์กรธุรกิจซึ่งได้แก่ด้านการจัดการ ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการผลิต ด้านการตลาด เป็นต้น นอกจากนี้ต้องตรวจสอบปัจจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทั้งเอื้อและไม่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กรธุรกิจ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎระเบียบ การเมือง เป็นต้น พักตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และพสุ เดชะรินทร์(2545) กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จ เป็นปัจจัยหลักที่ใช้กำหนดความสำเร็จทั้งทางด้านการเงินและการแข่งขัน ในแต่ละอุตสาหกรรม โดยการที่ระบุถึงปัจจัยต่างๆ ที่องค์กรธุรกิจต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการแข่งขัน โดยส่วนใหญ่แล้วจะพิจารณาจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกองค์กร การวิเคราะห์ปัจจัย

ภายในองค์กรสามารถใช้การวิเคราะห์สายงาน (Functional Analysis) ส่วนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก สามารถวิเคราะห์ได้จากสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic) สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (Technological) สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย-การเมือง (Political-Legal) สภาพแวดล้อมทางสังคม-วัฒนธรรม (Sociocultural) และสภาพแวดล้อมในต่างประเทศ(Global)

5.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จ

อันนา อ่อนมาก (2553) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ดังนี้

5.2.1 ด้านศักยภาพชุมชน คือความสามารถ หรือชุมชนที่มีการเจริญเติบโต เป็นชุมชนที่มีประชาชนทำงานร่วมกัน มีการสร้างระเบียบทางสังคมต่างๆ หลายด้านประชาชน ตั้งเป้าหมาย สำหรับการใช้ชีวิตร่วมกัน เป็นหมู่มาและความสามารถที่จะร่วมกัน ดำเนินงานให้บรรลุ เป้าหมายนั้นๆ ได้ซึ่งสามารถพิจารณาความสำเร็จด้านศักยภาพชุมชนได้ดังนี้

- 1) ศักยภาพ โดยรวมมีความสามารถในการจัดการสินค้าของชุมชน สามารถ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้าของชุมชน คนในชุมชนมีประสบการณ์ในทางธุรกิจมากขึ้น
- 2) การรวมกลุ่ม มีการรวมกลุ่มพัฒนาขนาดของกลุ่มขยายเพิ่มจำนวน สมาชิกมากยิ่งขึ้น และกลุ่มมีความสามัคคีในระหว่างสมาชิก
- 3) ผู้นำทางธุรกิจ เกิดผู้นำทางธุรกิจอย่างไม่เป็นทางการมีการยอมรับ ในชุมชนให้เป็นตัวแทน หรือเป็นผู้นำทางธุรกิจ
- 4) ทรัพยากรท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการผลิต และเกิดความ เป็นนิยมไทยและรักในภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.2.2 ด้านการมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์การพิจารณาความสำเร็จด้านผลิตภัณฑ์ การมีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ได้ดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์มีการยอมรับในชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความเป็น เอกลักษณ์ของตัวผลิตภัณฑ์
- 2) ผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนาคุณภาพ เช่น การได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รหส์แห่งไทย ลิขสิทธิ์ทางปัญญา หรือมาตรฐานสินค้าไทยพัฒนาชุมชน เป็นต้น
- 3) มีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูงขึ้น การประกวดผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับ สินค้า และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดส่งเสริมการนิยมไทยเป็น จุดเด่น ของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

5.2.3 ด้านการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถพิจารณาความสำเร็จด้านการ ทำ ธุรกิจยั่งยืนได้ดังนี้

- 1) ชุมชนได้ร่วมจัดตั้งองค์การเพื่อทำธุรกิจการตลาดได้ด้วยตนเอง
- 2) มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นของชุมชน

- 3) มีการบริหารจัดการโดยชุมชนที่ดี
- 4) เป็นความต้องการของตลาดอย่างแท้จริง
- 5) มีความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์
- 6) มีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ในตำบล
- 7) รายได้เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต และผู้ประกอบการ
- 8) ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5.3 ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จ

ปัจจัยแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จ เสาวณี ตรีพุทธรัตน์ (2547) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในองค์การหนึ่งๆ มีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามลักษณะสภาพแวดล้อมขององค์การนั้นๆ แต่สำหรับส่วนประกอบวงจรชีวิต ในองค์การที่เหมาะสมนั้นประกอบไปด้วยปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย คือ

5.3.1 ปัจจัยด้านโครงสร้าง

จะเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ กฎระเบียบต่าง ๆ ความรับผิดชอบ รวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ในองค์การ

5.3.2 ปัจจัยด้านมนุษย์และวัฒนธรรม

ซึ่งจะเป็นตัวริเริ่มเกี่ยวกับความคาดหวังในการทำงาน อย่างไม่เป็นทางการ รวมทั้งเป็นตัวกำหนดของวัฒนธรรมการทำงานภายในองค์การ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่

5.3.3 ปัจจัยด้านยุทธวิธี

ปัจจัยด้านนี้จะมีสารสนเทศเป็นตัวนำไปสู่โอกาสและการแก้ปัญหาต่างๆ ในองค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5.3.4 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

ปัจจัยด้านนี้มุ่งเน้นไปที่กระบวนการในการทำงานซึ่งทั้ง 4 ปัจจัยดังกล่าวจะต้องทำงานไปด้วยกันจึงจะสามารถทำให้ระบบการบริหารจัดการในองค์การ ประสบความสำเร็จ ส่วนปัจจัยภายในองค์การที่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้องค์การบรรลุ จุดมุ่งหมายของทั้งสังคมและขององค์การ คือ

1) ปัจจัยด้านคน (Human) ภายในองค์การประกอบด้วย ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ ซึ่งบุคลากรในองค์การ จะต้องมีความรู้ในการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการทำงาน มีภาวะผู้นำ มีความพึงพอใจ กับระบบการได้รับรางวัล พึงพอใจกับระบบการบริหารงานบุคคลในองค์การ มีความตั้งใจในการทำงาน เป็นต้น โดยปัจจัยด้านคน ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านทักษะและความสามารถของสมาชิกในองค์การ ด้านลักษณะ ประสิทธิภาพและภาวะความเป็นผู้นำของสมาชิกในองค์การ ด้านองค์ประกอบอย่างเป็นทางการของ องค์การ เช่น การบริหาร งานบุคคล การให้รางวัล

การประเมินผล การสื่อสาร และองค์ประกอบ อย่างไม่เป็น ทางการขององค์การ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ปรากฏในโครงสร้างองค์การ พฤติกรรม การต่อต้านและการรวมกลุ่ม ทักษะคิด ความรู้สึก ค่านิยม และสถานภาพของสมาชิกในองค์การ

2) ปัจจัยด้านโครงสร้าง (Structure) ได้แก่ อำนาจหน้าที่ในการบริหาร การตัดสินใจ การควบคุมการทำงาน การวางแผน การใช้กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน สายการ บังคับบัญชา รวมถึงการติดต่อสื่อสาร เป็นต้น วรรณพา นามสีฐาน(2555) กล่าวว่า โครงสร้างองค์การจะเป็นตัวกำหนด บทบาท หน้าที่ กฎระเบียบต่าง ๆ ความรับผิดชอบ รวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ การกำหนดบทบาทหน้าที่ ในการปฏิบัติงาน การกระจายอำนาจ การควบคุมการปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ การใช้อำนาจในการบริหารงาน การใช้กฎระเบียบข้อบังคับในองค์การการจัดโครงสร้าง การบริหารงาน สายการบังคับบัญชา การติดต่อสื่อสาร

3) ปัจจัยด้านภาระงาน (Tasks) เป็นปัจจัยด้านภาระงานภายในองค์การ ปัจจัยด้านภาระงานนี้ประกอบไปด้วยงานหรือกิจกรรมทั้งหมดที่องค์การต้องดำเนินการ ซึ่งปัจจัยด้านนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับปัจจัยด้านเทคโนโลยี เนื่องจากต้องมีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงเทคนิควิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน (เสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2547)

4) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technology) หมายถึง สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการทำงาน วรรณพา นามสีฐาน (2555) กล่าวว่า โครงสร้างองค์การจะเป็นตัวกำหนด บทบาท หน้าที่ กฎระเบียบต่างๆ ความรับผิดชอบรวมทั้งการใช้อำนาจหน้าที่ การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การกระจายอำนาจ การควบคุมการปฏิบัติงาน การวางแผนการปฏิบัติงาน การตัดสินใจการใช้อำนาจ ในการบริหารงาน การใช้กฎระเบียบข้อบังคับในองค์การ การจัดโครงสร้าง การบริหารงานสายการบังคับ บัญชา การติดต่อสื่อสาร ภิขมาพร พวงประยงค์และ นพพร จันทรนาชู (2556) กล่าวว่า การพิจารณา ถึงปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนให้การดำเนินกิจการมีประสิทธิภาพนั้น สามารถ แบ่งเป็น 4 ปัจจัยหลัก ดังนี้

(1) ปัจจัยการจัดการวิสาหกิจชุมชน

I. ด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เน้นการใช้หลักการ 4M. เป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) เครื่องมือ เครื่องจักร (Materials) และการจัดการ (Management)

II. ด้านการผลิต เป็นการนำทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดการบูรณาการของปัจจัยการผลิต ประกอบด้วย แรงงาน ที่ดิน และทุน รวมไปถึงผู้ประกอบการ (ทศพร แก้วขวัญไกร, 2556)

III.ด้านการตลาด สร้างกระบวนการให้ครบวงจรของการพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ต้องพิจารณาถึง ผลผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริม การขาย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, 2546)

(2) ปัจจัยการบริหารวิสาหกิจชุมชน

I. ด้านภาวะผู้นำกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มเป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งของการบริหารงานวิสาหกิจชุมชน เพราะการมีผู้นำในลักษณะหัวก้าวหน้าที่มีความต้องการพัฒนาท้องถิ่นให้ไปถึงเป้าหมาย ต้องมีศักยภาพหลายด้าน ประกอบด้วย การมีความสัมพันธ์อันดี การสื่อสารที่มีระบบ การมีพลังอำนาจแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ สามารถใช้หลักความยืดหยุ่น แก้ปัญหาความขัดแย้ง และสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมของแต่ละกลุ่มในชุมชน (ศศิภา พิทักษ์ศานต์, 2556)

II. ด้านสมาชิกกลุ่ม เป็นสิ่งที่สมาชิกกลุ่มต้องมี คือ การกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ในการบริหารวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายที่ต้องการโดยสมาชิกต้องมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นและเน้นหลักประชาธิปไตย (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2555)

III. ด้านการจัดการกลุ่ม เน้นการใช้หลักการแห่งการวางแผน การจัดองค์การการบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม เป็นกลไกสำคัญของการจัดการในการบริหารกลุ่ม (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2555)

IV. ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เป็นหลักประชาธิปไตย ที่สำคัญที่สมาชิกกลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ในการขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมสามารถดำเนินการได้ 3 แบบ คือ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิจัยแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสมาชิกกลุ่มถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการให้ยั่งยืนได้ (ธวัชชัย บุญมี และคณะ, 2555) อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมที่ต้องมีการช่วยกันคิดช่วยกันคัดเลือกสู่กระบวนการตัดสินใจลงมือปฏิบัติ และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ด้วยการประเมินผล

(3) ปัจจัยแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น

I. ด้านกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ให้ความสำคัญของการใช้องค์ความรู้บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในท้องถิ่น (เกษมาพร พวงประยงค์ และนพพร จันทรนาชู, 2556) ในการพัฒนาการพึ่งตนเองเป็นหลักจากการใช้ทรัพยากรรอบๆตัว เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งภูมิปัญญาทุนสังคมของคนในท้องถิ่นที่นำมาพัฒนา เพื่อเปิดโอกาสการสร้างองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมนอกห้องเรียน และสามารถเรียนรู้ในการประกอบอาชีพเพื่อใช้ในการค้นหานวัตกรรมใหม่ภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check)

ปรับปรุงการดำเนินกิจกรรม (Action) ที่จะสร้างกรอบแนวคิดให้เกิด กระบวนการ เรียนรู้เป็นวัฏจักร อย่างมีคุณภาพ

II. ด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นหลักการ สำคัญ ที่จะนำองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปถ่ายทอดให้เกิดคุณค่าอันยาวนานไว้กับคนรุ่นหลัง โดยกระบวนการถ่ายทอดต้องพิจารณากลุ่มซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) กลุ่มที่ต้องการ ถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เด็ก และเยาวชน 2) กลุ่มที่ต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่ผู้ใหญ่ โดยการแบ่งกลุ่มทำให้มีการสร้างสื่อสารในการ ถ่ายทอดให้ตรงกับกลุ่มที่

(4) ปัจจัยการสนับสนุนภายนอก

I. ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐบาล ในพระราชบัญญัติ ส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน 2548 ได้กำหนดไว้ว่า การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ต้องคำนึงเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาครัฐบาล (อุทิศ สังข์รัตน์ และธงพล พรหม สาขา ณ สกจนคร, 2556) โดยสิ่งที่ต้องพิจารณา คือ 1) สร้างพี่เลี้ยงในการบริหารจัดการให้ครบทั้งวงจร ด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยท้องถิ่นเพื่อเป็นแกนนำ 2) ลดขั้นตอนหรือกระบวนการต่างๆ ที่ต้องผ่าน ภาครัฐบาลให้น้อยลงแต่ต้องมีประสิทธิภาพขึ้น 3) หาแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ และสามารถ ขยับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนได้ 4) มีแหล่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนในประเทศว่า มีทิศทางหรือแนวโน้มการผลิต ว่าควรมีการพัฒนาอย่างไรในโลกปัจจุบัน

II. ด้านสนับสนุนจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สิ่งที่จะทำให้ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จด้านการผลิตได้นั้น ต้องมีหลักการที่สำคัญดังนี้ 1) เน้นการสร้างความร่วมมือกัน และความเข้าใจ 2) ออกแบบการมีส่วนร่วมการพัฒนาการเรียนรู้ของ เครือข่ายร่วมกัน 3) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มและเครือข่าย 4) สร้างแผนยุทธศาสตร์พัฒนาของเครือข่าย 5) การใช้หลักประชาวิจรรย์เพื่อหาประชามติ 6) ดำเนินกิจการผสมผสานการเรียนรู้ตามแผนยุทธศาสตร์เพิ่มเติมจากการสร้างความสัมพันธ์กับ มหาวิทยาลัยในท้องถิ่น จากนักวิชาการภายนอก ให้มีวิธีคิดใหม่ๆ

5.4 ปัจจัยที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและเข้มแข็ง

5.3.1 แนวคิดและหลักการในการพัฒนาองค์กรเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) ระบุว่า แนวคิดและหลักการในการพัฒนาองค์กร เกษตรกรวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ

- 1) หลักการเรียนรู้ คือ การมันศึกษาหาความรู้ เพิ่มทักษะและเทคโนโลยีใหม่ ๆ
- 2) หลักการมีส่วนร่วม คือ การที่ ประชาชนหรือกลุ่มคนเข้าไป มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางพัฒนาและมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผล

3) หลักการพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความสามารถในการดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ซึ่งในการพึ่งพาตนเองนั้น มีทั้งในบุคคลและชุมชน

5.3.2 ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ได้กล่าวว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ปัจจัยด้านการเงิน โดยแหล่งที่มาของเงินทุน สำหรับการประกอบ ธุรกิจชุมชน มี 3 แหล่ง ได้แก่ เงินทุนของตนเอง เงินทุนจากแหล่งเงินกู้ และเงินทุนจากการระดมทุนจากคนในชุมชน โดยเงินทุนจากการระดมทุนจากคนในชุมชนเอง เป็นแหล่งการเงินที่สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตของธุรกิจได้ดีกว่าเงินทุนจากการกู้ยืม
- 2) ปัจจัยด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนต้องมีตลาดรองรับผลผลิตของตนเอง มีกลุ่มลูกค้า ที่พอเพียงและเป็นลูกค้าประจำ โดยต้องรู้จักแหล่งขายและวิธีการขายเป็นตัวนำการผลิต
- 3) ปัจจัยด้านการผลิต การผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จ ต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและผลผลิตต้องเป็นที่ต้องการของตลาด
- 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 3 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ดังนี้
 - (1) การจัดการด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องมีความสามารถในการระดมและสะสมทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน
 - (2) การจัดการด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนต้องมีโครงสร้างการทำงาน ที่ชัดเจนมีการแบ่งหน้าที่กันทำ และมีการตรวจสอบควบคุมอย่างเป็นระบบ
 - (3) การจัดการด้านระบบบุคลากร ผู้บริหารและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชน ต้องใช้ระบบสั่งการการบังคับบัญชาที่เข้มแข็งจริงจังส่วนด้านคุณสมบัติของผู้บริหารและสมาชิก เองนั้นต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความเสียสละด้วย
- 5) ปัจจัยด้านผู้นำ จากการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนที่ ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะทำได้ง่าย กิจการขยายตัวได้รวดเร็ว และมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูง
- 6) ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชนเป็นลูกจ้างส่วนใหญ่ โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเองภายในครอบครัว พบว่า ขาดทักษะประสบการณ์และความรู้

7) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้นการคงอยู่ และการเติบโตที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน กล่าวคือ สมาชิกต้องร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันทำงานและร่วมรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยแห่งความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้บรรลุความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ขององค์กร ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จเป็นแนวทางในการวางโครงสร้างการบริหารจัดการในองค์กร การปฏิบัติงานในทุกระดับต้องมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สมาชิกในองค์กรเข้าใจและรับรู้ตรงกันว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ ปัจจัยแห่งความสำเร็จกำหนดจากวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ ให้ความสำคัญไปที่ผลผลิต และผลลัพธ์ขององค์กร ไม่เน้นปัจจัยนำเข้าหรือกระบวนการ มีความเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์กร โดยมุ่งเน้นเฉพาะงานที่มีสำคัญเท่านั้น มีความหมายเฉพาะเจาะจง และสามารถเข้าใจงานได้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ สามารถสื่อความหมายได้อย่างเดียวกัน เพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถเข้าใจตรงกับสิ่งที่องค์กรมุ่งหวังและวิธีการบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น ผู้บริหาร ให้การยอมรับว่าปัจจัยดังกล่าว เป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการบรรลุสำเร็จตามวิสัยทัศน์ขององค์กร

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีประเด็นที่ต้องกล่าวถึงได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีรายละเอียด ดังนี้

6.1 สภาพสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

6.1.1 เพศ

นุชนาถ ทับครุฑ และคณะ (2563) ได้ศึกษา การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.50 มากกว่าเพศชายที่คิดเป็นร้อยละ 46.50 สอดคล้องกับ ศรารุณี ครุฑศิริ และคณะ (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหนียว อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.00 มากกว่าเพศชายที่คิดเป็นร้อยละ 41.00 และ สุรัชญา สุขประเสริฐ (2564) ได้ศึกษา ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลผลิต การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตอำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.32 มากกว่าเพศชายที่คิดเป็นร้อยละ 43.68 สอดคล้องกับ ธัญญา โสภณพุทธพรและคณะ (2566) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอ

บ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 60.6 มากกว่าเพศชายที่คิดเป็นร้อยละ 39.4

6.1.2 อายุ

เรือนขวัญ อินทนนท์ และคณะ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า อายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.50 สอดคล้องกับ ศราวุฒิ ครุฑศิริ และคณะ (2563) พบว่า อายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.68 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.70 และ สอดคล้องกับ สุรัชญา สุขประเสริฐ (2564) พบว่า อายุของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาคืออายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.70

6.1.3 ระดับการศึกษา

เรือนขวัญ อินทนนท์ และคณะ (2562) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.15 สอดคล้องกับ นุชนาถ ทับครุฑ และคณะ (2563) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 56.60 และธัญญา โสภณพุทธพร และคณะ (2566) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.10

6.1.4 การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน

กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.57) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานมากที่สุด ร้อยละ 97.9 รองลงมาคือ จากการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ร้อยละ 3.1

6.1.5 ระยะเวลาในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558, น.57) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 37.6 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในช่วง 5-10 ปี สอดคล้องกับ บัณฑิตา เพื่อทะนา (2564, น.37) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิตยางพาราในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 35.0 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในช่วง 6-9 ปี

6.1.6 การประกอบอาชีพ

พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558, น.56) พบว่า การประกอบอาชีพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 72.8 สอดคล้องกับ ธัญญา โสภณพุทธพร และคณะ (2566) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกร

คิดเป็นร้อยละ 96.00 แต่ไม่สอดคล้องกับ สุรัชญา สุขประเสริฐ (2564) พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป/พนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 51.44 รองลงมาประกอบ อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 18.97

6.1.7 รายได้

เรือนขวัญ อินทนนท์ และคณะ (2562) พบว่า รายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 64.08 รองลงมารายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ใน ช่วง 100,000-500,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 18.31 สอดคล้องกับชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ (2563) ได้ศึกษา แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้า ชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า รายได้ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ใน ช่วง 30,000-60,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 48.98

6.1.6 เงินลงทุน

พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558, น.77) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนิน กิจการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 62.1 ใช้แหล่งเงินทุนจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.55) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 80.2 ใช้แหล่งเงินทุนจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่สอดคล้องกับ กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.58) พบว่า แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 93.2 ใช้แหล่งทุนจากสถาบัน การเงินของภาครัฐ/เอกชน แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินกิจการวิสาหกิจชุมชน

6.2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

6.2.1 ด้านการเงิน/บัญชี

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.86) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ยังขาดการวางแผนการใช้เงินทุนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีการจัดสรรผลประโยชน์ แก่สมาชิก ครึ่งหนึ่งมีการจดบันทึกและทำรายการบัญชีรวมทั้งการเงินอย่างเป็นระบบ และมีการระดมหุ้น และการเปิดเผยข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.102) ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า การดำเนินงานด้านการเงิน ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและข้อมูลอื่นๆ แก่สมาชิก และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การบริหารจัดการทุนที่เหมาะสม การระดมหุ้นมีความเหมาะสม และสมาชิกมีความ

นวพร ชอบเดิน (2564) ศึกษา แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของ วิสาหกิจชุมชนอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนด้านการเงิน

และบัญชี อยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การรวมจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย การรวมวางแผนการเงิน การรวมบริหารทางการเงินและบัญชีตามลำดับ

6.2.2 ด้านการตลาด

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.93) พบว่า การดำเนินงานด้านการตลาดอยู่ระดับมาก 1 ประเด็น คือ มีการกำหนดราคาผลผลิตที่เหมาะสม และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น คือ การเชื่อมโยง เครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่องทางหรือวิธีการจำหน่ายสินค้ามีความหลากหลาย มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์ความต้องการของตลาด และการศึกษาแนวโน้มของคู่แข่งทางการตลาด

ฉัญลักษณ์ ธรรมชัย (2564, น.55) ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลนางลือ-ท่าชัย ตำบลนางลือ อำเภอเมืองชัยนาทจังหวัดชัยนาท พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีแผนการจำหน่าย การประชาสัมพันธ์สินค้าภายในชุมชนของสมาชิก การประชาสัมพันธ์สินค้าภายนอกชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง และหลายช่องทางมีการจัดการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์โดยกลุ่ม และมีอำนาจต่อรองราคากับตลาดซึ่งมีรูปแบบการจำหน่ายที่หลากหลาย คือ เป็นเงินสด ขายเงินเชื่อ และเงินผ่อน

นวพร ชอบเดิน (2564, น.103) พบว่า การดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากทุกประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมออกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์/สินค้าใหม่ๆ ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง การรวมบริหารจัดการแหล่งวัตถุดิบ การรวมจัดหาช่องทางการตลาดและลูกค้า และการรวมจำหน่ายและให้บริการ ตามลำดับ

6.2.3 ด้านการผลิต

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.93) พบว่า การดำเนินงานด้านกระบวนการผลิตอยู่ในระดับมากในทุกประเด็น คือ การคัดเลือกจัดหาวัตถุดิบมีความเหมาะสม การมีความรู้ความสามารถและความชำนาญของผู้ผลิต การควบคุมคุณภาพในกระบวนการผลิต การกำหนดปริมาณการผลิตสินค้ามีความเหมาะสม และการใช้เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตมีความเหมาะสม

กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น. 71) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า การดำเนินงานด้าน การจัดการการผลิตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิกมีระบบควบคุมคุณภาพด้านการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดและมีผลิตภัณฑ์ ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์/บริการอย่างต่อเนื่องและมีบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ควบคุมคุณภาพด้านการผลิตที่มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด

ชมภูนุช หุ่นนาคและคณะ (2565) ศึกษา แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

พบว่า การดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนสามารถลดต้นทุนการผลิตได้โดยก่อนหน้ามีการตั้งกลุ่มขายปุ๋ย ยาและไม่ได้ดำเนินการต่อเนื่องจากต้องการให้คนในชุมชนลดการใช้สารเคมี โดยมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรตำบลเข้ามาอบรมให้ความรู้กับคนในชุมชน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับกรรมวิธี ในการผลิตแบบอินทรีย์ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ในการผลิต และการทำน้ำหมักปุ๋ยหมัก เพื่อ ฉีดไล่แมลงและบำรุงพืช ซึ่งวิธีการผลิตแบบใหม่นี้ ช่วยให้คนในชุมชนสามารถลดต้นทุน การผลิตได้มาก

6.2.4 ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก

ศราวุฒิ ครุฑศิริ และคณะ (2563) พบว่า การดำเนินงานด้าน สมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิกอยู่ในระดับมาก คือ เน้นการสร้างผลิตภัณฑ์ออกมาจำหน่าย จึงมีการประชุมสมาชิกอย่างต่อเนื่อง จนถึงการจัดการผลผลิตของวิสาหกิจชุมชนและการจัดสรรประโยชน์สมาชิกจะเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน

บัณฑิตา เพื่อทนา (2564, น.77-78) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตยางพาราในอำเภอน่าน้อย จังหวัดน่าน พบว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับปานกลาง ประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น. 63) พบว่า การดำเนินงานด้านการจัดการมีส่วนร่วมของสมาชิกอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมาชิก มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด และมีสมาชิกได้เข้าร่วมในการลงทุนเพื่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนน้อยที่สุด

6.2.5 ด้านการบริหาร

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.86) พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนมาก มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีการบริหารงานภายในวิสาหกิจชุมชนที่ดี และมีการวางแผนในการปฏิบัติงาน

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.92) พบว่า การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น คือ การกำหนดโครงสร้างและการแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกในการดำเนินงาน การกำหนดกฎระเบียบข้อตกลงที่ทุกคนรับทราบปฏิบัติได้ การชี้แจงแผนการดำเนินงานแก่กรรมการและสมาชิก การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานชัดเจน การกำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนและเหมาะสม และการจัดลำดับการดำเนินงานก่อนหลังตามความสำคัญ และสมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การปฏิบัติตามแผนที่จัดทำไว้ หรือแผนที่ได้ปรับปรุงตามสถานการณ์

ธัญลักษณ์ ธรรมชัย (2564, น.54) พบว่า การดำเนินงานด้านสมาชิก ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือสมาชิกให้ความร่วมมือ สมาชิกมีความขยันหมั่นเพียร สมาชิกมีความตรงต่อเวลา และสมาชิกมีความซื่อสัตย์/ เสียสละอยู่ในระดับมาก

6.2.6 การสนับสนุนจากภายนอก

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.50) พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอยู่ในระดับน้อย คือ การได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับที่ทำมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าจากหน่วยงานภายนอกในระดับน้อยและได้รับความช่วยเหลือในส่วนกองทุนจากภายนอกอยู่ในระดับน้อย

กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น. 55) พบว่า การดำเนินงานด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีหน่วยงาน ภาครัฐมีการจัดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกในองค์กรมากที่สุด และได้รับการสนับสนุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานตรงกับความต้องการน้อยที่สุด

อิสรี แพทย์เจริญ และคณะ (2565) ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค ด้านอุปกรณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันการศึกษา ในจังหวัดให้ความรู้และแนะนำการส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัย ผ่านกระบวนการเรียนรู้การประเมินศักยภาพ และจัดทำแผนพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการ และการพัฒนาทุนชุมชนตามบริบทของวิสาหกิจชุมชน ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมและพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนอย่างบูรณาการ และเหมาะสมกับศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน

6.2.7 ด้านข้อมูลข่าวสาร

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น. 51) พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย คือ การพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก รองลงมา คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงาน และการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.92-93) พบว่า การดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก 5 ประเด็น คือ การสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่สมาชิก การแสวงหาความรู้ใหม่ การรวบรวมถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำ

ความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และสมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสารในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่บุคคลภายนอก การจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

กลอยใจ เอ็นริक्षा (2564, น. 58) พบว่า การดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ มีช่องทางการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ กันในกลุ่มให้สมาชิกรับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ท้นสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน มีการประสานงานกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายต่อเนื่อง

6.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจังหวัดสระบุรี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในความสัมพันธ์เชิงบวก และแรงงานที่รวมวิสาหกิจชุมชนในความสัมพันธ์เชิงลบ ที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติที่ระดับ 0.05

ลักขณา อินทร์บึง (2563) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัย ด้านการจัดการกลุ่มที่ดี ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก ด้านการพัฒนาการผลิต ด้านระบบการเงินและการบัญชี ด้านการวางแผนงาน ด้านความเป็นผู้ประกอบการ ด้านความเป็นผู้นำ มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

กลอยใจ เอ็นริक्षा (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด ด้านภาวะผู้นำ และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 73.9

ฉัญลักษณ์ ธรรมชัย (2564) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลนางลิ้นจี่ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท พบว่า ปัจจัยความสำเร็จการจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยภายใน ได้แก่ ด้านสมาชิก ด้านผู้นำ ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านนโยบายภาครัฐ ด้านราคาเมล็ดพันธุ์ข้าว และด้านสถานที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน

6.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

6.4.1 ปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

ทรงศักดิ์ สีหานาค (2562, น.78) ศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด พบว่า ปัญหาด้านการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในภาพรวม คือส่วนใหญ่จะมีการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไม่ค่อยต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุมาจากหลากหลายปัจจัย โดยมีปัจจัยหลักๆ ได้แก่ ไม่ค่อยประชุมกลุ่ม หรือไม่มีการกำหนดในการประชุมที่แน่นอน

รวมทั้งสมาชิกเข้าร่วมประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน ทำให้ไม่ทราบข่าวสารของกลุ่ม และขาดการระดมความคิดแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

ตติยา ตาแก้ว (2563, น.103-104) ศึกษา แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านการเงินและบัญชี อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการตลาดเนื่องจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่มอาชีพ รายได้ลดลง เงินทุนลดลง การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องผลผลิตแล้วไม่มีที่จำหน่าย ไม่เกิดรายได้ เงินทุนหมุนเวียนลดลง ขาดการระดมทุน ขาดแหล่งเงินทุนและขาดการทำระบบบัญชีที่ดี จึงเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่ม

นวพร ชอบเดิน (2564, น.135) ศึกษา แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีปัญหามาก ได้แก่ การบริหารตลาด เมื่อพิจารณาแยกเป็นประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทุกประเด็น คือ ขาดแหล่งจำหน่ายหรือตลาดที่ไม่แน่นอน ขาดการส่งเสริมการตลาด ขาดการวิเคราะห์ทิศทางทางการตลาดของสินค้า และขาดช่องทางการกระจาย/จำหน่ายสินค้า

ธัญญา โสภณพุทธพร และคณะ (2566) พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ได้แก่ ปัญหาด้านการวางแผน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีการวางแผนการตลาดการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์มากที่สุด และด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนร่วมและไม่เข้าใจในทิศทางและแผนการดำเนินงานมากที่สุด

6.4.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.94) พบว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี ได้แก่ ด้านการจัดการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีรูปแบบการจัดการที่ครบทั้งกระบวนการ ตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายโดยใช้แผนการผลิตและแผนการปฏิบัติงานควบคู่กันไปโดยเน้นการตลาดในการกำหนดแผนและทิศทางการทำงาน

วชิรา ไผ่เจริญมงคลและ จิราพร เชียงชนะนา (2563, น.71) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ปี 2560-2562 พบว่า ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ควรปรับปรุงกระบวนการผลิต โดยเพิ่มเทคนิคในการผลิตสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น หาความร่วมมือกับวิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต มีการปรับปรุงและออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงาม เพื่อจูงใจผู้บริโภค เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้มากขึ้น เช่น จำหน่ายทางออนไลน์ ตลาดในละแวกข้างเคียง การออกร้านจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

ชมภูษุช หุ่นนาค และคณะ (2563) พบว่า ข้อเสนอแนะการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการเงิน สิ่งที่ควรพัฒนาต่อยอดเพิ่มเติม คือ นำเงินที่ได้จากการระดมหุ้นไป ต่อยอดสร้างผลกำไร และขยายเป็นกองทุนระดับอำเภอ และจังหวัด ด้านการผลิต เริ่มจากการสร้าง ทัศนคติ ความเชื่อร่วมกัน ของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนว่าทุกคนเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน ด้านการตลาด การพัฒนาโปรแกรมเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าทั้งระบบ ทั้งเรื่องสต็อกสินค้า บาร์โค้ดสินค้า ระบบ การเงินบัญชี รายรับ รายจ่าย สามารถบันทึก รายการแบบ online และตามเวลาจริง

ธัญญา ไสภณพชรพร และคณะ (2566) พบว่า ข้อเสนอแนะการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ได้แก่ ด้านการวางแผนการ พบว่า สมาชิก วิสาหกิจชุมชน ควรวางแผนการตลาดและเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ในการจำหน่ายสินค้า และผลิตภัณฑ์มากที่สุด ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรกำหนด บทบาทหน้าที่และแบ่งส่วนงานรับผิดชอบที่ชัดเจนตามทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานมากที่สุด

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็น ได้ว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของผู้แทนวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับ การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ของครัวเรือน การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่ทำให้ วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่ง ผลการวิจัยเหล่านี้สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกและให้เกิด ประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเกี่ยวกับการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566 จำนวน 202 คน (ที่มา: ระบบสารสนเทศกับกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (sample size) จากวิสาหกิจชุมชน จำนวน 202 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{[202]}{1+([202] ([0.05])^2)} \\ &= 134.22 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n) = 135 คน

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 66.83 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง แบบง่าย (simple sampling) โดยการจับฉลากชื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ให้ได้ตัวอย่างตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ผู้วิจัยได้กำหนด (1) ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และ (2) วิธีการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน ระยะเวลาดำเนินการ ประเภทของผลิตภัณฑ์ ที่มาของทุนในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด เพื่อให้เลือกตอบหรือเติมข้อความในช่องว่าง มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 37 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด =1 น้อย =2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 และมากที่สุด =5

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) ให้ตรงกับความต้องการของผู้ตอบ จำนวน 37 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด =1 น้อย =2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 และมากที่สุด =5

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 4.1 ปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 35 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด = 1 น้อย = 2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 และมากที่สุด =5 ตอนที่ 3.2 ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร **โดยคำถามมีลักษณะ** เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ตอบเลือกตอบตามมาตราลิเคอร์ต (Likert type scale) มีจำนวน 35 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์กำหนดการประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด =1 น้อย =2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 และมากที่สุด =5

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรม ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อความ ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2.3 ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามฉบับร่าง

2.2.4 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่ ความครอบคลุมด้านเนื้อหาและความ

ถูกต้องตามสำนวนภาษา จากนั้นนำมาแก้ไขและปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็น และขอแนะนำ

2.2.5 นำไปทดสอบ (try-out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability Consistency) โดยใช้วิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ผลตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability Consistency)

n = 30

ข้อคำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)	ผลการประเมินความเที่ยง
ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	0.925	ใช้ได้
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	0.863	ใช้ได้
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	0.959	ใช้ได้
รวม 3 ตอน	0.946	ใช้ได้

จากตารางที่ 3.1 ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ตอนที่ 2 เท่ากับ 0.925 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.863 ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.959 ซึ่งพบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.700 ดังนั้นแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ จึงผ่านเกณฑ์การยอมรับได้ ตามที่ Jump, N. (1978, อ้างถึงใน มานิต ลาเกลี้ยง, 2558, น.35) ได้เสนอเกณฑ์การยอมรับสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจไว้ว่า ค่า Cronbach มากกว่าและเท่ากับ 0.700 ซึ่งค่าที่ได้มีความน่าเชื่อถือได้ จึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรต่อไปได้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 135 คน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยการใช้แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำอำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัยแก่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

3.4 นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 135 ชุด นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมได้มาดำเนินการดังนี้

4.1 การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนมาแล้ว ได้มีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

4.2 การลงรหัส (Coding) นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตามที่ได้กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า สำหรับคำถามปลายปิด (Closed-ended Question) โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์ออกเป็นส่วนๆ และสำหรับคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) โดยการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผล

4.3 การประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อกำหนดค่าทางสถิติ โดยวิเคราะห์จำนวน 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์

อาหาร

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในแต่ละประเด็น

ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

เป็นคำถามปลายปิด ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับระดับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร โดยมีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	มีการดำเนินงานระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีการดำเนินงานระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีการดำเนินงานระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีการดำเนินงานระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีการดำเนินงานระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) โดยมีตัวแปรในการวิเคราะห์ดังนี้

$$Y = \alpha_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + \epsilon$$

เมื่อ Y = ความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน

a = ค่าคงที่

$b_1 - b_9$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

- x_1 = อายุ
 x_2 = ระยะเวลาการดำเนินการ
 x_3 = รายได้
 x_4 = ด้านการเงิน/บัญชี
 x_5 = ด้านการตลาด
 x_6 = ด้านการผลิต
 x_7 = ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน
 x_8 = ด้านการบริหาร
 x_9 = ด้านการสนับสนุนจากภายนอก
 x_{10} = ด้านข้อมูลข่าวสาร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

4.1 ระดับความสำคัญของปัญหา เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60	หมายถึง มีปัญหาระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40	หมายถึง มีปัญหาระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20	หมายถึง มีปัญหาระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00	หมายถึง มีปัญหาระดับมากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะในดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

เป็นคำถามปลายปิด วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการให้คะแนนและแปลความหมาย มีการให้คะแนนและแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	แก้ปัญหาในระดับน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	แก้ปัญหาในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	แก้ปัญหาในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	แก้ปัญหาในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	แก้ปัญหาในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

การศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน และระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม

n = 135

สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	94	69.6
ชาย	41	30.4

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 135		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	22	16.3
41 – 45	23	17.0
46 – 50	27	20.0
51 – 55	24	17.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 56	39	28.9
ค่าต่ำสุด = 25 ค่าสูงสุด = 83 ค่าเฉลี่ย = 49.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 11.788		
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	7	5.2
มัธยมศึกษา	38	28.1
อนุปริญญา / ปวส.	18	13.3
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	70	51.9
ปริญญาโท	2	1.5
การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน		
เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	114	84.4
เกิดจากการชักชวนของผู้นำชุมชน	14	10.4
เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก	7	5.2
ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน		
ประธาน	97	71.9
รองประธาน	21	15.6
กรรมการ	17	12.6
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 8	18	13.3
9 – 11	29	21.5
12 – 14	44	32.6
15 - 17	25	18.5
มากกว่าหรือเท่ากับ 18	19	14.1
ค่าต่ำสุด = 6 ค่าสูงสุด = 18 ค่าเฉลี่ย = 12.81 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.540		

จากตารางที่ 4.1 การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏผลดังนี้

เพศ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 69.4 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 30.4 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 28.9 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 56 ปี รองลงมา ร้อยละ 20.0 มีอายุระหว่าง 46 - 50 ปี ร้อยละ 17.8 มีอายุระหว่าง 51 - 55 ปี ร้อยละ 17.0 มีอายุระหว่าง 41-45 ปี และร้อยละ 16.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 25 ปีอายุสูงสุด 83 ปี ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 49.63 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11.788

ระดับการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 51.9 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รองลงมา ร้อยละ 28.1 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 13.3 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 5.2 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 1.5 มีการศึกษาระดับปริญญาโท ตามลำดับ

การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 84.4 เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน รองลงมา ร้อยละ 10.4 เกิดการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนจากการชักชวนของผู้นำชุมชน และร้อยละ 5.2 เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 32.6 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 12-14 ปี รองลงมา ร้อยละ 21.5 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 9-11 ปี ร้อยละ 18.5 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ระหว่าง 15-17 ปี ร้อยละ 14.1 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหรือเท่ากับ 18 ปี และร้อยละ 13.3 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 8 ปี ตามลำดับ โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ต่ำสุด 6 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนสูงสุด 18 ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 12.81 ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.540

1.2 สภาพพื้นฐานเศรษฐกิจ ประกอบด้วย อาชีพ รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน ประเภทของผลิตภัณฑ์ ที่มาของทุนในการประกอบกิจการ ผลการวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

n = 135

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร	89	65.9
ธุรกิจ/การค้า	36	26.7
พนักงานเงินเดือนประจำ	7	5.2
รับจ้างทั่วไป	2	1.5
รับจ้างทางการเกษตร	1	0.7
รายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน (บาท / ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 120,000	42	31.1
120,001 – 240,000	23	17.1
240,001 – 360,000	20	14.8
360,001 – 480,000	28	20.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 480,001	22	16.3
ค่าต่ำสุด = 54,000 ค่าสูงสุด = 1,200,000 ค่าเฉลี่ย = 330,014.81 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 258,847.676		
ประเภทของผลิตภัณฑ์		
อาหารสำเร็จรูป	86	63.7
วัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร	33	24.4
อาหารสำเร็จรูปและวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร	16	11.9
ที่มาของทุนในการประกอบกิจการ		
เงินทุนสมาชิก	121	89.6
เงินกู้กองทุนบทบาทสตรี	8	5.9
เงินกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	6	4.5

จากตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ปรากฏผลดังนี้

อาชีพ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 65.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 26.7 ประกอบอาชีพธุรกิจ/การค้า ร้อยละ 5.2 ประกอบอาชีพพนักงานเงินเดือนประจำ ร้อยละ 1.5 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และร้อยละ 0.7 ประกอบอาชีพรับจ้างทางการเกษตร ตามลำดับ

รายได้ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 31.1 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 120,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 20.7 มีรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนอยู่ระหว่าง 360,001 – 480,000 บาท/ปี ร้อยละ 17.1 มีรายได้ระหว่าง 120,001 – 240,000 บาท/ปี ร้อยละ 16.9 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 480,001 บาท/ปี ร้อยละ 14.8 มีรายได้ระหว่าง 240,001 – 360,000 บาท/ปี และตามลำดับ โดยผู้แทนวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ต่ำสุด จำนวน 54,000 บาท/ปี สูงสุด จำนวน 1,200,000 บาท/ปี สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย จำนวน 330,014.81 บาท/ปี และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 258,847.676

ประเภทของผลิตภัณฑ์ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 63.7 ประเภทของผลิตภัณฑ์ คือ อาหารสำเร็จรูป รองลงมา ร้อยละ 24.4 วัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร และร้อยละ 11.9 ประเภทของผลิตภัณฑ์ คือ อาหารสำเร็จรูปและวัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร

ที่มาของทุนในการประกอบกิจการ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 89.6 มีที่มาของทุนในการประกอบกิจการคือเงินทุนภายในของสมาชิกมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 5.9 มีที่มาของเงินทุนจากการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน และ ร้อยละ 4.5 มีที่มาของเงินทุนจากการกู้ยืมเงินจากการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตอนที่ 2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

การศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/ การมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การดำเนินของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n = 135

การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด			
	(1)		(3)		(5)			
1. การเงิน /บัญชี						3.56 0.658	มาก	5
1.1 มีเงินทุนเพียงพอต่อ การหมุนเวียน	-	-	76 56.3	47 34.8	12 8.9	3.53 0.656	มาก	5
1.2 มีการระดมทุนจากภายใน กลุ่มมากกว่าการสนับสนุน	-	20 14.8	33 24.5	62 45.9	18 14.8	3.61 0.915	มาก	3
1.3 มีการจัดสรรกำไรอย่าง เป็นสัดส่วน	-	-	61 45.2	57 42.2	17 12.6	3.67 0.689	มาก	2
1.4 มีการจดบันทึกข้อมูล อย่างสม่ำเสมอ	-	11 8.1	66 48.9	23 17.0	35 25.9	3.61 0.963	มาก	3
1.5 มีการนำข้อมูลทางการ บัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ	16 11.9	11 8.1	52 38.5	44 32.6	12 8.9	3.19 1.101	ปาน กลาง	7
1.6 มีการแยกบันทึกบัญชี ในแต่ละหมวดกิจการ	-	26 19.3	50 37.0	25 18.5	34 25.2	3.50 1.071	มาก	6
1.7 มีการเปิดเผยข้อมูล ทางบัญชีให้สมาชิกทราบ	5 3.7	10 7.4	34 25.2	40 29.6	46 34.1	3.83 1.096	มาก	1
2. การตลาด						3.65 0.285	มาก	4
2.1 การตั้งราคาเป็นไป อย่างเหมาะสมกับต้นทุน	-	-	19 14.1	61 45.2	55 40.7	4.27 0.693	ดีมาก	1
2.2 การกำหนดแหล่งจำหน่าย/ แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย	-	-	55 40.7	70 51.9	10 7.4	3.67 0.611	ดี	3
2.3 มีการพัฒนาไปสู่การ รับรองคุณภาพสินค้า	-	2 1.5	47 34.8	48 35.6	38 28.1	3.90 0.827	ดี	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 135

การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)				
	(1)								
2.4 ติดตามความพึงพอใจของลูกค้า	-	10	86	39	-	3.21	3.21	ปานกลาง	4
		7.4	63.7	28.9		0.565			
2.5 การสร้างจุดเด่นและอัตลักษณ์ของสินค้า	-	11	87	36	1	3.20	3.20	ปานกลาง	5
		8.1	64.4	26.7	0.7	0.583			
3. การผลิต						3.95	3.95	มาก	2
						0.433			
3.1 วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตหาได้จากชุมชน	-	-	44	55	36	3.94	3.94	มาก	3
			32.6	40.7	26.7	0.770			
3.2 วัตถุประสงค์เพียงพต่อการผลิต	-	4	41	29	61	4.09	4.09	มาก	1
		3.0	30.4	21.5	45.1	0.934			
3.3 ปริมาณการผลิตในแต่ละปีสอดคล้องกับยอดขายจำหน่าย	-	5	41	58	31	3.85	3.85	มาก	4
		3.7	30.3	43.0	23.0	0.815			
3.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเพียงพอต่อการผลิต	2	6	37	61	29	3.81	3.81	มาก	5
	1.5	4.4	27.4	45.2	21.5	0.877			
3.5 มีแรงงานเพียงพอต่อการผลิต	-	-	35	60	40	4.04	4.04	มาก	2
			25.9	44.5	29.6	0.747			
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก						3.85	3.85	มาก	3
						0.493			
4.1 การสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน	-	11	84	36	1	3.20	3.20	ปานกลาง	5
		8.1	64.5	26.7	0.7	0.583			
4.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	-	3	33	57	42	4.02	4.02	มาก	2
		2.2	24.5	42.2	31.1	0.805			

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 135

การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
4.3 มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในวิสาหกิจชุมชน	-	-	44 32.6	58 43.0	33 24.4	3.92 0.754	มาก	4	
4.4 มีส่วนรวมในผลประโยชน์ในวิสาหกิจชุมชน	-	-	25 18.5	64 47.4	46 34.1	4.16 0.711	มาก	1	
4.5 มีส่วนรวมในการติดตามประเมินผล	-	1 0.7	46 34.1	47 34.8	41 30.4	3.95 0.822	มาก	3	
5. การบริหาร						4.09 0.629	มาก	1	
5.1 มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก	-	-	40 29.6	62 45.9	33 24.4	3.95 0.736	มาก	7	
5.2 มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	-	3 2.2	47 34.9	55 40.7	30 22.2	3.83 0.797	มาก	8	
5.3 สมาชิกทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง	-	-	25 18.6	55 40.7	55 40.7	4.22 0.740	มากที่สุด	2	
5.4 มีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	-	5 3.7	40 29.6	35 26.0	55 40.7	4.04 0.926	มาก	6	
5.5 การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ	-	-	35 26.0	45 33.3	55 40.7	4.15 0.806	มาก	4	
5.6 สมาชิกมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ	-	-	26 19.3	47 34.8	62 45.9	4.27 0.765	มากที่สุด	1	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 135

การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)				
5.7 สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ อย่างสม่ำเสมอ	-	13 9.6	16 11.8	53 39.3	53 39.3	4.08 0.947	มาก	5	
5.8 มีการสร้างขวัญและ กำลังใจ ให้สมาชิกอย่าง สม่ำเสมอ	-	-	22 16.3	68 50.4	45 33.3	4.17 0.686	มาก	3	
6. การสนับสนุนจากภายนอก						3.55 0.723	มาก	6	
6.1 ได้รับการช่วยเหลือ ในส่วนของปัจจัยการ ผลิต	-	15 11.1	69 51.1	39 28.9	12 8.9	3.36 0.796	ปาน กลาง	3	
6.2 ได้รับความ ช่วยเหลือด้านการพัฒนา ทักษะและความรู้ เกี่ยวกับการแปรรูป	-	13 9.6	50 37.1	44 32.6	28 20.7	3.64 0.918	มาก	1	
6.3 ได้รับความ ช่วยเหลือด้านช่องทางการ จัดจำหน่ายสินค้า	-	2 1.5	69 51.1	40 29.6	24 17.8	3.64 0.788	มาก	1	
7. ข้อมูลข่าวสาร						3.42 0.780	ปาน กลาง	7	
7.1 มีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการ สื่อสาร	-	17 12.6	40 29.6	56 41.5	22 16.3	3.61 0.906	ดี	1	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 135

การดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด			
	(1)		(3)		(5)			
7.2 มีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการตลาด	-	17	55	50	13	3.44	ดี	2
การโฆษณาประชาสัมพันธ์ สัมพันธสินค้า		12.6	40.7	37.1	9.6	0.834		
7.3 มีการใช้เว็บไซต์ เพื่อ ประชาสัมพันธ์สินค้า	-	37	44	35	19	3.27	ปาน กลาง	4
		27.4	32.6	25.9	14.1	1.016		
7.4 มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ระหว่างผู้นำและสมาชิก	6	19	50	40	20	3.36	ปาน กลาง	3
	4.4	14.1	37.1	29.6	14.8	1.041		

จากตารางที่ 4.3 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการเงิน/บัญชี โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการเงิน/บัญชี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.56) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมา คือ มีการจัดสรรกำไรอย่างเป็นสัดส่วน (ค่าเฉลี่ย 3.67) มีการระดมทุนจากภายในกลุ่มมากกว่ารอการสนับสนุนและมีการจัดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.61) มีเงินทุนเพียงพอต่อการหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 3.53) มีการแยกบัญชีในแต่ละหมวดกิจการ (ค่าเฉลี่ย 3.50) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ มีการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.19)

2. ด้านการตลาด โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการตลาด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 4.27) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีการพัฒนาไปสู่การรับรองคุณภาพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.90) รองลงมา คือ มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย/ลูกค้าเป้าหมาย

(ค่าเฉลี่ย 3.67) ติดตามความพึงพอใจของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.21) และการสร้างจุดเด่นและอัตลักษณ์ของสินค้า(ค่าเฉลี่ย 3.20) ตามลำดับ

3. ด้านการผลิต โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการผลิตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.95) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ มีวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมา คือ มีแรงงานเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.04) วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตหาได้จากในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ปริมาณการผลิตแต่ละปีสอดคล้องกับยอดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.85) และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.81) ตามลำดับ

4. ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.85) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.02) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.95) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.92) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการสืบทอดของสมาชิกรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20)

5. ด้านการบริหาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.27) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมาคือ มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.17) มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย 4.15) สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.08) มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.04) มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.95) และมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.83) ตามลำดับ

6. ด้านการสนับสนุนจากภายนอก โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.55) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป และได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.64) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ได้รับการช่วยในส่วนของปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.36)

7. **ด้านข้อมูลข่าวสาร** โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.42) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 3.61) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.36) รองลงมา คือ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.40) และมีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.19)

ตารางที่ 4.4 สรุปการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n= 135

การดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการบริหาร	4.09	0.629	มาก	1
ด้านการผลิต	3.95	0.433	มาก	2
ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน	3.85	0.493	มาก	3
ด้านการตลาด	3.65	0.295	มาก	4
ด้านการเงิน/บัญชี	3.56	0.658	มาก	5
ด้านการสนับสนุนจากภายนอก	3.55	0.723	มาก	6
ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.42	0.780	ปานกลาง	7
รวมเฉลี่ย	3.76	0.413	มาก	

จากตารางที่ 4.4 สรุปการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ในจังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้ การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 4.09) รองลงมาคือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.95) ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.85) ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.65) ด้านการเงิน/บัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.56) ด้านการสนับสนุนจากภายนอก (ค่าเฉลี่ย 3.55) ตามลำดับ และมีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.42)

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n = 135

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)				
1. การเงิน /บัญชี						4.11		มาก	7
						0.549			
1.1 มีเงินทุนเพียงพอต่อการหมุนเวียน	-	2	31	49	53	4.13		มาก	4
		1.5	23.0	36.3	39.3	0.818			
1.2 มีการระดมทุนจากภายในกลุ่มมากกว่ารอการสนับสนุน	-	10	9	76	40	4.08		มาก	6
		7.4	6.7	56.3	29.6	0.811			
1.3 มีการจัดสรรกำไรอย่างเป็นสัดส่วน	-	-	16	79	40	4.18		มาก	3
			11.9	58.5	29.6	0.621			
1.4 มีการจดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ	-	-	34	39	62	4.21		มาก	1
			25.2	28.9	45.9	0.820		ที่สุด	
1.5 มีการนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ	-	-	42	65	28	3.90		มาก	7
			31.1	48.1	20.8	0.715			
1.6 มีการแยกบันทึกบัญชีในแต่ละหมวดกิจการ	-	-	31	46	58	4.20		มาก	2
			23.0	34.0	43.0	0.790			
1.7 มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ	-	-	31	60	44	4.10		มาก	5
			2.30	44.4	32.6	0.742			

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 135

ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
	(1)							
2. การตลาด						4.33 0.419	มาก ที่สุด	3
2.1 การตั้งราคาเป็นไป อย่างเหมาะสมกับต้นทุน	-	-	8 5.9	70 51.9	57 42.2	4.36 0.594	มาก ที่สุด	3
2.2 การกำหนดแหล่งจำหน่าย/ แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย	-	-	3 2.2	34 25.2	98 72.6	4.70 0.505	มาก ที่สุด	1
2.3 มีการพัฒนาไปสู่การ รับรองคุณภาพสินค้า	-	-	5 3.7	61 45.2	69 51.1	4.47 0.571	มาก ที่สุด	2
2.4 ติดตามความพึงพอใจ ของลูกค้า	-	-	39 28.9	63 46.7	33 24.4	3.96 0.732	มาก	5
2.5 การสร้างจุดเด่น และอัตลักษณ์ ของสินค้า	-	-	28 20.7	59 43.7	48 35.6	4.15 0.738	มาก	4
3. การผลิต						4.35 0.464	มาก ที่สุด	1
3.1 วัตถุดิบที่ใช้ในการ ผลิตหาได้จากชุมชน	-	-	15 11.1	48 35.6	72 53.3	4.42 0.685	มาก ที่สุด	2
3.2 วัตถุดิบเพียงพอต่อ การผลิต	-	-	20 14.8	51 37.8	64 47.4	4.33 0.721	มาก ที่สุด	3
3.3 ปริมาณการผลิตใน แต่ละปีสอดคล้องกับยอด จำหน่าย	-	-	18 13.3	66 48.9	51 37.8	4.24 0.674	มาก ที่สุด	5
3.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการ ผลิตมีเพียงพอต่อการ ผลิต	-	-	12 8.9	70 51.8	53 39.3	4.30 0.626	มาก ที่สุด	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 135

ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
3.5 มีแรงงานเพียงพอต่อ การผลิต	-	2 1.5	11 8.1	46 34.1	76 56.3	4.45 0.709	มาก ที่สุด	1
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก						4.23 0.592	มาก ที่สุด	4
4.1 การสืบทอดกิจการ ของสมาชิกรุ่นใหม่ภายใน วิสาหกิจชุมชน	-	-	23 17.0	68 50.4	44 32.6	4.16 0.690	มาก	5
4.2 การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรม	-	-	19 14.1	54 40.0	62 45.9	4.32 0.709	มาก ที่สุด	1
4.3 มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจในวิสาหกิจ ชุมชน	-	-	32 23.7	43 31.9	60 44.4	4.21 0.802	มาก ที่สุด	3
4.4 มีส่วนรวมในผล ประโยชน์ ในวิสาหกิจ ชุมชน	-	-	12 8.9	80 59.2	43 31.9	4.23 0.598	มาก ที่สุด	2
4.5 มีส่วนรวมใน การติดตามประเมินผล	-	-	25 18.5	56 41.5	54 40.0	4.21 0.737	มาก ที่สุด	3
5. การบริหาร						4.34 0.443	มาก ที่สุด	2
5.1 มีการกำหนดเงื่อนไข ในการรับสมาชิก	-	-	23 17.0	70 51.9	41 31.1	4.14 0.682	มาก	8
5.2 มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน	-	-	4 3.0	50 37.0	81 60.0	4.57 0.554	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 135

ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย (2)	ปาน กลาง	มาก (4)	มาก ที่สุด			
	(1)		(3)		(5)			
5.3 สมาชิกทุกคนทราบ บทบาทหน้าที่ของตนเอง	-	-	9	67	59	4.37	มาก	4
			6.7	49.6	43.7	0.608	ที่สุด	
5.4 มีการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	-	-	21	54	60	4.29	มาก	5
			15.6	40.0	44.4	0.721	ที่สุด	
5.5 การปฏิบัติตาม ระเบียบข้อบังคับ	-	-	14	55	66	4.39	มาก	3
			10.4	40.7	48.9	0.669	ที่สุด	
5.6 สมาชิกมีทักษะ เหมาะสมกับงานที่ได้รับ	-	-	15	37	83	4.50	มาก	2
			11.1	27.4	61.5	0.690	ที่สุด	
5.7 สมาชิกได้รับการ พัฒนาทักษะและความรู้ อย่างสม่ำเสมอ	-	11	12	53	59	4.19	มาก	7
		8.1	8.9	39.3	43.7	0.908		
5.8 มีการสร้างขวัญและ กำลังใจ ให้สมาชิกอย่าง สม่ำเสมอ	-	-	21	60	54	4.24	มาก	6
			15.6	44.4	40.0	0.707	ที่สุด	
6. การสนับสนุนจากภายนอก						4.21	มาก	5
						0.709	ที่สุด	
6.1 ได้รับการช่วยเหลือ ในส่วนของปัจจัยการผลิต	-	10	30	32	63	4.10	มาก	3
		7.4	22.2	23.7	46.7	0.992		
6.2 ได้รับความช่วยเหลือ ด้านการพัฒนาทักษะและ ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	-	8	6	56	65	4.32	มาก	1
		5.9	4.4	41.5	48.1	0.816	ที่สุด	
6.3 ได้รับความช่วยเหลือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สินค้า	-	-	23	61	51	4.21	มาก	2
			17.0	45.2	37.8	0.713	ที่สุด	

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 135

ปัจจัยที่มีผลต่อ ความสำเร็จ	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความ หมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)				
7. ข้อมูลข่าวสาร						4.15			
						0.493		มาก	6
7.1 มีการนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการ สื่อสาร	-	-	24 17.8	62 45.9	49 36.3	4.19 0.714		มาก	2
7.2 มีการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ สินค้า	-	8 5.9	28 20.7	47 34.8	52 38.6	4.06 0.912		มาก	4
7.3 มีการใช้เว็บไซต์ เพื่อ ประชาสัมพันธ์สินค้า	-	-	31 23.0	59 43.7	45 33.3	4.10 0.746		มาก	3
7.4 มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ระหว่างผู้นำและสมาชิก	-	-	25 18.5	50 37.0	60 44.5	4.26 0.753		มาก ที่สุด	1

จากตารางที่ 4.5 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการเงิน/บัญชี โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการเงิน/บัญชี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.21) วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ มีการแยกบัญชีในแต่ละหมวดกิจการ (ค่าเฉลี่ย 4.20) รองลงมาคือ มีการจัดสรรกำไรอย่างเป็นสัดส่วน (ค่าเฉลี่ย 4.18) มี

เงินทุนเพียงพอต่อการหมุนเวียน (ค่าเฉลี่ย 4.13) มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ (ค่าเฉลี่ย 4.10) มีการระดมทุนจากภายในกลุ่มมากกว่ารอการสนับสนุน(ค่าเฉลี่ย 4.08) และ มีการนำข้อมูลทางบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 3.90)

2. ด้านการตลาด โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ มีการกำหนดแหล่งจำหน่าย/ลูกค้าเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.70) รองลงมา คือ มีการพัฒนาไปสู่การรับรองคุณภาพสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.47) การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 4.36) วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การสร้างจุดเด่นและอัตลักษณ์ของสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.15) และติดตามความพึงพอใจของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.96)

3. ด้านการผลิต โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ มีแรงงานเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.45) รองลงมา คือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตหาได้จากในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.42) มีวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.33) อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.30) และ ปริมาณการผลิตแต่ละปีสอดคล้องกับยอดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.24) ตามลำดับ

4. ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.32) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.23) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในวิสาหกิจชุมชนและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 4.21) วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ มีการสืบทอดของสมาชิกรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.16)

5. ด้านการบริหาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.34) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.57) รองลงมา คือ สมาชิกมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 4.50) มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย 4.39) สมาชิก

ทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.37) มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.29) มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.24) วิสาหกิจชุมชน มีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.19) และ มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.14) ตามลำดับ

6. ด้านการสนับสนุนจากภายนอก โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านได้รับการสนับสนุนจากภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 4.32) รองลงมา คือ ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.21) วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ได้รับการช่วยในส่วนของปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.10)

7. ด้านข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.15) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.26) วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.19) รองลงมา คือ มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.10) และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.06)

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n= 135

ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการผลิต	4.35	0.464	มากที่สุด	1
ด้านการบริหาร	4.34	0.443	มากที่สุด	2
ด้านการตลาด	4.33	0.419	มากที่สุด	3
ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน	4.23	0.592	มากที่สุด	4
ด้านการสนับสนุนจากภายนอก	4.21	0.709	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.15	0.493	มาก	6
ด้านการเงิน/บัญชี	4.11	0.549	มาก	7
รวมเฉลี่ย	4.25	0.367	มากที่สุด	

n= 135

จากตารางที่ 4.6 สรุปปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมา คือ ด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 4.34) ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.33) ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.23) ด้านการสนับสนุนจากภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.21) และปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.15) และ ด้านการเงิน/บัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.11) ตามลำดับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 10 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการดำเนินงาน รายได้ การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก และข้อมูลข่าวสาร

ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปรอิสระ คือ

X_1 = อายุ (ปี)

X_2 = ระยะเวลาการดำเนินงาน (ปี)

X_3 = รายได้ (บาท)

X_4 = การเงิน/บัญชี

X_5 = การตลาด

X_6 = การผลิต

X_7 = สมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน

X_8 = การบริหาร

X_9 = การสนับสนุนจากภายนอก

X_{10} = ข้อมูลข่าวสาร

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ

n= 135

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
X_1 = อายุ (ปี)	49.63	11.788
X_2 = ระยะเวลาการดำเนินงาน (ปี)	13.30	3.393
X_3 = รายได้ (บาท)	330,014.81	258,847.676
X_4 = ด้านการเงิน/บัญชี	3.61	0.636
X_5 = ด้านการตลาด	3.62	0.298
X_6 = ด้านการผลิต	3.98	0.428
X_7 = ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน	3.84	0.509
X_8 = ด้านการบริหาร	4.09	0.607
X_9 = ด้านการสนับสนุนจากภายนอก	3.55	0.756
X_{10} = ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.36	0.826
ตัวแปรตาม		
ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน	4.25	0.367

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ มีค่าเฉลี่ย ดังนี้ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 51.34 ปี ระยะเวลาการดำเนินงานเฉลี่ย 13.30 ปี รายได้เฉลี่ย 330,014.81 บาท/ปี ด้านการเงิน/บัญชี เฉลี่ย 3.61 ด้านการตลาดเฉลี่ย 3.62 ด้านการผลิตเฉลี่ย 3.98 ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ย 3.84 ด้านการบริหารเฉลี่ย 4.09 ด้านการสนับสนุนจากภายนอกเฉลี่ย 3.55 ด้านข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 3.36

ทดสอบสมมติฐานการวิจัย

วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านอายุ (X_1) ปัจจัยด้านระยะเวลาการดำเนินงาน(X_2) ปัจจัยด้านรายได้(X_3) ปัจจัยด้านการเงิน/บัญชี(X_4)

ปัจจัยด้านการตลาด(X_5) ปัจจัยด้านการผลิต(X_6) ปัจจัยด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน(X_7) ปัจจัยด้านการบริหาร(X_8) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภายนอก(X_9) และปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร (X_{10}) ได้ผลดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9	X_{10}
X_1	1.000	.079	.225**	-.155	-.160	.009	-.109	-.170*	-.195*	-.322**
X_2		1.000	-.059	.087	.017	-.019	.054	.007	-.072	-.035
X_3			1.000	.299**	-.272**	.327**	-.263**	-.003	.077	-.325**
X_4				1.000	.223**	.538**	.301**	.768**	.159	.483**
X_5					1.000	-.013	.465**	.379**	.187*	.618**
X_6						1.000	.225**	.592**	.179*	.177*
X_7							1.000	.622**	-.148	.407**
X_8								1.000	.199*	.697**
X_9									1.000	.400**
X_{10}										1.000

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed)

จากตารางที่ 4.8 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.013 ถึง 0.622 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.059 ไม่มีตัวแปรคู่ใด มีความสัมพันธ์สูง(เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นการปฏิเสธข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยแบบปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัวแปร มาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยใช้ วิธี Enter ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

n = 135

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	4.569	0.437		10.452	0.000
ปัจจัยด้านอายุ (X ₁)	-0.003	0.002	-0.107	-1.528	0.129
ปัจจัยด้านระยะเวลาการดำเนินงาน (X ₂)	0.001	0.007	0.009	0.133	0.894
ปัจจัยด้านรายได้(X ₃)	-4.103	0.000	-0.289	-3.176	0.002*
ปัจจัยด้านการเงิน/บัญชี (X ₄)	0.264	0.069	0.473	3.827	0.000*
ปัจจัยด้านการตลาด (X ₅)	-0.412	0.117	-0.320	-3.529	0.001*
ปัจจัยด้านการผลิต (X ₆)	0.230	0.079	0.271	2.960	0.004*
ปัจจัยด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วม(X ₇)	-0.129	0.079	-0.173	-1.622	0.107
ปัจจัยด้านการบริหาร (X ₈)	0.111	0.109	0.190	1.020	0.310
ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภายนอก (X ₉)	-0.061	0.040	-0.121	-1.513	0.133
ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร (X ₁₀)	-0.033	0.066	-0.071	-0.504	0.615
R=0.702, R ² = 0.492, Adjusted R ² =0.451, SEE = 0.272, F = 12.019, sig of F = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.9 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนฯ พบว่า ปัจจัยด้านรายได้ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการตลาด และปัจจัยด้านการผลิต สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของความสำเร็จในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้ร้อยละ 49.2 (R² = 0.492) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 0.272 สามารถสร้างสมการทำนายความสำเร็จในการดำเนินงานได้ ดังนี้ รูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$Y = 4.469 - 4.103 (X_3) + 0.264 (X_4) - 0.412 (X_5) + 0.236 (X_6)$$

รูปแบบคะแนนมาตรฐานคือ

$$\text{ความสำเร็จ (Z)} = -0.289 (X_3) + 0.473 (X_4) - 0.320 (X_5) + 0.271 (X_6)$$

จากสมการถดถอยแปลผลได้ว่า ปัจจัยการดำเนินงานด้านรายได้ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด และด้านการผลิต ทั้ง 4 ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากวิสาหกิจชุมชนดำเนินการด้านรายได้ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นร้อยละ 49.2

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ปัญหาของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ข้อมูลข่าวสาร ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
1. การเงิน / ระบบบัญชี						2.91 0.872	ปานกลาง	5
1.1 มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ	7	34	44	36	14	3.12 1.065	ปานกลาง	1
1.2 การเก็บเงินของสมาชิกไม่เป็นไปตามกำหนด	18	32	51	20	14	2.85 1.149	ปานกลาง	4

n = 135

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)				
1.3 ขาดความรู้ทางวิชาการเงิน	12	45	49	19	10	2.78	2.78	ปานกลาง	5
1.4 ขาดความรู้ด้านการทำบัญชี	3	44	67	11	10	2.86	2.86	ปานกลาง	3
1.5 ขาดความรู้ในการทำบัญชีในโปรแกรมสำเร็จรูป	12	36	49	22	16	2.96	2.96	ปานกลาง	2
2. การตลาด						3.20	0.893	ปานกลาง	1
2.1 ขาดช่องทางจัดจำหน่าย	7	18	65	28	17	3.22	3.22	ปานกลาง	3
2.2 ขาดการโฆษณา / ประชาสัมพันธ์	10	22	56	40	5	3.09	3.09	ปานกลาง	5
2.3 ขาดความรู้ด้านตลาดและบรรจุภัณฑ์	6	25	55	22	27	3.29	3.29	ปานกลาง	2
2.4 ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับมาตรฐานการผลิต	7	13	68	23	24	3.33	3.33	ปานกลาง	1
2.5 ผลิตภัณฑ์ไม่มีจุดเด่นและอัตลักษณ์ของสินค้า	7	43	42	16	27	3.10	3.10	ปานกลาง	4
3. การผลิต						3.15	0.844	ปานกลาง	3
3.1 อุปกรณ์การผลิต/เครื่องมือไม่ทันสมัย	-	19	56	43	17	3.43	3.43	ดี	1
3.2 วัตถุดิบไม่เพียงพอต่อการผลิต	8	38	39	29	21	3.13	3.13	ปานกลาง	4
3.3 ปริมาณการผลิตในแต่ละปีไม่สอดคล้องกับยอดขาย	10	23	46	40	16	3.21	3.21	ปานกลาง	3
	7.4	17.0	34.1	29.6	11.9	1.095	1.095		

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)				
3.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอต่อการผลิต	6	25	56	25	23	3.25		ปานกลาง	2
3.5 แรงงานไม่เพียงพอต่อการผลิต	4.4	18.5	41.6	18.5	17.0	1.084		ปานกลาง	5
	7	41	68	19	-	2.73		ปานกลาง	5
	5.2	30.4	50.3	14.1	-	0.765			
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน						2.88		ปานกลาง	6
						0.835			
4.1 ขาดการสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ในวิสาหกิจชุมชน	13	52	48	18	4	2.61		ปานกลาง	5
	9.6	38.5	35.6	13.3	3.0	0.938			
4.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม	9	42	57	20	7	2.81		ปานกลาง	4
	6.7	31.1	42.2	14.8	5.2	0.950			
4.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีในการตัดสินใจ	3	51	42	31	8	2.93		ปานกลาง	3
	2.2	37.8	31.1	23.0	5.9	0.967			
4.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนรวมในผลประโยชน์	3	42	51	31	8	2.99		ปานกลาง	2
	2.2	31.1	37.8	23.0	5.9	2.934			
4.5 สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนรวมในการติดตามประเมินผล	3	42	42	40	8	3.06		ปานกลาง	1
	2.2	31.1	31.1	29.7	5.9	0.968			
5. การบริหาร						2.67		ปานกลาง	7
						0.609			
5.1 ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก	3	67	35	24	6	2.73		ปานกลาง	3
	2.2	49.7	25.9	17.8	4.4	0.934			

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)			
5.2 ไม่มี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	25 18.5	25 18.5	69 51.1	16 11.9	-	2.56 0.927	ปานกลาง	6
5.3 สมาชิกทุกคนไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเองกลุ่ม	12 8.9	40 29.6	58 43.0	18 13.3	7 5.2	2.76 0.971	ปานกลาง	2
5.4 ไม่มี การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	11 8.1	56 41.5	49 36.3	19 14.1	-	2.56 0.834	ปานกลาง	6
5.5 ไม่มี การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ	7 5.2	49 36.3	64 47.4	15 11.1	-	2.64 0.748	ปานกลาง	5
5.6 สมาชิกไม่มีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ	7 5.2	52 38.5	53 39.3	23 17.0	-	2.685 0.816	ปานกลาง	4
5.7 สมาชิกไม่ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้	3 2.2	74 54.8	48 35.6	10 7.4	-	2.48 0.667	น้อย	8
5.8 ไม่มี การสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก	3 2.2	42 31.1	53 39.3	36 36.7	1 0.7	2.93 0.834	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน						2.96 0.804	ปานกลาง	4
6.1 ไม่ได้รับการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต	5	47	45	22	16	2.98 1.068	ปานกลาง	2
6.2 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	8	37	43	28	19	3.10 1.132	ปานกลาง	1
6.3 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า	10	42	49	33	1	2.80 0.921	ปานกลาง	3
7. ข้อมูลข่าวสาร						3.18 1.024	ปานกลาง	2
7.1 ไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร	7	32	46	37	13	3.13 1.047	ปานกลาง	3
7.2 ไม่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า	5	37	37	43	13	3.16 1.052	ปานกลาง	2
7.3 ไม่มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า	7	32	36	33	27	3.30 1.186	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อยที่สุด	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)			
	(1)							
7.4 ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก	12	33	26	55	9	3.12	ปานกลาง	4
	8.9	24.4	19.3	40.7	6.7	1.127		

จากตารางที่ 4.10 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการเงิน/บัญชี โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการเงิน/บัญชี อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.91) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.12) รองลงมา คือ ขาดความรู้ในการทำบัญชีในโปรแกรมสำเร็จรูป (ค่าเฉลี่ย 2.96) ขาดความรู้ด้านการทำบัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.86) การเก็บเงินของสมาชิกไม่เป็นไปตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย 2.85) และขาดความรู้ทางวิชาการเงิน (ค่าเฉลี่ย 2.78) ตามลำดับ

2. ด้านการตลาด โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.20) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ผลผลิตยังไม่ได้รับมาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.33) รองลงมา คือ ขาดความรู้ด้านการตลาดและบรรจุภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.29) ขาดช่องทางจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.22) ผลผลิตที่ไม่มีจุดเด่นและอัตลักษณ์ของสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.10) และขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.09) ตามลำดับ

3. ด้านการผลิต โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.15) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่าวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต/เครื่องมือไม่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.43) วิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.25) รองลงมา คือ ปริมาณการผลิต

แต่ละปีไม่สอดคล้องกับยอดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.21) วัตถุประสงค์ไม่เพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.13) และแรงงานไม่เพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.73) ตามลำดับ

4. ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.88) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.06) รองลงมา คือ สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.99) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 2.93) สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.81) และขาดการสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.61) ตามลำดับ

5. ด้านการบริหาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.67) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการสร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.93) รองลงมา คือ สมาชิกทุกคนไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 2.76) ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.73) สมาชิกไม่มีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 2.68) สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย 2.64) ไม่มีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบอย่างชัดเจน และไม่มีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่มเท่ากัน (ค่าเฉลี่ย 3.56) วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.48)

6. ด้านการสนับสนุนจากภายนอก โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.96) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 3.10) รองลงมาคือ ไม่ได้รับความช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.98) และไม่ได้รับความช่วยเหลือทางด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.80) ตามลำดับ

7. ด้านข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.0) รองลงมา คือ ไม่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.16) ไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 3.13) และไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.12) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 สรุปปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n = 135

ปัญหาของการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการตลาด	3.20	0.893	ปานกลาง	1
ด้านข้อมูลข่าวสาร	3.18	1.024	ปานกลาง	2
ด้านการผลิต	3.15	0.844	ปานกลาง	3
ด้านการสนับสนุนจากภายนอก	2.96	0.804	ปานกลาง	4
ด้านการเงิน/บัญชี	2.91	0.872	ปานกลาง	5
ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน	2.88	0.835	ปานกลาง	6
ด้านการบริหาร	2.67	0.609	ปานกลาง	7
รวมเฉลี่ย	3.97	0.595	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 สรุปปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้ วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.20) รองลงมาคือ ด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 3.18) ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.15) ด้านการสนับสนุนจากภายนอก (ค่าเฉลี่ย 2.96) ด้านการเงิน/บัญชี (ค่าเฉลี่ย 2.91) ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.88) และด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การเงิน/บัญชี การตลาด การผลิต สมาชิก/การมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนของสมาชิก การบริหาร การสนับสนุนจากภายนอก ข้อมูลข่าวสาร ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n = 135

ข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
1. การเงิน / ระบบบัญชี						3.68 0.575	มาก	7
1.1 แนะนำแหล่งเงินทุนที่ มีการคิดดอกเบี้ยต่ำ	3	-	26	77	29	3.96	มาก	1
1.2 แนะนำแนวทางในการแก้ไข ปัญหาการเก็บเงินสมาชิกที่ไม่ เป็นไปตามกำหนด	2.2		19.3	57.0	21.5	0.781		
1.3 จัดอบรมให้ความรู้ทาง วิชาการเงิน	3	19	40	50	23	3.53	มาก	5
1.4 จัดอบรมให้ความรู้ด้าน การทำบัญชี	2.2	14.1	29.7	37.0	17.0	1.006		
1.5 จัดอบรมให้ความรู้ การทำบัญชีในคอมพิวเตอร์	-	-	66	59	10	3.59	มาก	4
			48.9	43.7	7.4	0.628		
			57	68	10	3.65	มาก	3
			42.2	50.4	7.4	0.615		
		9	45	63	18	3.67	มาก	2
		6.7	33.3	46.7	13.3	0.792		
2. การตลาด						4.24 0.593	มากที่สุด	1
2.1 กำหนดช่องทางจัด จำหน่ายที่แน่นอน	-	11	9	57	58	4.20	มากที่สุด	3
2.2 ต้องการการโฆษณา/ ประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	-	-	-	69	66	4.49	มากที่สุด	1
2.3 จัดอบรมความรู้ด้าน ตลาดและบรรจุภัณฑ์	-	9	21	44	61	4.16	มากที่สุด	4
		6.7	15.6	32.6	45.1	0.924		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 135

ข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
2.4 ผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณภาพ ได้รับมาตรฐานการผลิต	-	-	-	103	23.7	4.24	มากที่สุด	2
2.5 สร้างเรื่องราวของ ผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดลูกค้า	-	11	19	52	53	4.09	มาก	5
		8.1	14.1	38.5	39.3	0.926		
3. การผลิต						4.22 0.678	มากที่สุด	2
3.1 ควรมีอุปกรณ์การ ผลิต/เครื่องมือที่ทันสมัย	-	-	57	35	43	3.90	มาก	5
3.2 ต้องหาแหล่งวัตถุดิบที่ ดีเพิ่มขึ้น (เครือข่าย)	-	-	42.2	25.9	31.9	0.858	มากที่สุด	3
3.3 ควรผลิตให้สอดคล้อง กับยอดจำหน่ายแต่ละปี	-	-	17	64	54	4.27	มากที่สุด	3
3.4 ไม่ควรรับยอดสั่งซื้อ เกินกำลังการผลิต	-	-	12.6	47.4	40.0	0.674	มากที่สุด	3
3.5 ควรหาแรงงานให้ เพียงพอต่อการผลิต	-	-	36	37	62	4.19	มากที่สุด	4
			26.7	27.4	45.9	0.833		
			17	46	72	4.41	มากที่สุด	1
			12.6	34.1	53.3	0.705		
			17	59	59	4.31	มากที่สุด	2
			12.6	43.7	43.7	0.685		
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน						4.00 0.798	มาก	5
4.1 ควรให้เด็กรุ่นใหม่มา เรียนรู้งานในวิสาหกิจชุมชน	-	-	31	58	46	4.11	มากที่สุด	2
4.2 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีส่วนในการดำเนิน กิจกรรม	-	-	23.0	43.0	34.0	0.750	มากที่สุด	2
4.3 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีในการตัดสินใจ	-	11	33	50	41	3.90	มาก	5
		8.1	24.4	37.1	30.4	0.933		

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 135

ข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)			
4.4 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีส่วนรวมใน ผลประโยชน์	-	11 8.1	33 24.4	44 32.6	47 34.8	3.94 0.960	มาก	4
4.5 สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ควรมีส่วนรวมในการ ติดตามประเมินผล	-	19 14.1	8 5.9	58 43.0	50 37.0	4.03 1.000	มาก	3
5. การบริหาร						3.77 0.839	มาก	6
5.1 ควรมีการกำหนด เงื่อนไขในการรับสมาชิก	-	11 8.1	9 6.7	83 61.5	32 23.7	4.01 0.796	มาก	1
5.2 ควรมีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	-	17 12.6	14 10.4	82 60.7	22 16.3	3.81 0.860	มาก	4
5.3 สมาชิกทุกคนควร ทราบบทบาทหน้าที่ของ ตนเอง	-	23 17.0	34 25.2	46 34.1	32 23.7	3.64 1.026	มาก	6
5.4 ควรมีการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม	-	22 16.3	33 24.4	56 41.5	24 17.8	3.61 0.963	มาก	7
5.5 ควรปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ	-	17 12.6	53 39.3	45 33.3	20 14.8	3.50 0.897	มาก	8
5.6 สมาชิกควรมีทักษะ เหมาะสมกับงานที่ได้รับ	3 2.2	10 7.4	28 20.7	50 37.0	44 32.7	3.90 1.014	มาก	2
5.7 สมาชิกควรได้รับการ พัฒนาทักษะและความรู้	3 2.2	27 20.1	20 14.8	30 22.2	55 40.7	3.79 1.234	มาก	5
5.8 ควรมีการสร้างขวัญ และกำลังใจให้สมาชิก	-	17 12.6	32 23.7	37 27.4	49 36.3	3.87 1.047	มาก	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

n = 135

ข้อเสนอแนะ ของการดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x}	SD	ความหมาย	อันดับ
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)				
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน						4.05			
						0.93	5	มาก	3
6.1 ควรมีการช่วยเหลือใน ส่วนของปัจจัยการผลิต	-	-	38	37	60	4.16			
						0.839		มากที่สุด	2
6.2 ควรมีความช่วยเหลือ ด้านการพัฒนาทักษะและ ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป	-	11	16	42	66	4.21			
						0.947		มากที่สุด	1
16.3 ควรมีความช่วยเหลือ ด้านช่องทางการจัด จำหน่ายสินค้า	3	27	20	31	54	3.79			
						1.230		มาก	3
						4.04			
7. ข้อมูลข่าวสาร						0.46	1	มาก	4
7.1 ครอบนำเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร	-	1	18	65	51	4.23			
						0.701		มากที่สุด	2
7.2 ครอบนำเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการตลาด	-	11	48	43	33	3.73			
						0.926		มาก	4
การโฆษณาประชาสัมพันธ์ สินค้า	-	8.1	35.6	31.9	24.4	3.83			
						0.708		มาก	3
7.3 การใช้เว็บไซต์เพื่อ ประชาสัมพันธ์สินค้า	-	-	47	64	24	3.83			
						0.708		มาก	3
7.4 ควรมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ระหว่างผู้นำและสมาชิก	-	-	5	74	56	4.38			
						0.558		มากที่สุด	1

จากตารางที่ 4.12 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนปรากฏผลดังนี้

1. ด้านการเงิน/บัญชี โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการเงิน/บัญชี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ ควรแนะนำแหล่งเงินทุนที่มีการคิดดอกเบี้ยต่ำ (ค่าเฉลี่ย 3.96) รองลงมา คือ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการทำบัญชีในโปรแกรมสำเร็จรูป (ค่าเฉลี่ย 3.67) จัดอบรมให้ความรู้ด้านการทำบัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.65) จัดอบรมความรู้ทางวิชาการเงิน (ค่าเฉลี่ย 3.59) และแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเก็บเงินของสมาชิกไม่เป็นไปตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย 3.53) ตามลำดับ

2. ด้านการตลาด โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.30) วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดที่จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณภาพได้รับมาตรฐานการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.11) รองลงมา คือ กำหนดช่องทางจัดจำหน่ายที่แน่นอน (ค่าเฉลี่ย 4.03) จัดอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดและผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 3.94) และควรสร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

3. ด้านการผลิต โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ไม่ควรรับยอดสั่งซื้อเกินกำลังการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.41) รองลงมา คือ ควรหาแรงงานให้เพียงพอต่อการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.31) และต้องหาแหล่งวัตถุดิบที่ดีเพิ่มขึ้น (เครือข่าย) (ค่าเฉลี่ย 4.27) วิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ควรผลิตให้สอดคล้องกับยอดจำหน่ายแต่ละปี (เฉลี่ย 4.19) และควรมีอุปกรณ์การผลิต/เครื่องมือที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

4. ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.49) รองลงมา คือ ควรให้เด็กรุ่นใหม่มาเรียนรู้งานในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.24) วิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกควรมีส่วนร่วม

ในการติดตามประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 4.20) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 4.16) สมาชิกควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ตามลำดับ

5. ด้านการบริหาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้ง 8 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.01) รองลงมาคือ สมาชิกควรมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย 3.90) ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิก (ค่าเฉลี่ย 3.87) ควรมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.81) สมาชิกควรได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.79) สมาชิกทุกคนควรทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.64) ควรมีการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.61) และสมาชิกควรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (ค่าเฉลี่ย 3.50) ตามลำดับ

6. ด้านการสนับสนุนจากภายนอก โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป (ค่าเฉลี่ย 4.21) วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.16) รองลงมา คือ ควรมีความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.79)

7. ด้านข้อมูลข่าวสาร โดยภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.04) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 4.38) รองลงมา คือ ควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.23) และวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ประเด็น ควรมีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมาคือ ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.73)

ตารางที่ 4.13 สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

n= 135

ข้อเสนอแนะของการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย	อันดับ
ด้านการตลาด	4.24	0.593	มากที่สุด	1
ด้านการผลิต	4.22	0.678	มากที่สุด	2
ด้านการสนับสนุนจากภายนอก	4.05	0.935	มาก	3
ด้านข้อมูลข่าวสาร	4.04	0.461	มาก	4
ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน	4.00	0.798	มาก	5
ด้านการบริหาร	3.77	0.839	มาก	6
ด้านการเงิน/บัญชี	3.68	0.575	มาก	7
รวมเฉลี่ย	3.97	0.595	มาก	

จากตารางที่ 4.13 สรุปข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี สรุปได้ดังนี้ วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.24) รองลงมา คือ ด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.22) และ วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากภายนอก (ค่าเฉลี่ย 4.05) รองลงมา คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.04) ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) ด้านการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 3.77) และด้านการเงิน/บัญชี (ค่าเฉลี่ย 3.68) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 2) การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนเกี่ยวกับการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566 จำนวน 202 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) โดยกำหนดระดับ ความคลาดเคลื่อน 0.05 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง, 2557) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 66.83 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ทำการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ ต้องนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจากเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย นำผลการสอบถาม

ไปตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตอนที่ 2 เท่ากับ 0.925 ตอนที่ 3 เท่ากับ 0.863 ตอนที่ 4 เท่ากับ 0.959 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยนำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จำนวน 135 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่ (frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) การจัดอันดับ (ranking) วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression) และการแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 69.6 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 49.63 ปี ร้อยละ 51.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ร้อยละ 84.4 และมีระยะเวลาในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 12.81 ปี

2) สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 65.9 ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยจำนวน 330,014.81 บาท/ปี ผลិតภัณฑ์ร้อยละ 63.7 เป็นอาหารสำเร็จรูป และทุนในการประกอบกิจการคือเงินทุนของสมาชิกเอง ร้อยละ 89.6

1.3.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านการผลิต ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ตามลำดับ และมีการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร

1.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ปัจจัยด้านอายุ ด้านระยะเวลาการดำเนินงาน ด้านรายได้ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนจากภายนอก และด้านข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี โดยหากวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการเพิ่มปัจจัยด้านรายได้ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต จะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

1) ปัญหาของการดำเนินของงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการผลิต ด้านการสนับสนุนจากภายนอก การเงิน/บัญชี ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหาร ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะของการดำเนินของงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร

ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสมาชิก /การมีส่วนร่วมภายในวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต และอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ด้านการตลาด ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการบริหาร ด้านการเงิน/บัญชี ตามลำดับ

2. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชน การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.1.1 สภาพทางสังคมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) **เพศ** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 69.6 เป็นเพศหญิง เนื่องจากปัจจุบัน เกษตรกรเพศหญิงเลือกที่จะประกอบอาชีพใกล้บ้านและไม่ได้ประกอบอาชีพอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา ภักดิ์ยิ่ง (2563, น.180) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศหญิง ร้อยละ 78.12

2) **อายุ** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 49.63 ปี เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความสามารถในการแปรรูปและการประกอบอาหารมากกว่าวัยอื่น และยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชนได้ ใกล้เคียงกับ งานวิจัยของ กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.91) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 50.88 ปี

3) **การศึกษา** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 51.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เนื่องจากปัจจุบัน ระบบการศึกษามีการเรียนการสอนนอกเวลา เปิดโอกาสให้สามารถเรียนไปด้วยและทำงานไปด้วยได้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ธาดาพร (2558, น.76) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าเพียงร้อยละ 12.0

4) **การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน** ผลการศึกษาพบว่า วิสาหกิจชุมชนร้อยละ 81.2 เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน เนื่องจากมีหน่วยงานรับผิดชอบวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะ คือ กรมส่งเสริมการเกษตร วิสาหกิจชุมชนเป็นสถาบันเกษตรกรที่มีพระราชบัญญัติ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ 2562 ซึ่งทำให้ได้รับการสนับสนุนการสำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานอื่นๆทางภาครัฐและเอกชนให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใกล้เคียงกับ งานวิจัยของ กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.57) พบว่า สาเหตุของการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ร้อยละ 84.4

5) **ระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน** ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เฉลี่ย 12.81 ปี เนื่องจากการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยประสบการณ์ในการดำเนินงานใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เรือนขวัญ อินทนนท์ และคณะ (2562, น.40) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีระยะเวลาการดำเนินงานเฉลี่ย 10.44 ปี

2.1.2 สภาพเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

1) **อาชีพ** ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 65.9 ประกอบอาชีพเกษตรกรเนื่องจากภาคเกษตรเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญแก่ครัวเรือนของประชากรจำนวนมาก ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ธัญญญาณ์ โสภณพุทธพร (2566) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 64.8

2) **รายได้** ผลการศึกษา พบว่า จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 330,014.81 บาท/ปี เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการผลิตสินค้าจำหน่ายอยู่เสมอ ใกล้เคียงกับงานวิจัยของสุพรรณิ กันชัต (2560, น.102) ศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 212,875.00 บาท/ปี

3) **เงินลงทุน** ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 63.7 เป็นอาหารสำเร็จรูป และทุนในการประกอบกิจการคือเงินทุนของสมาชิกเอง ร้อยละ 91 เนื่องจากการระดมทุนกันเองภายในกลุ่มเป็นวิธีการรวมเงินได้ง่ายที่สุด และวิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนทั้งจากภาครัฐหรือเอกชนได้เท่าที่ควรสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558, น.77) พบว่า ทุนในการประกอบกิจการคือเงินทุนของตนเองและสมาชิก ร้อยละ 83.7

2.2 การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่า

1) **ด้านการเงิน/บัญชี** ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น การเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ เนื่องจากแต่ละอำเภอจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนโดยตรง มีการติดตามเยี่ยมเยียนอยู่เป็นประจำ และติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนอยู่เสมอใกล้เคียงกับงานวิจัยของ นวพร ชอบเดิน (2564, น.84) ศึกษา แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า การระดมทุนในรูปแบบหุ้นตามที่กำหนดไว้ การตรวจสอบรายงานการเงินประจำปีอย่างสม่ำเสมอ การจัดสรรรายได้และผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การออมเงินอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2) **ด้านการตลาด** ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา การพัฒนาไปสู่การรับรองคุณภาพสินค้า มีช่องทางการจำหน่ายที่แน่นอนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอมีการอบรมให้ความรู้เรื่องการตลาดอย่างสม่ำเสมอ

ใกล้เคียงกับงานวิจัยของนพพร ชอบเดิน (2564, น.84) พบว่า การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุน อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการผลิต ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็น วัตถุประสงค์เพียงพอต่อการผลิต ปริมาณการผลิตแต่ละปีสอดคล้องกับยอดจำหน่าย เนื่องจากสำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ มีการร่วมกันทำแผนการผลิตและปฏิทินการผลิตอยู่เสมอ ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ตติยา ตาแก้ว (2563, น.63) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงรายพบว่าการคัดเลือกจัดหาวัตถุดิบมีความเหมาะสม การใช้เทคโนโลยีในการผลิตมีความเหมาะสม การกำหนดปริมาณการผลิตสินค้ามีความเหมาะสม การควบคุมคุณภาพในกระบวนการผลิต อยู่ในระดับมาก

4) ด้านสมาชิก/มีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เนื่องจากวิสาหกิจชุมชน มีความเข้มแข็งมีการประชุมกันอย่างต่อเนื่องใกล้เคียงกับงานวิจัยของ พรชัย พันธุ์ธาดาพร (2558) พบว่า มีส่วนร่วมในผลประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง

5) ด้านการบริหาร ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น แรงงานมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับมากที่สุด รองลงมาสมาชิกทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแบ่งตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคนสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรือนขวัญ อินทนนท์และคณะ (2562, น.48) พบว่า แรงงานมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับอยู่ในระดับมาก

6) ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า เนื่องจากสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นพี่เลี้ยงวิสาหกิจชุมชน จึงรู้ความต้องการของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและหาแนวทางการส่งเสริมที่ตรงใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ จริกรณ มีศร (2563, น.50) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐเข้ามาให้ความรู้และทักษะในการดำเนินงานของกลุ่ม เจ้าหน้าที่ภาครัฐช่วยประสานงานในการจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า เจ้าหน้าที่ภาครัฐสนับสนุนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่กลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด

7) ด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมด้านการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะประเด็น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า มีการนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสารอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยถนัดการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรือนขวัญ อินทนนท์และคณะ (2562, น.48) พบว่ามีการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิกอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

1) **รายได้** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางตรงกันข้ามกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เมื่อสมาชิกมีรายได้น้อย ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมีแนวโน้มจะลดลง เนื่องจากกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนเป็นการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารจำเป็นต้องมีเงินหมุนเวียนในการดำเนินวิสาหกิจชุมชน

2) **การเงิน/บัญชี** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เมื่อสมาชิกมีการดำเนินการด้านการเงิน/บัญชีมากขึ้น ความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ เห็นว่าควรเพิ่มการอบรมให้ความรู้ให้มากขึ้นสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Maslow) เกษตรกรมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเพื่อตอบสนองปัจจัยสี่ มีรายได้เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตสะดวกสบาย อีกทั้งมีความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนด้านความรู้ความสามารถเพื่อผลสำเร็จในเป้าหมายของชีวิต ใกล้เคียงกับเรือนขวัญ อินทนนท์ (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านระบบบัญชี

3) **การตลาด** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางตรงกันข้ามกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เมื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานด้านการตลาดน้อย ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนมีแนวโน้มจะลดลง เนื่องจาก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีสินค้าที่ตรงตามความต้องการของตลาด มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นสวยงาม ทำให้ลูกค้ายอมรับในตัวสินค้า และมียอดขายที่พอใจ ใกล้เคียงกับกลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.88-89) พบว่า ปัจจัยด้านการจัดการการตลาด ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

4) **การผลิต** มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทิศทางเดียวกันกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมายถึง เมื่อสมาชิกมีการดำเนินการด้านการผลิตมากขึ้น ความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องมาจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับแผนการตลาด โดยส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบภายในชุมชน และมีการพัฒนาเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อใช้ในการผลิต ใกล้เคียงกับณิชติภา ขาวนาฟาง (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุดแปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกล่าวถึงปัจจัย การบริหารจัดการกลุ่ม ปัจจัยด้าน

การผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และปัจจัยด้านการเงินเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

2.4.1 ปัญหาของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่างๆ คือ ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการตลาด มีค่าเฉลี่ยปัญหามากที่สุด รองลงมา ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการผลิต ด้านการสนับสนุนจากภายนอก ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ด้านการเงิน/บัญชี ด้านการบริหาร เนื่องจากความรู้ขั้นสูงในด้านการตลาดและด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น ขาดการสร้างเรื่องราวของสินค้า ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ กลอยใจ เย็นรักษา (2564, น.93) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัญหาในการดำเนินงานที่สำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการจัดการการตลาด และด้านการจัดการการผลิต เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2.4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานในด้านต่างๆ คือ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ข้อมูลข่าวสาร ด้านสมาชิก/การมีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เน้นการตลาดในการกำหนดแผนและทิศทางการดำเนินงาน จะทำให้ครอบคลุมกระบวนการจัดการวิสาหกิจชุมชนทั้งกระบวนการ สอดคล้องกับ อนุวัฒน์ คงสว่าง (2562, น.94) ควรมีรูปแบบการจัดการที่ครบทั้งกระบวนการตั้งแต่ กระบวนการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายโดยใช้แผนการผลิตและแผนการปฏิบัติงานควบคู่กันไป

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนด้านข้อมูล/ข่าวสาร อยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำกับสมาชิก และควรใช้สื่อเพื่อเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์สินค้า เนื่องจากผลิตภัณฑ์บางตัวอาจจะเป็นที่สนใจต่อกลุ่มเป้าหมายเล็กๆ เฉพาะบางกลุ่ม ซึ่งการใช้การโฆษณาและการส่งเสริมการตลาดอื่น ๆ ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดเหล่านี้ได้ วิธีหนึ่งที่ดีที่สุดที่จะติดต่อสื่อสารเข้าถึงกลุ่มตลาดเหล่านี้ได้ คือการประชาสัมพันธ์โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการผลิต และด้านการตลาด พบว่าในภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น แต่ควรมีอุปกรณ์การผลิต/เครื่องมือที่ทันสมัย เพิ่มกระบวนการผลิตที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีหลากหลาย และผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณภาพได้รับมาตรฐานการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และมีช่องทางการจำหน่ายที่แน่นอนให้แก่วิสาหกิจชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

3.2.2 จากผลการวิจัย พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด ควรมีการสร้างขวัญกำลังใจให้สมาชิก ควรมีการกำหนดระยะเวลาการทบทวนแผน ภาวะเทียบ ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีสมาชิกเข้าใหม่จะได้เข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับของวิสาหกิจชุมชน เพื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคนอยู่รวมกันอย่างเป็นระเบียบ

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ควรทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนประเภทอื่นๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากการดำเนินงานและบริบทของวิสาหกิจชุมชนในแต่ละประเภท มีความแตกต่างกัน เพื่อหาแนวทางและวิธีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความเหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนประเภทนั้นๆ

3.3.2 ควรทำการศึกษาเฉพาะเจาะจง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อำเภอใดอำเภอหนึ่ง เนื่องจากการดำเนินงานและบริบทของวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน เพื่อหาแนวทางและวิธีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ

3.3.3 ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ คือ เจาะจงวิสาหกิจชุมชนที่มีความสำเร็จที่มีผลงานประจักษ์ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน เป็นรูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ได้

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ศูนย์วิทยบริการวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

กัญญาณน อินทว้าง สุพจน์ อินทว้าง และอภิชาติวรรณภีระ. (2554). *การจัดการวิสาหกิจชุมชน*.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก. กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

กลอยใจ เย็นรักษา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน*

ในอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ปี 2562*. กรมส่งเสริมการเกษตร.

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน*.

(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์นิวธรรมดาการพิมพ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร (2563) *การแปรรูปและถนอมอาหารอย่างง่ายในครัวเรือน* กรุงเทพมหานคร

โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *เทคนิคการถนอมอาหารวิสาหกิจชุมชนดีเด่น*. สำนักพัฒนาการ

ถ่ายทอดเทคโนโลยี กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.

กษมาพร พวงประยงค์ นพพร จันทน์นำชู (2556) “*แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มการแปรรูป*

และผลิตภัณฑ์ จังหวัดสมุทรสงคราม” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัยปีที่ 5 ฉบับที่ 1

จริภรณ์ มีศร. (2563). “*ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มชาลี-วรรณ ชุมชนพัฒนา*

ตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” *เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2563*

กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการประมง สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา กรมประมง

จินดา ขลิบทอง. (2563). *ตัวแปร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนา*

การเกษตรใน ประมวลสาระชุดวิชา การวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 5, น.38). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณิชศิกา ชาวนาฟาง. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมังคุด*

แปลงใหญ่ จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ณรงค์ เพชรประเสริฐ. (2542). *ธุรกิจชุมชน : เส้นทางที่เป็นไปได้*. กรุงเทพฯ. สำนักงานกองทุน

สนับสนุนการวิจัย.

- ชมภูษุช หุ่นนาค, ปภาวดี มนต์รีวัต และ วิพร เกตุแก้ว. (2563) “แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี” Collage of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin Volume 13 No.2, July – December 2021, 22-50
- ตติยา ตาแก้ว (2563). *แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทรงศักดิ์ สีหานาค. (2562). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ทศพร แก้วขวัญไกร. 2556. *เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น*. บุรีรัมย์:ซีพี พิมพ์.
- ธัญลักษณ์ ธรรมชัย. (2564). *ปัจจัยความสำเร็จการจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ตำบลนางลือ-ท่าชัย ตำบลนางลือ อำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธวัชชัย บุญมี, เดชวิทย์ นิลวรรณ, มานพ ชุ่มอุ่น, จีรวรรณ บุญมี, รัชนิ เสารแก้ว, ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์และ เบญจพร หน่อชาย. (2555). *การวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านสันทรายต้นกอก ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่*.
- ธัญญาณ์ โสภณพุทธพร, นารีรัตน์ สิริสาร และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2566) “ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง” *Journal of Roi Kaensarn Academi Volume 8 No.3, March 2023, 263-279*
- นวพร ชอบเดิน. (2564). *แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นุชนาถ ทับตรุทและศุภพิชญ์ญาณ์ บุญเกื้อ. (2566). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรัง” *วารสารนาคบุตคปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 15, 3 (มกราคม – เมษายน): 19-22*

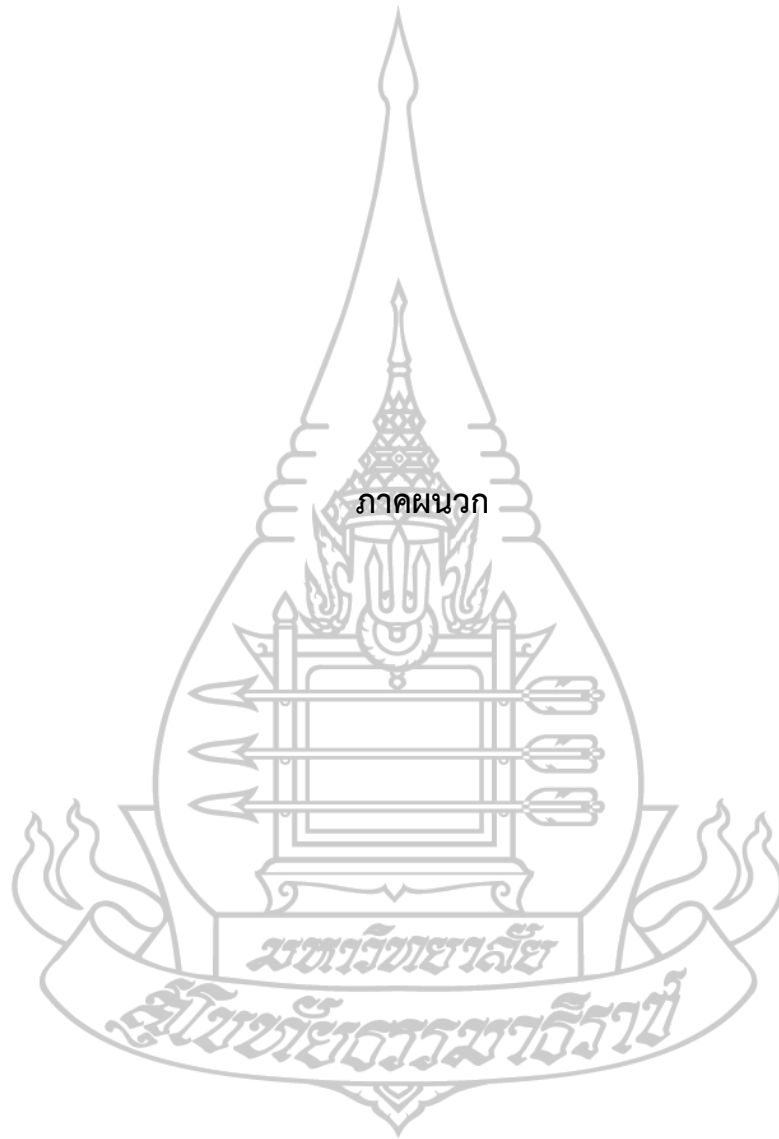
- บัณฑิตา เพ็ญทะนา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตยางพาราในอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปนิดา บรรจงสินศิริ. (2560). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้แปรรูป*. สืบค้นจาก <https://www.sciencepark.or.th/files/FINTalk2-.pdf>.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, พระมหาสุทิตย์ ออบอ่อน, สหัทธยา วิเศษ, จันทนา เบญจทรัพย์ และ ชลกาญจน์ ฮาซันนารี. (2546). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส), กรุงเทพฯ.
- พัคตร์ผจง วัฒนสินธุ์ และ พสุ เตชะรินทร์. *การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. สืบค้นจาก <http://lib.neu.ac.th/ULIB/dublin.php?ID=3560>
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2558). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน. (2566). *รายงานรายชื่อและจำนวนสมาชิกของ วิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี*. สืบค้นจาก https://smce2023.doae.go.th/smce1/report/select_report_result.php
- เรือนขวัญ อินทนนท์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประเภทการผลิตปัจจัยการผลิตในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัชดา ภัคดียิ่ง. (2563). *การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดขอนแก่น*. *Journal and Research*, 180
- ลักขณา อินทร์บึง, อารดา ชัยเสนา และ รัชดา ภัคดียิ่ง. (2563). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดขอนแก่น*.
- วิจิต นันทสุวรรณ. (2544). *แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ:เจริญวิทย์.
- วรรณพา นามสีฐาน. (2555). *ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วสันต์ กุ้เกียรติกุล. (2549). *วิสาหกิจชุมชนกับการดำเนินงานธุรกิจ*. วารสารส่งเสริมการเกษตร 39,289 (มกราคม-กุมภาพันธ์).

- ศราวฤดี คุรุทศิริ, นิรันดร์ ยิ่งยวด และ อภิชาติ ใจอารีย์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ตำบลห้วยเหนียว อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. *Journal of Politics Governance Volume 12 No.1, January – April 2022*, 149-165
- ศศิภา พิทักษ์สานต์ (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติ กรณีศึกษาอำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 24, 3 : 33-46.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญญา ลักขิตานนท์ ศุภร เสรีรัตน์ และองอาจ ปะทะวานิช. 2546. *การบริหารการตลาดยุคใหม่ ฉบับปรับปรุง ปี 2546*. กรุงเทพฯ:ดวงกลมสมัย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *ฐานคิดจากแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สวิชญา สมบุญโสด. (2561). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม*. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์. ปีที่ 2 (ฉบับที่ 3) กันยายน – ธันวาคม.
- สุพรรณิ กันขัต. (2560). *การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ในอำเภอท่าปลาจังหวัดอุตรดิตถ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สมเกียรติ สุทธินรากร. (2560). *การพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน*. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม).
- สุรัชญา สุขประเสริฐ. (2564). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- สมเกียรติ สุทธินรากร. (2560). *การพัฒนาโมเดลนวัตกรรมการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เสาวณี ตรีพุทธรัตน์ . (2547). *ปัจจัยองค์การที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรการศึกษา ชั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานจังหวัดกาญจนบุรี. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี. สืบค้นจาก
<https://ww2.kanchanaburi.go.th/content/general>
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 2 จังหวัดราชบุรี (2564) *การยกระดับสินค้าเกษตรแปรรูป
 และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2562). *คู่มือนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
 กรมส่งเสริมการเกษตร. กองพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). คู่มือการ
 ส่งเสริมการรวมกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่ม. กรมส่งเสริมการเกษตร.*
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2566). *ความเป็นมาพระราชบัญญัติ
 ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. สืบค้นจาก*
<http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm#TOP>
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจ
 ชุมชน พ.ศ. 2548.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน
 และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน. กรมส่งเสริมการเกษตร.*
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2555). *คู่มือการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน.
 สืบค้นจาก*<http://www.nan.doae.go.th/scanbook122554/v0255.2.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). *พระราชบัญญัติส่งเสริม
 วิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548.* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . 2562. 9อย่างสู่ความยั่งยืนวิสาหกิจชุมชน.
 กองยุทธศาสตร์การพัฒนาคความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางสังคม.
 กรุงเทพมหานคร: บริษัท สตุติโอ เอชคิว จำกัด (สำนักงานใหญ่).
- อนุวัฒน์ คงสว่าง. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและพัฒนา
 ผลิตภัณฑ์อาหารของจังหวัดสระบุรี.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาส่งเสริมการเกษตร). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อรรณา อ่อนมาก. (2553). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน: ธุรกิจผลิตภัณฑ์เปลือกก
 ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ
 มหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,
 มหาสารคาม.

- อิสรี แพทย์เจริญ, อริย์รัช อักษรทับ และชาญวิทย์ จาตุประยูร. (2566) “ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยเนื้อสีทอง ตำบลบ้านธิ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ 32, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 84-96
- อรรวรรณ กมล, พยอม ตอบประโคน, มานพ ทองไทย และสาพาพร ลอยวัฒน์กุล. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ, ครั้งที่ 5: 24-26 เมษายน 2559, 743-750
- อุทิศ สังข์รัตน์ และธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2556). แนวทางในการกำหนดนโยบายภาครัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. การประชุมหาดใหญ่ วิชาการ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.
- Cohen, John M. and Uphoff, Notman. (1977). Participation : Concept and Measure for Project Design, Implementation in Rural Development. Monograph No.2, January 1977, The Rural Development Community Center for International Studies, Cornell University.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*.
- Fayol, H. 1949. General and Industrial Management. (C. Storrs, Trans.) London: Pitman. (Original work published in 1916).
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. Third editio. Newyork: Harper and Row Public

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคผนวก
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร
ในจังหวัดกาญจนบุรี

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้
 - 1) เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - 2) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
 - 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
2. คำตอบในแบบสอบถามนี้จะใช้ในการวิจัยเท่านั้น ดังนั้นจึงขอความร่วมมือจากท่านตอบคำถามทุกข้อตรงตามความจริงที่ปฏิบัติและตรงตามความคิดเห็นของท่าน
3. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
4. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 4 ตอน จำนวน 9 หน้า ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน
5. คำตอบที่ได้รับจากแบบสอบถามชุดนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีจึงขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือ

นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

ตอนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓

ลงใน () หน้าข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตาม
ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุ

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() ระดับประถมศึกษา	() ระดับมัธยมศึกษา
() ระดับ ป.ว.ส. หรืออนุปริญญา	() ระดับปริญญาตรี
() ระดับปริญญาโท	() อื่น ๆ (ระบุ).....
4. อาชีพ

() อาชีพเกษตรกร	() รับเงินเดือนประจำ
() ประกอบธุรกิจการค้า	() อื่น ๆ (ระบุ).....
5. รายได้..... บาท / เดือน
6. การก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน

() เกิดจากการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของสมาชิก	() เกิดจากการชักชวนของผู้นำ
() เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน	() อื่นๆ
7. ตำแหน่งในวิสาหกิจชุมชน

() ประธาน	() รองประธาน
() กรรมการ	() อื่นๆ (ระบุ).....
8. ระยะเวลาที่ดำเนินการ.....ปี (เกิน 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)
9. ประเภทของผลิตภัณฑ์

() วัตถุดิบสำหรับประกอบอาหาร	() อาหารสำเร็จรูป
() วัตถุดิบสำหรับประกอบอาหารและอาหารสำเร็จรูป	() อื่น ๆ (ระบุ).....
10. ที่มาของทุนในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

() เงินทุนสมาชิก	() ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
() กองทุนบทบาทสตรี	() อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ ระบุตัวเลขแสดงระดับ

ลงใน () หน้าข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามที่แบบสัมภาษณ์ระบุ

โดย 1= น้อยที่สุด 2= น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
1. การเงิน/เงินลงทุน/บัญชี					
1. มีเงินทุนเพียงพอต่อการหมุนเวียน					
2. มีการระดมทุนจากภายในกลุ่มได้เองมากกว่าการ สนับสนุน					
3. มีการจัดสรรกำไรอย่างเป็นสัดส่วน					
4. มีการจดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ					
5. มีการนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ					
6. มีการแยกบันทึกบัญชีในแต่ละหมวดกิจการ					
7. มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ					
2. การตลาด					
1. การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุน					
2. การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้าเป้าหมาย					
3. มีการพัฒนาไปสู่การรับรองคุณภาพสินค้า					
4. ติดตามความพึงพอใจของลูกค้า					
5. การสร้างจุดเด่นและอัตลักษณ์ ของสินค้า					
3. การผลิต					
1. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตหาได้จากชุมชน					
2. วัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิต					
3. ปริมาณการผลิตในแต่ละปีสอดคล้องกับยอดจำหน่าย					
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเพียงพอต่อการผลิต					
5. มีแรงงานเพียงพอต่อการผลิต					

การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	5	4	3	2	1
1. การสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน					
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินกิจกรรม					
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในวิสาหกิจชุมชน					
4. มีส่วนรวมในผลประโยชน์ในวิสาหกิจชุมชน					
5. มีส่วนรวมในการติดตามประเมินผลในวิสาหกิจชุมชน					
5. การบริหาร	5	4	3	2	1
1. มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก					
2. มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน					
3. สมาชิกทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง					
4. มีการกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกลุ่ม					
5. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ					
6. สมาชิกมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ					
7. สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ					
8. มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	5	4	3	2	1
1. ได้รับการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต					
2. ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป					
3. ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า					
7. ข้อมูลข่าวสาร	5	4	3	2	1
1. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร					
2. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า					
3. มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า					
4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก					
8. อื่นๆ	5	4	3	2	1
38.					

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารใน
จังหวัดกาญจนบุรี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ ระบุตัวเลขแสดงระดับ

ลงใน () หน้าข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามที่แบบ

สัมภาษณ์ระบุ โดย 1= น้อยที่สุด 2= น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของความถี่				
	5	4	3	2	1
1. การเงิน/เงินลงทุน/บัญชี					
1. มีเงินทุนเพียงพอต่อการหมุนเวียน					
2. มีการระดมทุนจากภายในกลุ่มได้เองมากกว่าการสนับสนุน					
3. มีการจัดสรรกำไรอย่างเป็นสัดส่วน					
4. มีการจดบันทึกข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ					
5. มีการนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในการตัดสินใจ					
6. มีการแยกบันทึกบัญชีในแต่ละหมวดกิจการ					
7. มีการเปิดเผยข้อมูลทางบัญชีให้สมาชิกทราบ					
2. การตลาด					
1. การตั้งราคาเป็นไปอย่างเหมาะสมกับต้นทุน					
2. การกำหนดแหล่งจำหน่าย/แหล่งบริการ/ลูกค้า เป้าหมาย					
3. มีการพัฒนาไปสู่การรับรองคุณภาพสินค้า					
4. ติดตามความพึงพอใจของลูกค้า					
5. การสร้างจุดเด่นและอัตลักษณ์ ของสินค้า					
3. การผลิต					
1. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตหาได้จากชุมชน					
2. วัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิต					
3. ปริมาณการผลิตในแต่ละปีสอดคล้องกับยอดขายจำหน่าย					
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตมีเพียงพอต่อการผลิต					
5. มีแรงงานเพียงพอต่อการผลิต					

ปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน วิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	5	4	3	2	1
1. การสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ภายในวิสาหกิจชุมชน					
2. การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินกิจกรรม					
3. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ					
4. มีส่วนรวมในผลประโยชน์					
5. มีส่วนรวมในการติดตามประเมินผล					
5. การบริหาร	5	4	3	2	1
1. มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก					
2. มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน					
3. สมาชิกทุกคนทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง					
4. มีการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม					
5. การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ					
6. สมาชิกมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ					
7. สมาชิกได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้อย่างสม่ำเสมอ					
8. มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ					
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	5	4	3	2	1
1. ได้รับการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต					
2. ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป					
3. ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า					
7. ข้อมูลข่าวสาร	5	4	3	2	1
1. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร					
2. มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า					
3. มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า					
4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกันระหว่างผู้นำและสมาชิก					
8. อื่นๆ	5	4	3	2	1
1.					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 4.1 ปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ ระบุตัวเลขแสดงระดับ ลง

ใน () หน้าข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามที่แบบ

สัมภาษณ์ระบุ โดย 1= น้อยที่สุด 2= น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นปัญหาของวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
1. การเงิน/เงินลงทุน/บัญชี	5	4	3	2	1
1. มีเงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ					
2. การเก็บเงินของสมาชิกไม่เป็นไปตามกำหนด					
3. ขาดความรู้ทางวิชาการเงิน					
4. ขาดความรู้ด้านการทำบัญชี					
5. ขาดความรู้ในการทำบัญชีในโปรแกรมสำเร็จรูป					
2. การตลาด	5	4	3	2	1
1. ขาดช่องทางจัดจำหน่าย					
2. ขาดการโฆษณา / ประชาสัมพันธ์					
3 ขาดความรู้ด้านตลาดและบรรจุภัณฑ์					
4. ผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้รับมาตรฐานการผลิต					
5. ผลิตภัณฑ์ไม่มีจุดเด่นและอัตลักษณ์ ของสินค้า					
3. การผลิต	5	4	3	2	1
1. อุปกรณ์การผลิต/เครื่องมือ ไม่ทันสมัย					
2. วัตถุดิบไม่เพียงพอต่อการผลิต					
3. ปริมาณการผลิตในแต่ละปีไม่สอดคล้องกับยอดขาย					
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตไม่เพียงพอต่อการผลิต					
5. แรงงานไม่เพียงพอต่อการผลิต					

ประเด็นปัญหาของการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนแปรรูป และผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	5	4	3	2	1
1. ขาดการสืบทอดกิจการของสมาชิกรุ่นใหม่ในวิสาหกิจชุมชน					
2. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนในการดำเนินกิจกรรม					
3. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีในการตัดสินใจ					
4. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนรวมในผลประโยชน์					
5. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนไม่มีส่วนรวมในการติดตามประเมินผล					
5. การบริหาร	5	4	3	2	1
1. ไม่มีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก					
2. ไม่มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน					
3. สมาชิกทุกคนไม่ทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง					
4. ไม่มีการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม					
5. ไม่มีการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ					
6. สมาชิกไม่มีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ					
7. สมาชิกไม่ได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้					
8. ไม่มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก					
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	5	4	3	2	1
1. ไม่ได้รับการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต					
2. ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและ ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป					
3. ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า					
7. ข้อมูลข่าวสาร	5	4	3	2	1
1. ไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร					
2. ไม่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า					
3. ไม่มีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า					
4. ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ระหว่างผู้นำและสมาชิก					
8. อื่นๆ	5	4	3	2	1
1.					

ตอนที่ 4.2 ข้อเสนอแนะในดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารในจังหวัดกาญจนบุรี

คำแนะนำ : ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ให้สัมภาษณ์ฟัง แล้วให้ผู้สัมภาษณ์ ระบุตัวเลขแสดงระดับ

ลงใน () หน้าข้อความที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามรูปแบบ

สัมภาษณ์ระบุ โดย 1= น้อยที่สุด 2= น้อย 3 = ปานกลาง 4 = มาก 5 = มากที่สุด

ประเด็นข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
1. การเงิน/เงินลงทุน/บัญชี	5	4	3	2	1
1. แนะนำแหล่งเงินทุนที่มีการคิดดอกเบี้ยต่ำ					
2. แนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเก็บเงินสมาชิกที่ไม่เป็นไปตามกำหนด					
3. จัดอบรมให้ความรู้ทางวิชาการเงิน					
4. จัดอบรมให้ความรู้ด้านการทำบัญชี					
5. จัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีรายเลือกในคอมพิวเตอร์					
2. การตลาด	5	4	3	2	1
1. กำหนดช่องทางจัดจำหน่ายที่แน่นอน					
2. ต้องการการโฆษณา / ประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
3. จัดอบรมความรู้ด้านตลาดและบรรจุภัณฑ์					
4. ผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณภาพได้รับมาตรฐานการผลิต					
5. สร้างเรื่องราวของผลิตภัณฑ์เพื่อดึงดูดลูกค้า					
3. การผลิต	5	4	3	2	1
1. ควรมีอุปกรณ์การผลิต/เครื่องมือการผลิตที่ทันสมัย					
2. ต้องการแหล่งวัตถุดิบที่ดีเพิ่มขึ้น (เครือข่าย)					
3. ควรผลิตให้สอดคล้องกับยอดจำหน่ายแต่ละปี					
4. ไม่ควรรับยอดสั่งซื้อเกินกำลังการผลิต					
5. ควรหาแรงงานให้เพียงพอต่อการผลิต					

ประเด็นข้อเสนอแนะของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน แปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร	ระดับของการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
4. สมาชิก/การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	5	4	3	2	1
1. ควรให้เด็กรุ่นใหม่มาเรียนรู้งานในวิสาหกิจชุมชน					
2. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีส่วนในการดำเนินกิจกรรม					
3. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีในการตัดสินใจ					
4. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีส่วนรวมในผลประโยชน์					
5. สมาชิกวิสาหกิจชุมชนควรมีส่วนรวมในการติดตาม ประเมินผล					
5. การบริหาร	5	4	3	2	1
1. ควรมีการกำหนดเงื่อนไขในการรับสมาชิก					
2. ควรมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน					
3. สมาชิกทุกคนควรทราบบทบาทหน้าที่ของตนเอง					
4. ควรมีการกำหนด กฎ ระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม					
5. ควรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ					
6. สมาชิกควรมีทักษะเหมาะสมกับงานที่ได้รับ					
7. สมาชิกควรได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้					
8. ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้สมาชิก					
6. การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน	5	4	3	2	1
1. ควรมีรับการช่วยเหลือในส่วนของปัจจัยการผลิต					
2. ควรมีรับความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะและ ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูป					
3. ควรมีความช่วยเหลือด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า					
7. ข้อมูลข่าวสาร	5	4	3	2	1
1. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสื่อสาร					
2. ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า					
3. ควรมีการใช้เว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้า					
4. ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารกัน ระหว่างผู้นำและสมาชิก					
8. อื่นๆ	5	4	3	2	1
1.					

***** ขอขอบคุณ *****

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจันทร์จิรา เอี่ยมสะอาด
วัน เดือน ปี เกิด	11 พฤศจิกายน 2534
สถานที่เกิด	อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2557
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

